

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Užívání návykových látek na freeparties

Bc. Petra Novotná

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Vacek

Praha 2013

Prague college of psychosocial studies

The Drug Use at Freeparties

Bc. Petra Novotná

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Jaroslav Vacek

Praha 2013

Anotace: Hlavním cílem diplomové práce je poskytnout informace o prevalenci užívání návykových látek na freeparties. Teoretická část pojednává o fenoménu freeparty (včetně typologie návštěvníků freeparty a historie), o užívání návykových látek v obecné populaci a v populaci návštěvníků tanečních akcí, o účincích a rizicích tanečních drog a o adiktologických službách na tanečních akcích. Praktickou část tvoří dotazníkové šetření odpovídající na otázku „Jaké návykové látky a v jakém rozsahu jsou na freeparties užívány?“. Šetření se zúčastnilo 127 respondentů ve věku 17–39 let. Výsledky studie potvrdily kladný vztah respondentů k drogám. Respondenti vykazovali vysokou celoživotní prevalenci užití široké škály drog – každý účastník výzkumu užil alespoň jednu během života v průměru 9 typů drog (včetně alkoholu a tabáku). Hodnoty roční a třicetidenní prevalence byly nejvyšší u užití drog typicky spojovaných s rekreačním užíváním, jako je marihuana, extáze a LSD.

Klíčová slova: adiktologické služby, freeparty, freetekno, mladí dospělí, nové syntetické drogy, prevalence, taneční drogy.

Abstract: The main objective of this diploma thesis is to provide information on the prevalence of drug use at freeparties. The theoretical part deals with the phenomenon freeparty (including freeparty visitors typology and history), substance use in the general population and in the dance event attendees population, effects and risks of dance drugs and addictological services at dance events. The practical part consists of a questionnaire survey answering the question “What kind and what extent of addictive substances are used at freeparties?”. The survey involved 127 respondents aged 17–39 years. The results of the study confirmed the positive attitude of the respondents to drugs. The respondents showed a high lifetime prevalence of a wide range of drugs – every participant has taken on the average 9 types of drugs at least once during the lifetime (including alcohol and tobacco). Values of the annual and the thirty day prevalence were the highest in drug use typically associated with a recreational usage such as marijuana, ecstasy and LSD.

Key words: addictological services, dance drugs, freeparty, freetekno, new synthetic drugs, prevalence, young adults.

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou práci k diplomové zkoušce vypracovala samostatně a cituji v ní veškeré prameny, které jsem použila.

V Praze dne

.....

Novotná Petra

Děkuji vedoucímu práce, Mgr. Jaroslavu Vackovi, za velmi cenné rady, podporu, individuální přístup, ochotu, vstřícnost a optimismus. Dále děkuji všem respondentům za spolupráci a jejich upřímné odpovědi.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 FREEPARTY	10
1.1 FREETEKNO	12
1.2 RAVE.....	13
1.3 NÁVŠTĚVNÍCI FREEPARTIES	14
1.3.1 Typologie návštěvníků freeparties.....	15
1.3.2 Postoje k drogám a drogovému konzumu	17
1.4 HISTORIE	19
2 TANEČNÍ DROGY	22
2.1 VZORCE UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	23
2.2 PREVALENCE UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK.....	25
2.2.1 Užívání návykových látek v obecné populaci.....	25
2.2.2 Užívání návykových látek na tanečních akcích	27
2.2.3 Užívání návykových látek na freeparties	29
2.2.4 Shrnutí.....	33
2.3 ÚČINKY A RIZIKA TANEČNÍCH DROG	35
3 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY NA TANEČNÍCH AKCÍCH	39
3.1 CÍLOVÉ SKUPINY	39
3.2 INTERVENCE V OBLASTI NOČNÍ ZÁBAVY.....	40
3.3 SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE	41
4 EMPIRICKÝ VÝZKUM	45
4.1 ÚVOD	45
4.2 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	46
4.3 METODOLOGIE SBĚRU DAT	47
4.4 DISTRIBUCE A SBĚR DAT.....	49
4.5 ANALÝZA DAT	50
4.6 VÝZKUMNÝ SOUBOR	50
4.7 VÝSLEDKY	54
4.7.1 Zkušenosti s návykovými látkami.....	54
4.7.1.1 Prevalence užití sledovaných skupin drog.....	54
4.7.1.2 Prevalence užití jednotlivých sledovaných drog.....	58
4.7.1.3 Drogy užívané pouze na freeparties.....	64
4.7.1.4 Počet užitých typů drog.....	65

4.7.1.5	Odhad míry užívání drog u ostatních návštěvníků freeparties	66
4.7.1.6	Užívání více drog současně	67
4.7.1.7	První zkušenost se sledovanými drogami	69
4.7.1.8	Injekční užití drog	70
4.7.2	<i>Rizikové faktory</i>	70
4.7.2.1	Injekční užití drog během posledních dvanácti měsíců	70
4.7.2.2	Užívání drog o samotě	71
4.7.2.3	Rizikové chování respondentů ve vztahu k užívání drog	71
4.7.3	<i>Problémové faktory</i>	73
4.7.3.1	Užití drogy pro překonání nepříjemných situací a stavů	73
4.7.3.2	Nesplnění povinností kvůli konzumaci drog	74
4.7.3.3	Obavy o míru konzumace	74
4.7.3.4	Problémové chování respondentů ve vztahu k užívání drog	74
4.7.4	<i>Potřebnost adiktologických služeb</i>	77
4.7.4.1	Výrazně nepříjemné fyzické či psychické pocity po požití drogy	77
4.7.4.2	Přítomnost adiktologických služeb na freeparties	77
4.8	SHRnutí HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ A DISKUSE	80
4.8.1	<i>Jaké návykové látky a v jakém rozsahu jsou na freeparties užívány</i>	80
4.8.2	<i>Validita</i>	86
4.8.3	<i>Sběr dat</i>	87
4.8.4	<i>Doporučení</i>	88
4.8.5	<i>Srovnání výsledků s předchozími výzkumy</i>	89
	ZÁVĚR	91
	SEZNAM LITERATURY	93
	SEZNAM TABULEK	98
	SEZNAM GRAFŮ	100
	PŘÍLOHY	101
	Příloha A: DOTAZNÍK	102

ÚVOD

V posledním desetiletí je drogám a tanečním akcím věnováno stále více pozornosti. Elektronická hudba se stává neoddelitelnou součástí hudebního světa stejně jako drogy spojované především s elektronickou taneční hudbou. Nejčastěji se o těchto návykových látkách hovoří jako o tanečních drogách. Nezřídka je výčet tanečních drog omezován hlavně na extázi. Ve skutečnosti se však jedná o celou řadu drog užívaných při tanci, jako jsou například alkohol, halucinogeny či stimulantia, k nimž se stále nabalují nové syntetické drogy.

Přestože se o rekreačním užívání návykových látek na tanečních akcích často hovoří a bylo v České republice na toto téma provedeno několik odborných studií, např. Anketa Semtex Dance 2000 (Kubů aj., 2000), Tanec a drogy 2000 a 2003 (Kubů aj., 2006), Tanec a drogy 2007 (NMS, 2008), nemůžeme to samé říci o tanečních akcích pořádaných freetekno komunitou, tedy o freeparties. Tématu freeparty (úžeji freetekno party či subkultuře freetekno) se věnuje jen minimum odborných publikací. Tuto propast vyplňuje řada absolventských, bakalářských a diplomových prací, v nichž je podstata freeparties dostatečně popsána (např. Rušová, 2009; Haase, 2008; Horká, 2007; Hrouda, 2004). Já jsem se rozhodla zaměřit se na výraznou součást těchto akcí, na návykové látky, a podělit se tak o své poznatky s širší veřejností.

Cílem diplomové práce je poskytnout ucelený přehled především o užívání návykových látek na freeparties, který je doplněn výsledky dotazníkového šetření zaměřeného především na prevalenci užívání návykových látek na těchto parties.

První kapitola je věnována freeparty. Zmiňuji zde informace, které pro pochopení této hudební události považuji za nejpodstatnější. Mezi tyto informace patří základní pojmy, s nimiž se v souvislosti s freeparty můžeme setkat (např. freetekno, rave), charakteristické rysy freeparty, popis návštěvníků freeparty a historické souvislosti.

Druhá kapitola pojednává o tanečních drogách. Zde popisuji vzorce užívání drog obecně, přičemž zdůrazňuji rekreační užívání návykových látek,

kteřé na tanečních akcích dominuje. Dále se zabývám stěžejním tématem, což je prevalence užívání návykových látek. Pro zdůraznění prevalence užívání drog na freeparties nejprve uvádím informace o užívání návykových látek v obecné populaci a v populaci návštěvníků tanečních akcí. Závěr této kapitoly je věnován účinkům a rizikům tanečních drog, jako jsou například akutní zdravotní problémy, akutní intoxikace či nové syntetické drogy.

Teoretickou část zakončuje třetí kapitola pojednávající o možnostech adiktologického působení na tanečních akcích. Zde se zmiňuji o cílových skupinách těchto služeb a o preventivních a harm reduction aktivitách, s nimiž se na tanečních akcích můžeme setkat. Na závěr popisuji situaci v oblasti adiktologických služeb na tanečních akcích v České republice.

Za zásadní považuji část praktickou. Tvoří ji kvantitativní výzkum zaměřený na užívání návykových látek na freeparties. V této oblasti považuji kvantitativní šetření za poměrně ojedinělou záležitost, neboť se mi nepodařilo objevit v České republice studii, která by se tímto tématem zabývala právě z kvantitativního hlediska. Empirické šetření jsem prováděla prostřednictvím standardizovaného dotazníku a zúčastnilo se ho 127 respondentů. Získaná data jsem podrobila validní korelační analýze a získala tak zajímavé informace. Většina dotazovaných v životě experimentovala s užitím široké škály drog. U účastníků výzkumu byly zjištěny vysoké prevalenční hodnoty užití drog typicky konzumovaných na tanečních akcích - alkohol, marihuana, extáze a LSD, ovšem ani užívání stimulantů nebylo mezi návštěvníky freeparties nikterak ojedinělé.

1 FREEPARTY

Pojem freeparty (slangově např. „akce“, „rychta“, „kalba“), v plurálu freeparties, se skládá ze slova free, které můžeme vykládat jako volný, svobodný, bezplatný, neomezený, dobrovolný a slova party, což je výraz např. pro společnost, večírek, mejdan či párty. Jako freeparty by se tedy dala označit taneční párty, která je typická svou volností a neomezeností. Například pro Hroudu (2004) je freeparty nejviditelnější nebo spíše nejslyšitelnější projev freetekno scény. Haase (2008) označuje za freeparty akci prostou restrikcí a dalších opatření, která jsou běžná na scéně komerčního či klubového techna a Rušová (2009) rozumí freeparty jako prostředek pro vyjádření svobodného umění bez komerčních záměrů.

Volnost freeparty se projevuje především ve vstupném, které je zdarma pro každého. Volné vstupné se však v praxi omezuje zpravidla na parties pořádané v létě – tzv. open-air (ale i tyto občas bývají zpoplatněny – nejčastěji se vybírá pevná částka za vůz). V zimě jsou tyto akce pořádány v továrních halách, squatech apod., kde bývá vstupné placené. Je to pochopitelné, neboť členové sound systémů¹ nebývají obvykle majiteli těchto nemovitostí, takže si je musí pronajímat. Když už je tedy vybíráno vstupné, slouží k uhrazení nákladů vznikajících jednotlivým sound systémům při pořádání freeparty (Freetekno & CzechTek 2005, 2006). Nekomerčnost je dalším, z mého pohledu daleko významnějším specifickým freeparty. Nekomerčnost znamená, že motivací k organizování těchto akcí a důvodem jejich pořádání není dosažení zisku a komerčního úspěchu, ale osobní přesvědčení, odmítání principů zavedeného hudebního průmyslu a záliba v této hudbě (Hrouda, 2004).

Freeparties se pořádají na základě tzv. Do-It-Yourself principu (udělej si sám), neboli DIY. Obecně je kultura DIY pojímána jako protiklad proti masové kultuře veřejných sdělovacích prostředků, protože v ní nedochází ke striktnímu rozdělení realizátorů a konzumentů. Tyto dvě skupiny splývají v jednu, neboť se

---

¹ Mobilní zvuková jednotka (podrobněji viz podkapitola 1.1 Freetekno)

na realizaci dané myšlenky podílí všichni. Lidé prostřednictvím DIY kultury nacházejí prostor pro seberealizaci a uspokojení ze své tvorby (Alef, 2003). Proto také pro pořádání těchto akcí není potřeba organizátorů, jelikož přípravy a vůbec celá akce probíhá spontánně a každý účastník nějakým způsobem přispívá k fungování párty (Bednaříková, 2010). V souvislosti s freeparties se lidé mohou vyjádřit v mnoha oblastech – produkce hudby, malování „plachet“², potisky na oblečení, tvorba videoprojekcí, fireshow (vystoupení s ohněm) a žonglérská vystoupení (Haase, 2008). „*V principu jde v této kultuře o aktivní přístup ke světu, o co největší autonomii ve vztahu k masové kultuře, odmítnutí konzumního pasivního způsobu života.*“ (Haase, 2008, s. 15).

Freeparties můžeme rozlišovat např. na letní, zimní, ilegální, pololegální či legální. Letní freeparties (neboli open-air) jsou nejčastěji pořádány na loukách, v opuštěných vojenských prostorách, lomech apod. Jedná se o místa, která jsou co možná nejvíce vzdálená od civilizace, protože jakmile se na freeparty rozezvučí první beaty, Djové (diskžokejové) hrají nepřetržitě 24 hodin denně až do jejího konce³. Zimní parties se odehrávají v opuštěných továrních halách, squatech atd. Čistě ilegální akce většinou probíhají tak, že sound systém přijede na vytipované místo se vším vybavením a s prvními účastníky. Informace o freeparty se pak zájemci dozvědí z telefonní info linky, z doslechu apod. (Haase, 2008). Zásadní výhodou těchto akcí je odlehlost pozemku, kde se akce uskutečňuje, tudíž jsou obyvatelé z nejbližšího okolí hlukem méně rušeni. Pololegální freeparty je taková párty, kdy si subkultura zachovává své ideály, jako je např. volný vstup, ale zároveň se snaží uspokojit systémové požadavky (ochranka, voda, hygiena atd.) tak, aby mohla nerušeně proběhnout a při tom si zachovávala svého ducha (kritika majoritní společnosti, únik z ústředních hodnot, jako jsou kontrola, komerce, odcizení atd.). Legální akce jsou vlivem zákonem stanovené administrativy a dalších náležitostí natolik náročné na zdroje, že je nutné vybírat nemalý vstup, nebo získat peníze ze sponzoringu. Důsledkem toho párty ztrácí své ideály a ztotožňuje se s komerčními hudebními produkty bez hlubšího obsahu, bez široké veřejné přístupnosti a dalších aspektů z toho plynoucích (Freetekno & Czechtek 2005, 2006).

---

² Nejrůznější často psychedelické obrázky malované obvykle na nepromokavou celtovinu nebo prostěradlo.

³ Letní freeparties většinou trvají celý víkend, někdy i déle.

1.1 Freetekno

Freeparties jsou velmi úzce spjaty s hudebním stylem freetekno – všechny typické vlastnosti těchto akcí vycházejí právě z ideálů freetekno komunity. „Zjednodušeně řečeno je free party každá party pořádaná freetekno komunitou.“ (Freetekno & CzechTek 2005, 2006, str. 8). Proto se také můžeme setkat s pojmem freetekno party. Termín freetekno (také např. tekno, freetek, tekk) se stejně jako freeparty skládá ze slova free, což je opět výraz pro svobodný, volný, nezávislý, bezplatný či dobrovolný, a slova tekno, které označuje hudební styl, považovaný za undergroundovou a tvrdší odnož techna (Haase, 2008).

Hudebně je freetekno znatelně rychlejší než klasické techno. Jeho basový rytmus se pohybuje v rozmezí okolo 170–210 BPM (Beats Per Minute – úderů za minutu) a používá drsnější zvuky (Freetekno, 2012). Techno skladby jsou pomalejší (140–160 BPM). Obecně můžeme říci, že elektronická hudba je monotónní rytmická hudba využívající silné basové linky (beaty), která hraje v rozsáhlých nepřerušovaných celcích (Smolík, 2010). Podstatnější rozdíl mezi freeteknem a technem je však na pozadí hudební produkce. Freetekno je pro mnohé daleko více, než jen hudební styl, je to alternativní způsob života. Velká část jeho stoupců se řídí následujícím: „alespoň pro sebe si vytvořit život takový, jaký jej chci mít. To vše založené na principech bezplatné DIY kultury.“ (Kellyová, 2004). Naproti tomu techno scéna funguje na komerčním principu. Komerční taneční parties jsou pořádány především proto, aby se DJové a ostatní promotéři zviditelnili a vydělali peníze. Na těchto akcích je typické vysoké vstupné, takže parties jsou dostupné pouze pro určité vrstvy lidí. V neposlední řadě je zde patrné rozdělení realizátorů a konzumentů hudby. Tvůrci freetekno hudby se shlukují okolo tzv. sound systémů, což je označení pro „relativně pevné seskupení osob, vlastnicích zvukovou aparaturu, gramofony, mix, zesilovač a jinou elektroniku, agregáty na výrobu elektrické energie, dodávky.“ (Macek, Zámek, 2007, s. 45). Přičemž dodávky a obytné vozy mají upraveny tak, aby se v nich dalo spát a cestovat na delší vzdálenosti. Sound systémy jsou jádrem freeparty a mají největší podíl na její organizaci. Větší parties vznikají spojením několika sound systémů dohromady.

Nepřesné by ovšem bylo, pokud bychom tvrdili, že na freeparties je slyšet pouze freetekno, nezřídka se na freeparty hrají i jiné styly elektronické hudby jako např. breakbeat, acid techno, electro, minimal, psytrance, drum and basse, jungle a další.

1.2 Rave

V souvislosti s taneční hudbou se také můžeme setkat s pojmem rave. Tímto termínem se označuje způsob života spojený s elektronickou taneční hudbou a tanečními parties trvajících celou noc. Na rave párty si lidé chodí zatancovat, udržovat společenské styky, ale také si případně dát nějakou drogu – zkrátka bavit se bez zábran s lidmi, co jsou „na stejné vlně“. Termínem rave se v 50. letech označovaly bohémské večírky ve Velké Británii, nejvíce se však užíval v souvislosti s ilegálními londýnskými parties v polovině 80. let (The History of Rave Culture, 2011). „*Rave party byly v době svého vzniku reakcí na komerční trendy v taneční muzice a jejich pořádání bylo alternativou sponzorovaných technoparty s placeným vstupným a reklamou na každém metru prostoru. Alternativou nekomerční, nekonzumní. Dodnes tak zůstávají jedinou neplacenou a nesponzorovanou hudební akcí.*“ (Rychetský, 2005). V České republice se výraz rave prakticky nepoužívá, ale pokud se s ním setkáme, je to zpravidla v souvislosti s freeteknem a freeparties. Smolík (2010) zase uvádí, že pojmem rave, který byl později nahrazen názvem techno (podle jednoho z nejrozšířenějších podstylů), se souhrnně označují všechny žánry elektronické hudby.

Ve většině zahraničních textů se jako rave označují taneční párty a jejich autoři nerozlišují, zda se jedná o akce komerčního či nekomerčního typu. Například Rome (2001) ve svém článku pojednávajícím o rave kultuře a ilegálních drogách užívaných mezi mladými lidmi charakterizuje rave parties jako parties s hlasitou, elektronickou „techno-rockovou“ hudbou a leaserovou show, na nichž lidé tancují celou noc. Dále uvádí, že na mnoha rave parties se neprodává alkohol, ale ostatní drogy jsou zde snadno dostupné. Vedle toho se na těchto akcích obvykle prodávají tzv. „power drinks“, což jsou ovocné džusy smíchané s aminokyselinovým práškem a vitamíny B. Tyto drinky doplňují ztrátu tekutin tanečníků, k níž došlo během namáhavého tance. V souvislosti s rave

parties také hovoří např. o „Bush parties“ a „Circuit parties“. „Bush parties“ definuje jako venkovní parties často se sportovním zaměřením, na nichž lidé užívají alkohol, což vede k užívání ostatních drog. „Circuit parties“ zase popisuje jako víkendové parties nebo parties s homosexuální orientací, kde se setkává 5000 až 20000 lidí. Částí návštěvníci parties cestují z akce na akci a velmi často bývají s těmito akcemi ekonomicky či kulturně spojeni.

Weir (2000) zase uvádí, že raves jsou celonoční taneční parties, které navštěvuje velké množství mladých lidí, někdy i více než 20 tisíc. Rave party dále spojuje s utajeným místem konání (např. farmářská pole), hypnotickou elektronickou hudbou a užíváním drog jako jsou extáze, GHB a ketamin. Hudbu na rave parties označuje za nekomerční či undergroundovou, produkovanou počítači. Mezi styly rave hudby řadí např. house, acid house, hardcore, jungle či techno nebo trance. Typickými návštěvníky rave parties jsou lidé mezi 15–25 lety. Vzhledem k tomu, že se na těchto akcích mnohdy neprodává alkohol kvůli jeho spojování s agresivním chováním, není vstup omezen věkem. Návštěvníci často nosí baseballové čepice, trička vyzdobená logy, volné kalhoty, běžecké boty, ozdobné spony do vlasů, batohy, dětské hračky, umělohmotné řetězy a dětské dudlíky.

Na základě výše zmíněného usuzuji, že se výklad pojmu rave v zahraničí a v České republice může značně lišit v pojetí hudby (např. elektronická „techno-rocková“ hudba), v pojetí různých druhů parties, které se v České republice ani nepořádají („Bush parties“, „Circuit parties“), ale také například v konzumaci alkoholu a ostatních drog či v typologii návštěvníků. Domnívám se tedy, že v souvislosti s freeparties v České republice a konzumací drog je užívání pojmu rave nepřesné a doporučovala bych spíše se mu vyhýbat.

1.3 Návštěvníci freeparties

Tato hudební scéna se již od svých raných začátků řídí heslem „*Peace Love Unity Respect*“⁴, které vyjadřuje, že nic není nemožné a vše je akceptováno.“ (Němec, 2003). Na freeparty se tedy můžeme setkat s širokou škálou lidí a je jedno odkud přicházejí. Důležité je, aby cítili respekt k druhým,

---

⁴ Tyto čtyři pilíře freetekno komunity se souhrnně označují PLUR = Peace (mír), Love (láska), Unity (jednota), Respect (respekt).

v duchu hesla zakladatelů scény Spiral Tribe: „One Tribe, One Vibe“⁵ (Němec, 2003).

1.3.1 Typologie návštěvníků freeparties

Feřtek rozdělil „technaře“ na základě své reportáže z Czechteku⁶ do tří skupin:

1. **Příznivci.** Mladí lidé, kteří si příležitostně obarví vlasy, koupí barevné zrcadlové brýle, ale při tom jsou víceméně součástí středního proudu.
2. **Zasvěcenci.** Ti, v nichž se více snoubí pravěký vzhled a moderní technologie. Jedná se o lidi, kteří jsou otrhanější, ozdobeni spoustou piercingů v nose, na rtech, v uších. Jsou to ti, kteří tímto stylem žijí.
3. **Tvrdé jádro.** Většinou jsou to cizinci, kteří jezdí z jedné párty na druhou, žijí v obytných vozech s rodinami a jejich vzhled vzbuzuje u nezasvěcených obavy (Feřtek, 2004, cit. dle Bednaříková, 2010).

Častěji se však můžeme setkat s rozlišením účastníků freeparties podle jejich vztahování se k freetekno subkultuře, což považuji za daleko výstižnější než rozlišení podle vzhledu.

Například Haase (2008) ve svém výzkumu analyzoval životní příběhy respondentů. Jejich životní příběhy srovnával pomocí tzv. sebeobrazů, které převedl na všeobecně známá antická božstva nesoucí bohaté konotace. Účastníky freetekno parties rozdělil do čtyř možných skupin dle vyústění jejich životní situace ve freetekno komunitu:

1. **Kompenzační únik od reality** – Tato skupina respondentů vidí ve freeteknu způsob odreagování a odpočinku, díky kterému čerpají síly do svého života. Sekundárním sebeobrazem je Dionýsos sloužící jako uvolňující a pozitivní prvek. „Technaři“ v této skupině nejsou jen konzumenti zábavy, ale přispívají svou činností do chodu komunity. Ovšem freeteknu se věnují pouze ve svém volném čase, je to pro ně životní styl, který nežijí.

---

⁵ One Tribe = jeden kmen, One Vibe = jeden pocit, jedna vibrace, vlnění.

⁶ Czechtek byl největší festival freetekno scény v České republice, dnes se již nepořádá.

2. **Kompenzační řešení svých problémů** – Tato skupina je obdobná skupině první. Freetekno pro jedince znamená také kompenzaci, ale v opačném směru. Jedinci kompenzují svůj sekundární sebeobraz Přeživšího, který je nějakým způsobem svazuje a snižuje, primárním sebeobrazem, který je pozvedává. Kontakt s freetekno komunitou respondentům v této skupině vždy určitým způsobem pomohl.
3. **Nekonstruktivní a nadbytečný únik a snižování skutečnosti, brzdění vývoje.** Tito respondenti účast na freeteknu vykládají například jen v termínech zábavy, nikoliv s přesahy do původních myšlenek nebo s důrazy na komunitní přínos (síť sociálních vztahů). Do této skupiny můžeme zařadit i návštěvníky, kteří jsou na party ojedinele a nemají jinak s touto subkulturou nic společného.
4. **Freetekno jako životní styl.** Pro tuto skupinu je freetekno vyjádřením jejich přesvědčení a životní filosofie. Freetekno subkulturu považují jedinci za něco většího než jen zábavu, chápou ji jako cestu ke zlepšení sebe a společnosti, jsou nositeli ideologie s ní spjaté. Snaží se v rámci freetekno komunity vytvářet různé podniky s přesahy do umění a politiky, přičemž se vždy jedná o různé formy DIY kultury.

Houdková (2008) zase rozděluje návštěvníky freeparties podle toho jak freetekno subkulturu konzumují:

1. **Konzumenti subkultury.** Přijímají principy subkultury, snaží se podle nich žít a aktivně se podílejí na chodu parties.
2. **Konzumenti zábavy.** Neidentifikují se s principy subkultury a freetekno přijímají jen ve formě zábavy na parties.
3. **Pozéři.** Principy subkultury jsou jim naprosto cizí, hudba je také nijak zvlášť neoslovuje a parties se zúčastňují pro jejich punc illegality a prestiže.

Bednaříková (2010) ve svém kvalitativním výzkumu došla k závěru, že i přesto, že se u návštěvníků freeparties můžeme setkat s odlišností v oblékání, doplňcích apod., neexistují žádné speciální výrazy pro návštěvníky těchto akcí. Uvádí, že i přesto se sami účastníci nějakým způsobem snaží lidi na freeparties kategorizovat. Někdo je rozlišuje podle věku, a to ve smyslu „**starší umírnění**“

(tzv. **oldschooláci**)“ a „**mladí nevybouření**“. Výjimku pak tvoří tzv. „**ještěři**“, což jsou věkově mladí lidé, pro které je kromě typického oblečení většinou obvyklá i konzumace jakýchkoliv drog a alkoholu ve velké míře, nerespektování pravidel a tanec v těsné blízkosti reprobeden. Zásadně pak návštěvníci rozlišují účastníky freeparties na ty, co ctí a respektují pravidla a ideu freeparty a na ty, co mohou svým chováním narušovat atmosféru na párty.

1.3.2 Postoje k drogám a drogovému konzumu

Mohli bychom říci, že většina účastníků freeparties má kladný postoj k drogám legálním (alkohol, nikotin, kofein apod.) i ilegálním (především marihuana, lysohlávky, LSD, extáze). Návštěvníci freeparties svůj kladný vztah k drogám netají, především k marihuaně a halucinogenům. K syntetickým drogám již shodu nenacházejí, přesto ti, kteří tyto látky nemají příliš v oblibě či je dokonce odmítají, je zkoušeli více jak jednou, v drtivé většině v prostředí tanečních parties. Například Bednaříková (2010) zaznamenala negativní postoj k pervitinu, který účastníci vnímali jako drogu spojovanou s problémovými uživateli a kriminálním chováním. Dále návštěvníci často odmítali heroin a ketamin.

Podle Švece (2010) se postoje návštěvníků freeparty k užívání drog mění vlivem vlastních zkušeností s drogami a vlivem životních okolností. Dodává, že při počátečním vstupu do subkultury mělo na rozvoj užívání drog velký vliv sociální okolí, kdy byl jedinec zpočátku „strháván“ ke konzumaci drog, které jsou pro subkulturu charakteristické. Postupně začali případný sociální tlak korigovat individuálními a subjektivními aspekty (např. špatná zkušenost s některou psychoaktivní látkou). Mnoho návštěvníků freeparties se při vrůstání do tekno subkultury spustilo k divokému, či experimentálnímu konzumu různých psychoaktivních látek. Nicméně po několika letech svůj konzum omezili a většinou zůstávají u užívání marihuany, alkoholu a příležitostné konzumace lysohlávek, LSD či extáze.

Jako hlavní **důvody**, proč jsou na párty užívány specifické drogy, návštěvníci uvádějí, že to k párty patří, nebo že je to normální (Kajanová, Klečacká, 2011). Nicméně užívání drog nevnímají jako podstatu parties, ale spíše jako doplněk (Švec, 2010). Kajanová a Klečacká (2011) chtěly zjistit, zda

dotazování mezi motivacemi k návštěvě freetekno parties zmíní užívání drog. Pro 7 respondentů z 10 byla hlavní motivací k návštěvě párty muzika. Zbývající účastníci výzkumu uvedli jako motivaci „specifickou atmosféru“ související se subkulturou jako takovou. Respondenti zmiňovali svobodu, setkání s novými lidmi či s přáteli. Žádný neuvedl užívání drog jako důvod pro návštěvu freetekno akce. Podle Bednaříkové (2010) jsou hlavními důvody pro užití drogy zesílení prožitků, souznění s ostatními, získávání nových zkušeností s drogou nebo experimentování s vlastním vědomím. Na základě sdělovaných prožitků autorka usuzuje, že drogy přináší účastníkům únik od reality, odreagování, nevšední zážitky nebo experimentování s vlastním stavem mysli a těla. Někteří považují spojení drog a freeparty za šamanský rituál, který je „posouvá dál“, umožňuje hlubší sebepoznání a následné zhodnocení svého života. Jiní mluví o propojení s ostatními, o bytí „na jedné vlně“, což lidi sbližuje, zvyšuje sebehodnocení a pocit sounáležitosti. Tanečníci prožívají propojení nebo prostoupení hudby tělem, kdy rytmus řídí pohyby těla, což považují za uvolňující a potěšující. Švec (2010) vysvětluje kladný vztah návštěvníků freeparties k drogám jejich liberálním pohledem na drogy kořenícím v osobní zkušenosti s těmito látkami, jenž je také ovlivněn liberální optikou subkultury tekno k psychoaktivním látkám.

Důležitou roli ve výběru drog hraje **setting**. U parties v klubu většinou návštěvníci upřednostňují extázi nebo minimální množství halucinogenů, aby na party „vydrželi“. Na open-air parties naopak preferují halucinogeny, tvrdí, že to místo je pro ně stvořené (Bednaříková, 2010). Tento fakt potvrzuje i Haase (2008), který uvádí, že někteří návštěvníci preferují spíše halucinogeny při venkovním settingu, tedy na open-airech, kdy nejsou vázáni na konkrétní místo, ale mohou se procházet po okolí a věnovat se i jiným záležitostem než jen tanci. Jiní tanečníci zase říkají, že v klubech, kde jsou omezení prostředím a kde není možné si odpočinout, užívají stimulancia. Švec (2010) na základě výpovědí účastníků freeparty došel k závěru, že návštěvníci drogy užívají intenzivněji v létě a na podzim v prostředí venkovních open-air akcí, kde si jedinec může dovolit to, co by si v klubu, kdy se ráno vrací domů, dovolit nemohl. Zároveň poznamenává, že někteří návštěvníci na open-air akcích volí i jinou drogovou skladbu.

V prostředí tekno akcí je také velmi typický **společný konzum** drog. Společná konzumace probíhá v menší skupině lidí, kteří se znají a sdílí již prožitě

zkušenosti týkající se společné intoxikace. Tato malá skupina lidí se domlouvá na výběru drogy, na způsobu užití, na času a místě a na množství dané látky tak, aby byli všichni na stejné vlně (Švec, 2010).

Tanečníci nejčastěji zahajují freeparty konzumací alkoholu a kouřením marihuany, v čemž často pokračují i v průběhu celého večera. Ke konzumaci nejčastěji volí LSD, extázi, popř. amfetamin a tyto drogy dále **kombinují** s alkoholem a marihuanou. Dvě či více drog (kromě alkoholu a marihuany) kombinují minimálně, a to z obavy ze ztráty kontroly (Bednaříková, 2010). Švec (2010) také zaznamenal, že všichni účastníci mají přímou či nepřímou zkušenost s kombinováním drog. Většina užívá marihuanu a často ji kombinuje s alkoholem a cigaretami (nikotinem). Jiní mají v oblibě kombinovat marihuanu s halucinogeny.

Někteří účastníci zejména během prvních let prožili většinu **freeparties bez drog**. Neužívají či neužívali drogy především kvůli nedostatku financí nebo proto, že se na freeparty cítili dobře i bez použití drog. Tito návštěvníci např. uvedli, že nejprve drogy neužívali proto, že měli obavu a určitý respekt z jejich účinku a také proto, že je zcela uspokojovala samotná hudba. Poté, co se tyto dvě podmínky zmírnili, začali drogy užívat. Další zase před prvním požitím drogy potřebovali dosáhnout naprosté jistoty, že jsou v bezpečném prostředí a že se o ně někdo případně postará (Haase, 2008). Pokud se jedná o dobrou párty, neznamená to, že se na ní musí a priori užívat drogy. Nicméně většina účastníků freeparties užívá společensky přijatelné dogy, zejména alkohol (Kajanová, Klečacká, 2011).

1.4 Historie

Vůbec první znaky typické pro současnou freetekno scénu se objevují v polovině 20. století na Jamajce, kde se poprvé objevily sound systémy. Nicméně prapočátek scény jak ji známe dnes se začal utvářet spolu se vznikem taneční techno scény v 80. letech 20. století v USA (především ve městech Chicago, Detroit a New York). Na evropském kontinentu se první parties konaly v průběhu roku 1988 ve Velké Británii. V anglických klubech se začínala hrát komerční část taneční scény, tedy Detroit techno a house z Chicaga (Historie freescény, 2010). Změna nastala v době, kdy došlo ke spojení house parties s mobilním ozvučovacím systémem po vzoru kočovných hudebních festivalů a ke spojení

s travelery⁷ (Saunders, 1995). Příznivci této hudby se již nespokojili jen s malými či většími kluby, ale vydávali se i na odlehlá místa v přírodě. Z párty se stal rituál a pro mnoho lidí to byl i životní styl. Skupinky lidí kočovaly s aparaturou, zdarma hrály, postupně vznikala DIY kultura a konala se jedna velká párty za druhou. V 90. letech 20. století se původně celistvá techno scéna začala členit na různé podžánry, jako je techno, trance, drum'n'bass, progressive house, psytrance, hardcore či freetekno (Historie freescény, 2010).

První ilegální parties v opuštěných budovách Londýna pořádal sound systém Spiral Tribe, který je dnes považován za nejstarší, nejvlivnější a nejdůležitější sound systém. Jeho hudba byla mnohem rychlejší a tvrdší než hudba ostatních sound systémů, vzhled členů Spiral tribe byl také velmi specifický a ve filosofii těchto lidí se odrážel i duchovní podtext akce ve volné přírodě – freeparty. Svou činnost spojovali s prehistorickými kmeny nomádů, kteří na stejných místech oslavovali život tisíce let před nimi. *„Na freeparties se dívali jako na šamanské obřady, kdy s použitím nových technologií, halucinogenů, dlouhého tance a určitého spirituálního nádechu by mohlo dojít k opětovnému spojení lidí se zemí, a proto odvrácení ekologické krize.“* (Macek, Zámek, 2007, s. 45). Jejich putování vyvrcholilo v roce 1992, kdy se odehrála důležitá akce Avon Free festival v Castlemortonu, kde se podle odhadů sešlo 25 až 40 tisíc osob. Tato událost se britské vládě nelíbila a sound systém Spiral Tribe exemplárně potrestala tím, že zatkla třináct členů a zabavila aparaturu a auta. Reakcí Velké Británie na tuto událost bylo přijetí zákona Criminal Justice and Public Order Act, který pod hrozbou tvrdých sankcí zabránil konání ilegálních parties. Následkem toho byli lidé zahrnutí zpět na povolené akce a do nočních klubů, zvukaři emigrovali do zahraničí a pobouření příznivci těchto akcí byli naopak odhodláni pořádat ještě větší a lepší akce (Macek, Zámek, 2007).

V této době byly země jako Francie nebo Česká republika naprostými nováčky v oblasti acid housu, raveu či techna. Undergroundové techno přivezly do České republiky sound systémy prchající z Británie, kteří nacházely první posluchače mezi punkáči a squatterry. Následně v roce 1994 byl pořádán první ročník Free festivalu v Hostomicích (později Czechtek), na kterém bylo zhruba

---

⁷ „Novodobí nomádi, kteří cestují skupinově v dodávkových autech s přívěsy s celými rodinami a zvukovou aparaturou a pořádají na různých místech open-air parties.“ (Saunders, 1995, s. 163).

300 lidí, většinou cizinců. Pro pár přítomných Čechů to byla významná událost a v Česku se tak začínaly tvořit základy freescény, konaly se první techno párty a vznikaly další nové sound systémy (Historie freescény, 2010). Po roce 1999 je v České republice freetekno již známý pojem, hlavně díky každoročním Czechtekům⁸ a Czarotekům⁹.

Scéna vyznavačů freetekno parties se tedy začala objevovat jako vzdor proti zkomercializovanému mainstreamovému proudu tanečních techno parties. Freetekno parties byly pořádány bez ohlášení, nevybíralo se na nich vstupné, neexistovali oficiální organizátoři ani pořádková služba a nebyly zajištěny odpovídající hygienické podmínky, jako na komerčních techno parties. Vznikající komunity příznivců freetekno si vytvářely alternativní životní styl a jejich hodnoty a postoje byly odlišné od postojů majoritní společnosti (Macek, Zámek, 2007).

---

⁸ Czechtek byl největší festival freetekno scény v České republice, dnes se již nepořádá.

⁹ Czarotek je freeparty konaná u příležitosti pálení čarodějnic.

2 TANEČNÍ DROGY

To, co dnes označujeme jako droga¹⁰, užívala každá lidská kultura již od pradávna, a to pro spirituální či lékařské účely. V mnoha kulturách byly spirituální a medicínské praktiky spojeny s pohybovým vyjádřením – tancem, často za doprovodu hudby. Tanečníci mnohdy bývali šamani či spirituální vůdci, kteří drogy užívali pro umocnění zážitků a dosažení kýženého efektu. Drogy a tanec byly v minulosti mnohdy praktikovány současně, což se v podstatě přeneslo až do dnešní doby, kdy lidé tancují a užívají drogy. Ty drogy, které jsou s tancem spojeny velmi úzce, označujeme termínem „taneční drogy“ (Gabrhelík, 2010c)

Tento termín odkazuje především na setting, v němž jsou drogy užívány, tj. prostředí tanečních akcí (Gabrhelík, 2010c). V nejširším pojetí jsou taneční drogy „*drogy, které někteří jedinci užívají při tanci*“ (Taneční drogy: Souhrn, 2003). V užším pojetí jsou za tyto látky považovány syntetické drogy extáze a další drogy amfetaminového typu, LSD, GHB, 2CB, nitráty („poppers“), ketamin a rohypnol, které jsou spojovány s elektronickou hudbou, klubovou scénou a rave parties (Gabrhelík, 2010c). Nejčastěji se však jako taneční droga rozumí extáze (Taneční drogy: Souhrn, 2003). Gabrhelík (2010c) rozšiřuje spektrum tanečních drog ještě o látky obsažené v rostlinách obsahujících xantiny. „*Xantiny rostlinného původu zahrnují kofein (obsažený např. v čokoládě), teofylin (obsažený např. v čaji či čokoládě). Kofein je často obsažen v některých nealkoholických nápojích (např. Kofola, Coca-Cola aj.), energetických nápojích (např. RedBull, Semtex aj.), které jsou konzumovány na tanečních akcích. Tyto nápoje jsou také často kombinovány s alkoholickými nápoji v podobě tzv. drinků. Energetické nápoje pak mohou obsahovat další aktivní látky (např. taurin)*“

Tanečníci užívají drogy při tanci pro jejich povzbuzující, empatogenní a halucinogenní účinky. Povzbuzující účinky umožňují extrémní fyzickou

---

¹⁰ Droga je přírodní (část rostlin) či synteticky (chemickou cestou) připravená látka, která působí na psychiku člověka a ovlivňuje jeho chování a prožívání. Jakožto návyková látka může vyvolat závislost, při níž uživatel pocítuje nevladatelnou touhu drogu užívat či zvyšovat dávky, přestože ví, že je to pro něj nebezpečné (Marádová, 2006).

aktivitu, potlačují vnímání pocitu hladu, žízně či horka. Empatogenní účinky navozují pocit vcítění, sdílení a přátelskosti. Halucinogenní účinky zkreslují vnímání (barev, zvuků atd.) (Taneční drogy: Souhrn, 2003).

Spolu s vývojem taneční scény se vyvíjelo i zastoupení jednotlivých drog na tanečních akcích. Na počátku, v 70. letech, se nejvíce užívaly kanabinoidy a halucinogeny (zejména LSD), dále amfetaminy. Později se začaly na parties stále více objevovat drogy zvané entaktogeny, tedy látky, které zprostředkovávají dotek zevnitř („the touch within“). Jedná se o plně syntetické látky stimulačního charakteru, které usnadňují vyjadřování emocí, empatii a komunikaci. Nejznámější z nich je MDMA (extáze). V současné době se návštěvníci parties snaží dosáhnout nových neobvyklých zážitků, proto více experimentují a drogy kombinují (Páleníček, 2010).

Zároveň se můžeme stále častěji setkat s tzv. novými syntetickými drogami. Za nové syntetické drogy označujeme širokou skupinu látek, se kterými se více či méně setkáváme na současné drogové scéně. Většina těchto látek je již známá celou řadu let, ale jejich výskyt byl na drogové scéně velmi omezený. V posledních deseti letech se však s těmito látkami setkáváme stále častěji, a to zejména v souvislosti s taneční scénou a s ní souvisejícím nástupem tanečních drog a drogy extáze. Řada z nich je na trhu k dostání v tabletové formě a často vydávána za drogu extázi nebo za „něco, co má podobné účinky“. V jiných případech se jedná o halucinogenní látky vydávané za LSD nebo např. za halucinogen s podobným účinkem jako LSD nebo mezkalin. S těmito látkami se setkáváme z mnoha důvodů, například proto, že se ilegální výrobci snaží vyrobit látku, která dosud není na seznamech ilegálních látek nebo proto, že mladí lidé ochotně vyhledávají nové psychedelické a obdobné zkušenosti a zážitky (Páleníček aj., 2004).

2.1 Vzorce užívání návykových látek

Uživatelé tanečních drog lze zjednodušeně charakterizovat jako skupinu osob s průměrným věkem 20–25 let. Většinou se jedná o středoškolsky vzdělané osoby, které vyhledávají taneční akce, aby se pobavily či odpočinuly (Novák, Gabrhelík, 2010). V prostředí tanečních akcí se nejvíce setkáváme s rekreačními uživateli drog. *„Uživatele drog na taneční scéně lze nejspíše popsat jako*

rekreačního (občas) polymorfního uživatele různých substancí.“ (Mravčík aj., 2008, s. 2). Většinou se jedná o socializované mladé lidi, kteří nenaplnují znaky problémového užívání (Mravčík aj., 2008). Rekreační užívání drog je *„užívání psychoaktivních látek pro „odpočinkové“ účely spíše než pro pracovní, medicínské nebo spirituální účely.*“ (Gabrhelík, 2010a, s. 4). Za rekreační užívání můžeme označit takové užívání, kdy jedinec drogu (obvykle ilegální) užívá *„za různých společenských a rekreačních okolností, za předpokladu, že důsledkem není vznik závislosti a dalších problémů. Typickými drogami jsou marihuana, LSD, Extáze. Typickými okolnostmi rekreačního užívání jsou soukromé večírky, „house parties“, diskotéky, hudební festivaly a sportovní příležitosti zejména v souvislosti se skateboardingem.*“ (Kalina, 2001, s. 91). V souvislosti s rekreačním užíváním je také používán výraz příležitostné užívání návykových látek. Staví se na roveň užívání rekreačnímu a stejně jako rekreační se *„již stalo součástí životního stylu, ale není častější než jednou za týden a jeho důsledkem není (nebo dosud není) vznik závislosti a dalších problémů.*“ (Kalina, 2003, s. 17).

Vedle příležitostného a rekreačního užívání se také můžeme setkat s pojmy jako experimentování a pravidelné či problémové užívání. Jako experimentátor se označuje osoba, *„která drogy takzvaně „zkouší“: občasně a nepravidelně užívá různé drogy a typy drog a může, ale nemusí mít přitom problémy v jiných oblastech.*“ (Kalina, 2003, s. 17). Pravidelné užívání (častěji než 1 x týdně) *„obvykle implikuje již nejen životní styl, ale jistý škodlivý účinek ve stupni závislém na užívané látce. Můžeme hovořit o „škodlivém užívání“¹¹ podle MKN-10“* (Kalina, 2003, s. 17). Za problémové užívání je považováno *„intravenózní užívání drog (IUD) a/nebo dlouhodobé a pravidelné užívání opiátů, kokainu a drog amfetaminového typu. Do pojmu „problémové užívání“ se nezahrnuje užívání extáze a konopí.*“ (Kalina, 2003, s. 17).

Těžcí dlouhodobí uživatelé s vysokým stupněm závislosti a nejrizikovějším způsobem užívání návykových látek se mezi uživateli tanečních drog prakticky nevyskytují (Novák, Gabrhelík, 2010).

---

¹¹ Škodlivé užívání – takový vzorec užívání, který má za následek aktuální poškození duševního nebo tělesného (např. žloutenky po nitrožilní aplikaci látek) zdraví uživatele. Takové užívání by se mělo diagnostikovat, jestliže požívání drog nebo alkoholu způsobilo syndrom závislosti nebo psychotickou poruchu nebo jiné specifické poruchy (Nešpor, 2003).

2.2 Prevalence užívání návykových látek

Prevalence je „*údaj, vyjadřující proporce osob, které v daném okamžiku nebo časovém intervalu vykazují zkoumaný stav.*“ (Zábranský, 2003, s. 42). Říká nám kolik osob má daný stav a to se netýká pouze prevalence návykových látek, ale zahrnuje všechna existující onemocnění (Zábranský, 2003). K základním otázkám výzkumů mezi (potenciálními) uživateli drog patří sledování tří prevalenčních horizontů – alespoň jedna zkušenost s drogou během celého života (celoživotní prevalence), alespoň jedna zkušenost s drogou během posledního roku (roční či dvanáctiměsíční prevalence) a alespoň jedna zkušenost s drogou během posledních třiceti dní (měsíční či třicetidenní prevalence). U všech sledovaných drog, k nimž máme dostupné údaje, jsou v populaci příznivců elektronické taneční hudby jejich prevalence vyšší než v obecné populaci mladých lidí. „*Již několik let patří české prevalence tanečních drog – především extáze – v mladších věkových kategoriích i v obecné populaci k nejvyšším v Evropě.*“ (NMS, 2008, s. 2).

2.2.1 Užívání návykových látek v obecné populaci

Užívání drog v Evropě se jeví jako poměrně ustálené. Dle historických měřítek je celková prevalence vysoká, ale nestoupá. Znepokojivý je ovšem vývoj na trhu syntetických drog a ve způsobu, jakým spotřebitelé drog užívají širší spektrum látek. Souběžné užívání více drog, včetně kombinace nelegálních drog s alkoholem či s léky a s látkami nepodléhajícími kontrole, je v Evropě převládajícím vzorcem užívání drog (EMCDDA, 2011).

V roce 2008 byl proveden dotazníkový průzkum s názvem **Celopopulační studie užívání návykových látek a postojů k němu v České republice v roce 2008** (Běláčková aj., 2012), který zahrnoval osoby ve věku 15–64 let. Průzkum zmapoval situaci v oblasti užívání legálních a nelegálních drog v ČR a poskytl informace o vývoji situace ve srovnání s dříve realizovanými celopopulačními studii.

Celoživotní prevalence užívání tabáku v obecné populaci dosahovala 82 %, roční prevalence nebyla zjišťována. V posledních třiceti dnech tabák užilo více než 47 % respondentů (tabulka 1). Užívání tabáku se lišilo podle věku. Ve

věkové skupině 15–24 let bylo nejvíce kuřáku, pouze 41 % velmi mladých dospělých v posledním měsíci nekouřilo. U ostatních věkových skupin byl podíl nekuřáků nadpoloviční. Nejméně kouřili respondenti ve věku 55–64 let (Běláčková aj., 2012).

U Alkoholu nebyla celoživotní prevalence zjišťovaná. V posledních dvanácti měsících tuto látku užilo téměř 91 % respondentů a v posledních 30 dnech 80 % osob (tabulka 1). Přibližně 10 % respondentů v posledním roce abstinovalo, přičemž nejvyšší podíl abstinentů byl ve věkové kategorii 55–64 let (13 %) a nejméně opět v kategorii 15–24 let (7 %) (Běláčková aj., 2012).

Tabulka 1: Prevalence užití alkoholu a tabáku v obecné populaci (v %)

Návyková látka	Prevalence		
	Celý život	12 měsíců	30 dní
Tabák	82,1	-	47,3
Alkohol	-	90,5	79,7

Zdroj: Běláčková aj., 2012

V rámci studie byly mezi nelegální návykové látky zařazeny konopné drogy, extáze, pervitin nebo amfetaminy, kokain, heroin, LSD a halucinogenní houby (lysohlávky). Někteřou ze jmenovaných drog alespoň jednou v životě zkusilo 37 % obyvatel ČR ve věku 15–64 let. V posledním roce užilo nelegální drogu 17 % a v posledním měsíci 9 % respondentů. Ve věkové skupině 15–34 let, tedy ve skupině mladých dospělých, užilo v posledním roce nelegální drogu téměř 32 % respondentů, což je o více než 14 procentních bodů více, než v obecné populaci. Alespoň jednou v životě zkusilo nelegální drogu 56 % mladých dospělých a v posledním měsíci 18 % těchto respondentů (Běláčková aj., 2012).

Celoživotní prevalence nelegálních drog v obecné populaci (15–64 let) dosáhla následujících hodnot: konopí 34 %, extáze 10 %, halucinogenní houby 9 %, LSD 6 %, pervitin 4%, kokain 2 % a heroin 1 %. Roční prevalence u všech drog klesala přibližně na polovinu (konopí 15 %, extáze 4 %). Užití nelegálních drog v posledním roce a v posledním měsíci je pořadově stejné. Třicetidenní prevalence užití konopných drog je opět přibližně poloviční (9 %) a přes 1 % se dostala prevalence užití extáze a halucinogenních hub. U mladých dospělých jsou hodnoty celoživotní, roční a měsíční prevalence užití jednotlivých nelegálních drog přibližně dvakrát vyšší, a to u všech sledovaných drog, viz tabulka 2 (Běláčková aj., 2012).

U žen prevalence užívání návykových látek spolu s rostoucím věkem klesá výrazněji než u mužů, viz tabulka 2 (Běláčková aj., 2012).

Tabulka 2: Prevalence užití vybraných nelegálních drog v obecné populaci (15–64 a 15–34 let) podle pohlaví (v %)

Drogy a míry prevalence	Věková skupina					
	15–64			15–34		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
Celoživotní prevalence						
Konopné drogy	42,5	26	34,3	62,3	44	53,4
Extáze	11,9	7,3	9,6	21,8	14,9	18,5
Halucinogenní houby	12,4	5,0	8,7	19,6	8,3	14,1
LSD	7,8	3,4	5,6	14,3	6,1	10,3
Pervitin nebo amfetaminy	5,7	3	4,3	10,0	5,4	7,8
Kokain	2,9	1,2	2,0	5,0	2,1	3,6
Heroin	1,7	0,5	1,1	2,8	1,2	2,0
Prevalence v posledním roce						
Konopné drogy	20,2	10,3	15,3	36,9	19,5	28,4
Extáze	4,8	2,6	3,7	9,7	5,7	7,7
Halucinogenní houby	4,5	1,8	3,2	8,1	3,5	5,9
LSD	2,8	1,3	2,1	5,9	2,7	4,3
Pervitin nebo amfetaminy	2,3	1,1	1,7	4,5	1,9	3,2
Kokain	1,2	0,3	0,7	2,6	0,6	1,6
Heroin	0,7	0,3	0,5	1,3	0,6	1,0
Prevalence v posledním měsíci						
Konopné drogy	12,5	4,6	8,6	24,4	8,8	16,8
Extáze	1,5	0,9	1,2	3,2	1,9	2,6
Halucinogenní houby	1,9	0,4	1,1	3,3	0,8	2,1
LSD	0,9	0,6	0,7	2,1	1,1	1,6
Pervitin nebo amfetaminy	0,9	0,5	0,7	2,0	0,8	1,4
Kokain	0,7	0,1	0,4	1,3	0,3	0,8
Heroin	0,3	0,0	0,1	0,5	0,1	0,3

Zdroj: Běláčková aj., 2012

2.2.2 Užívání návykových látek na tanečních akcích

Užívání drog se může lišit podle hudebního stylu. Vyhodnocení Safer Party Tour 2009 potvrzuje rozdíly v užívání drog na různých festivalech. Po rozdělení festivalů na klasické taneční akce (dále jen t. a.) a festivaly s převládajícím jiným typem hudby - rockové/multižánrové (dále jen r./m.) se objevují výrazné rozdíly v prevalenci užívání drog. Největší rozdíly v celoživotní prevalenci užívání jsou u extáze (t. a. 88 %, r./m. 41 %), poppers (t. a. 52 %, r./m. 30 %), LSD (t. a. 51 %, r./m. 38 %), lysohlávek (t. a. 58 %, r./m. 43 %), pervitinu (t. a. 52 %, r./m. 33 %) a kokainu (t. a. 48 %, r./m. 33 %). Prevalenční hodnoty se nejvíce liší u drog typicky spojených s prostředím tanečních akcí a s populací, která je navštěvuje (Saberžanovová, Vacek, 2011).

Užívání návykových látek na akcích s elektronickou taneční hudbou se věnovala vlna průzkumů Tanec a drogy. Z průzkumu **Tanec a drogy 2007**, který navazuje na stejně zaměřený výzkum Tanec a drogy 2003 (Kubů aj., 2006) vyplývá, že ve výběrovém souboru užilo ilegální drogu alespoň jednou během posledního roku 84 % respondentů, během posledních třiceti dnů 70 % osob a nikdy neužilo ilegální drogu 7,5 % respondentů. Ve sledovaných obdobích (rok 2000–2007) byly na tanečních akcích nejčastěji užívanými drogami alkohol a konopí, s nimiž měla alespoň jednu zkušenost naprostá většina respondentů. Dále následovala extáze, halucinogenní houby, poppers, LSD a kokain. K nárůstu celoživotní prevalence došlo u kokainu, poppers a pervitinu. Roční prevalence vzrostla především u kokainu a klesla u konopných drog, extáze a LSD (NMS, 2008). Třicetidenní prevalence se opět zvýšila u kokainu, alkoholu a pervitinu a naopak klesla u konopí, extáze a LSD. Hodnoty celoživotní, roční a třicetidenní prevalence užívání drog v letech 2000, 2003 a 2007 shrnuje tabulka 3.

Tabulka 3: Prevalence užití sledovaných drog mezi účastníky tanečních akcí v letech 2000, 2003 a 2007 (%).

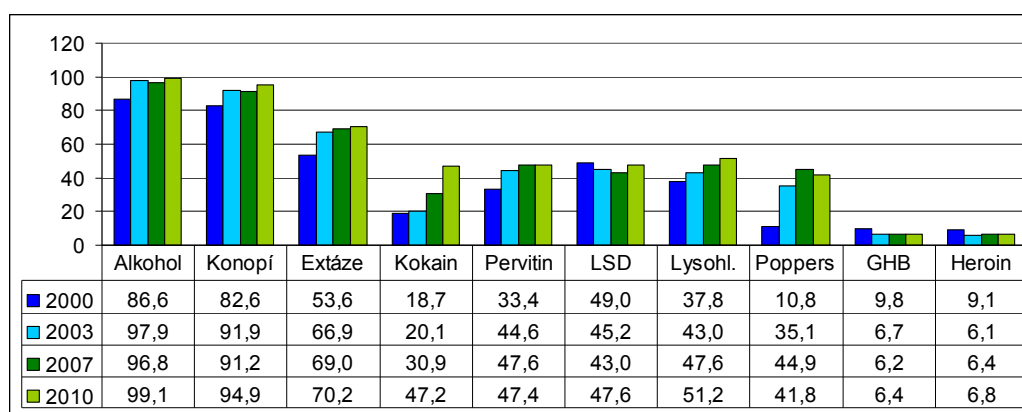
Droga	Prevalence							
	Celoživotní			Roční			Třicetidenní	
	2000	2003	2007	2000	2003	2007	2003	2007
Alkohol	86,6	97,9	96,8	81,4	95,0	94,4	84,0	89,6
Konopné drogy	82,6	91,9	91,2	78,9	84,4	75,8	64,4	60,0
Extáze	53,6	66,9	69,0	39,3	54,0	49,7	32,5	30,0
Pervitin	33,4	44,6	47,6	21,7	24,9	28,0	13,8	15,8
Lysohlávky	37,8	43,0	47,6	21,4	20,3	19,8	3,5	3,9
Poppers	10,8	35,1	44,9	5,4	21,1	16,6	7,9	5,8
LSD	49,0	45,2	43,0	31	22,8	20,7	8,8	6,8
Kokain	18,7	20,1	30,9	9,9	12,4	19,3	4,3	7,7
Heroin	9,1	6,1	6,4	3,7	1,1	1,2	0,4	0,7
GHB	9,8	6,7	6,2	5,4	2,1	1,4	0,9	0,3

Zdroj: NMS, 2008

Průzkum **Tanec a drogy 2010** se tradičně zabýval užíváním drog v prostředí noční zábavy a nově zkoumal i užívání nových syntetických drog (NSD). Výsledky průzkumu opět potvrzují, že nejčastěji užívanými drogami v populaci návštěvníků klubů a párty jsou alkohol a tabák, s nimiž má zkušenost většina respondentů. Z ilegálních drog je pak nejvíce v oblibě marihuana, kterou alespoň jednou v životě vyzkoušelo 94,9 % respondentů, 77,1 % tak učinilo v posledních dvanácti měsících a 54,6 % v posledních třiceti dnech. Další

nejčastěji konzumovanou ilegální drogou je extáze. Tuto drogu někdy v životě užilo 70,2 % respondentů, v posledních dvanácti měsících i v posledních třiceti dnech pak extázi konzumovalo 42,6 %, resp. 19,9 %. Oproti minulým létům došlo ke zvýšení konzumace kokainu. Kokain během celého života vyzkoušela necelá polovina všech respondentů (47,2 %), v posledním roce 28,6 % a v posledních třiceti dnech 10,8 % participantů, viz graf 1 (Mravčík aj., 2011).

Graf 1: Celoživotní prevalence užití vybraných návykových látek mezi účastníky tanečních akcí v letech 2000, 2003, 2007 a 2010 (v %)

Zdroj: Mravčík aj., 2011

Lysohl. = lysohlávky.

Ze sledovaných NSD užilo někdy v životě mefedron 3,8 % respondentů, piperaziny 2,6 %, dextromethorphan 1,3 % a bylinnou směs Spice obsahující syntetické kanabinoidy vyzkoušelo 3,3 % dotazovaných. Více zkušeností měli respondenti s bylinnými drogami – bylinnou extázi užilo někdy 13,4 %, šalvěj divotvornou 23,2 % a efedru 8,1 % účastníků výzkumu (Mravčík aj., 2011).

2.2.3 Užívání návykových látek na freeparties

Největší zásluhu na získávání informací o tomto tématu mají absolventské, bakalářské a diplomové práce studentů vysokých a vyšších odborných škol. Většinou se jedná o kvalitativně zaměřené průzkumy, které přináší řadu zajímavých hypotéz. Odborné výzkumy zabývající se užíváním návykových látek na freeparties v České republice chybí.

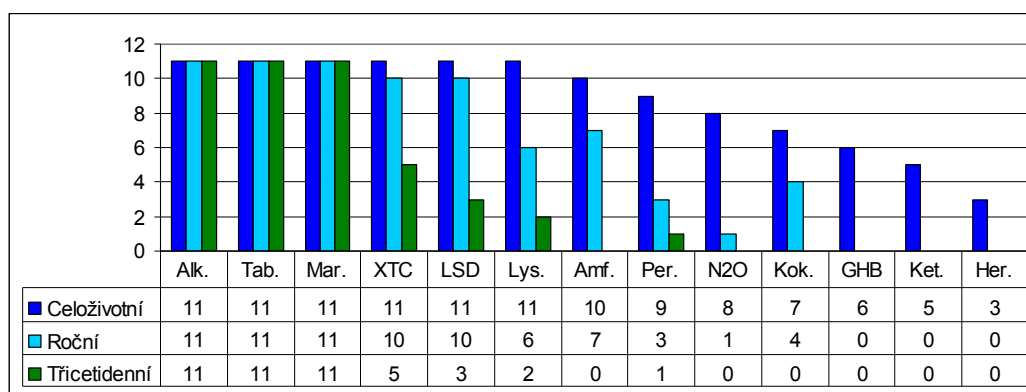
Náhled na užívání drog mezi účastníky freeparties v České republice nám umožňují např. **výsledky kvalitativních průzkumů** Bednařikové z roku 2010 (sledovala konzumaci drog u 11 respondentů) a Haaseho z roku 2008 (sledoval konzumaci drog u 13 respondentů), kteří ve svých průzkumech sledovali užívání

alkoholu, tabáku, marihuany, LSD, extáze, lysohlávek, amfetaminu, pervitinu, rajského plynu, kokainu, GHB, ketaminu a heroinu.

Z výsledků průzkumů se dozvídáme o konzumních zvyklostech malého počtu návštěvníků freeparties a nemůžeme tedy tato fakta zobecňovat, nicméně přináší zajímavé informace. Ukazují nám, že mezi respondenty převládalo užívání alkoholu, marihuany a tabáku. U Bednařikové užíli tyto drogy alespoň jednou během celého života, během posledních dvanácti měsíců i během posledních třiceti dnů všichni účastníci výzkumu (11 z 11 respondentů) (graf 2). Haase měl výsledky velmi podobné – alkohol užíli alespoň jednou během celého života a během posledních dvanácti měsíců všichni účastníci (13 ze 13) a během posledních třiceti dnů téměř všichni (11 ze 13) účastníci výzkumu. Tabák užílo alespoň jednou v životě 12 ze 13 participantů, v posledních dvanácti měsících 10 ze 13 a v posledních třiceti dnech 9 ze 13 respondentů. Marihuanu pak alespoň jednou během celého života užíli všichni účastníci a během posledních dvanácti měsíců a třiceti dnů téměř všichni (11 ze 13) účastníci (graf 3).

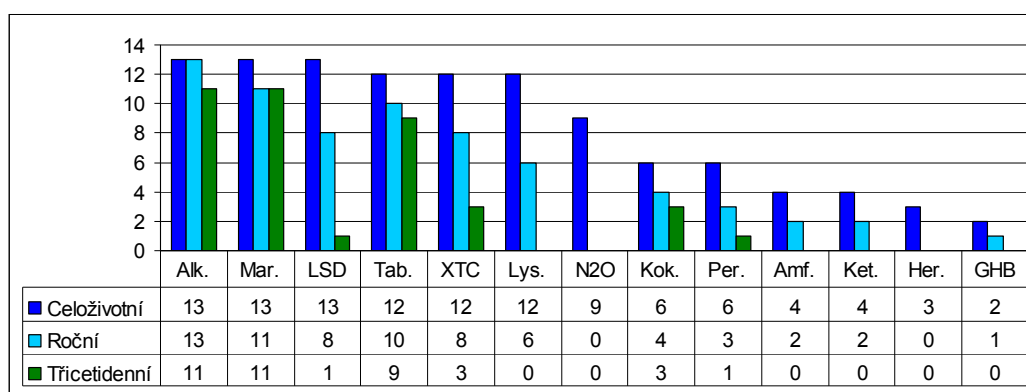
Z výsledků průzkumů těchto dvou autorů dále vyplývá, že mezi návštěvníky freeparties jsou dalšími velmi oblíbenými drogami LSD a extáze. U Bednařikové užílo během celého života LSD a extázi 11 z 11 účastníků a během posledních dvanácti měsíců 10 z 11 účastníků výzkumu. V posledních třiceti dnech pak extázi konzumovalo 5 z 11 respondentů a LSD 3 z 11 respondentů (graf 2). Haase zjistil, že 13 ze 13 respondentů alespoň jednou během celého života užílo LSD, v posledních dvanácti měsících užílo LSD 8 ze 13 participantů a během posledních třiceti dnů užílo LSD pouze 1 ze 13 respondentů. Extázi pak během celého života užíli téměř všichni respondenti (12 ze 13), v posledních dvanácti měsících užílo extázi 8 ze 13 účastníků a v posledních třiceti dnech 3 ze 13 účastníků výzkumu (graf 3). U dalších drog sledovaných v těchto průzkumech se již výsledky liší více, nicméně platí, že zbylé drogy jsou respondenty užívány v menší míře.

Graf 2: Prevalence užití drog mezi 11 účastníky kvalitativního průzkumu „Specifika užívání drog na freeparties“ z roku 2010 (v počtech uživatelů)

Zdroj: Bednaříková, 2010

Graf 3: Prevalenční užití drog mezi 13 účastníky kvalitativního průzkumu „Freetechno subkultura“ z roku 2008 (v počtech uživatelů)

Zdroj: Haase, 2008

Vyhledávání zahraničních průzkumů zabývajících se užíváním návykových látek na freeparties je velmi problematické. Tato problematičnost vyplývá jednak z odlišné terminologie – freeparty versus rave (viz kapitola 1.2), ale také z nedostatku odborných textů. Přesto všechno zde pro srovnání výsledky několika průzkumů z prostředí rave parties uvádím.

Kanadská studie z roku 2002 s názvem **Ecstasy and Drug Consumption Patterns: A Canadian Rave Population Study** (Gross aj., 2002) se zabývala užíváním drog mezi návštěvníky rave parties v Montrealu a Quebecu. Prostřednictvím vyplněných dotazníků výzkumníci zjistili, že mezi návštěvníky rave parties v Kanadě jsou nejčastěji užívanými drogami alkohol a konopí. Hodnoty celoživotní prevalence užití konopí dosahovaly 91,4 % a třicetidenní prevalence 67,7 %. Alkohol pak někdy v životě užilo 89,5 % respondentů a v posledních třiceti dnech 69,7 %. Dalšími velmi oblíbenými drogami, které i v posledních třiceti dnech konzumovala více jak polovina respondentů jsou

amfetamin a MDMA. Amfetamin v posledních třiceti dnech užilo 64,9 % respondentů a MDMA 53,2 % účastníků výzkumu. Podrobnější popis celoživotní a roční prevalence užití sledovaných drog znázorňuje tabulka 4.

Tabulka 4: Prevalence užití drog v kanadském průzkumu „Ecstasy and Drug Consumption Patterns: A Canadian Rave Population Study“ (v %)

Droga	Prevalence		Droga	Prevalence	
	Celoživotní	Třicetidenní		Celoživotní	Třicetidenní
Konopí	91,4	67,7	LSD	56,2	12,7
Alkohol	89,5	69,7	Kokain	34,8	27,4
Amfetamin	73,3	64,9	Efedrin	21,0	31,8
Psilocybin	70,0	22,1	GHB	18,6	28,2
MDMA	65,2	53,2	Ketamin	13,8	34,5
Nikotin	64,3	-	Heroin	3,8	0,0

Zdroj: Gross aj., 2002

V roce 2004 byl v Kanadě proveden kvalitativní průzkum **Understanding the Youth and Young Adult Perspective of Raving in Alberta** (Fluet-Howrish aj., 2004) zaměřený na návštěvníky rave parties v provincii Alberta. Průzkum ukázal, že nejvíce respondentů během celého života vyzkoušelo alkohol (98 %) a marihuanu (94 %). Následoval tabák (88 %) a extáze (88 %), lysohlávky (66 %), speed/crystal (50 %) a LSD (49 %), viz tabulka 5. Zároveň průzkum ukazuje, že 85 % respondentů drogy kombinovalo. Nejčastěji byla užitá extáze s jinými drogami, jako je speed/crystal, marihuana, LSD nebo ketamin. Marihuana byla také velmi často kombinována např. s extází, alkoholem či LSD.

Tabulka 5: Prevalence užití drog v kanadském průzkumu „Understanding the Youth and Young Adult Perspective of Raving in Alberta“ (v %)

Droga	Celoživotní prevalence	Droga	Celoživotní prevalence
Alkohol	98	Kokain/Crack	40
Marihuana	94	Ketamin	32
Tabák	88	Inhalanty	25
Extáze	88	GHB	17
Lysohlávky	66	Antidepresiva	14
Speed/Crystal	50	Heroin	5
LSD	49		

Zdroj: Fluet-Howrish aj., 2004

Španělská studie **Efectos asociados al policonsumo de drogas en fiestas rave** (Fernández-Calderón aj., 2012) z roku 2008 se zaměřila na návštěvníky underground rave parties v Andalusii. Výsledky ukázaly, že respondenti na poslední rave party nejčastěji konzumovali: alkohol (94,4 %), konopí (76,6 %),

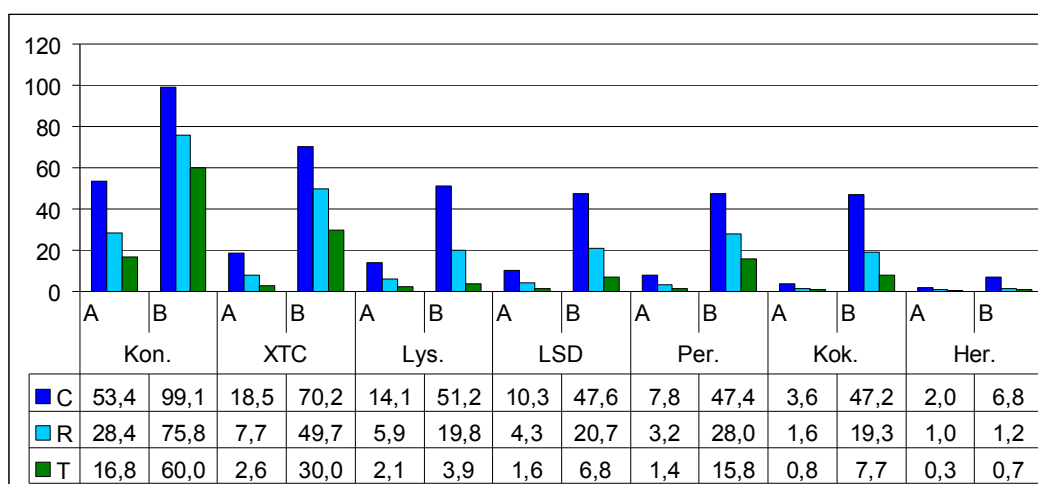
amfetamin (74,7 %), extázi (64,1 %), kokain (28,2 %), ketamin (23,8 %) a LSD (22,9 %).

2.2.4 Shrnutí

Je zřejmé, že mladí dospělí z běžné populace (15–34 let) užívají drogy více než lidé z běžné populace ve věku 15–64 let. Celoživotní, roční i třicetidenní prevalence užití ilegálních drog mladými dospělými dosahovaly přibližně dvojnásobných hodnot. Z ilegálních drog více jak polovina mladých dospělých experimentovala s užitím konopných drog. Dále s užitím extáze, halucinogenních hub či LSD, které v životě užilo méně než 19 % mladých. V posledním roce užila konopné drogy necelá jedna třetina těchto respondentů a v posledním měsíci tak učinilo 17 %. Hodnoty roční a třicetidenní prevalence užití ostatních ilegálních drog nepřesahovaly 9 % (Běláčková aj, 2012).

Protože se věk návštěvníků tanečních akcí pohybuje přibližně okolo 24 let, hovoříme o nich také jako o mladých dospělých. Nicméně u těchto mladých osob jsou prevalence hodnoty užívání návykových látek i několikanásobně vyšší, než je tomu u mladých dospělých z běžné populace. Zároveň mají i mnohem větší zkušenosti s konzumací alkoholu a všech ilegálních drog či s jejich kombinováním. Výsledky průzkumu Tanec a drogy 2010 (Mravčík aj., 2011) ukázaly, že konopné drogy někdy v životě vyzkoušela naprostá většina účastníků výzkumu. Extázi někdy konzumovaly více jak dvě třetiny respondentů a přibližně polovina respondentů měla zkušenost s konzumací lysohlávek/halucinogenních hub, pervitinu, LSD a kokainu. Informace o roční a měsíční prevalenci užití drog máme zatím k dispozici pouze z průzkumu Tanec a drogy 2007 (NMS, 2008). V posledním roce a v posledních třiceti dnech užili návštěvníci tanečních akcí nejvíce konopné drogy, extázi a pervitin. Porovnání prevalencí užití drog mezi mladými dospělými v obecné populaci a v populaci návštěvníků tanečních akcí znázorňuje graf 4.

Graf 4: Prevalence užití drog mezi mladými dospělými v obecné populaci a v populaci návštěvníků tanečních akcí (v %)

Kon. = konopné drogy. XTC = extáze. Lys. = lysohlávkvy/halucinogenní houby. Per. = pervitin nebo amfetaminy. Kok. = kokain. Her. = heroin. Pop. = poppers.

A = Mladí dospělí (15–34 let) z obecné populace. B = Mladí dospělí (průměr 23–24 let) z populace návštěvníků tanečních akcí.

C = celoživotní prevalence (údaje ze studie Tanec a drogy 2010). R = roční prevalence, T = třicetidenní prevalence (údaje ze studie Tanec a drogy 2007).

Pro porovnání prevalenčních hodnot u návštěvníků tanečních akcí s prevalenčními hodnotami u návštěvníků freeparties nemáme dostatečné informace. Nicméně výsledky kvalitativních průzkumů naznačují, že stejně jako návštěvníci tanečních akcí, užívají i návštěvníci freeparties drogy mnohonásobně více než mladí dospělý z obecné populace. S ohledem na užívání drog se tyto dvě skupiny tanečníků pravděpodobně liší v preferenci jednotlivých drog. Z výsledků kvalitativních průzkumů můžeme usuzovat, že u návštěvníků freeparties je v oblibě konzumace alkoholu, marihuany, extáze a LSD. Výsledky naznačují, že oproti návštěvníkům tanečních akcí obecně by návštěvníci freeparties mohli více užívat LSD a méně stimulantia, jako je pervitin či kokain.

Na zahraničních rave parties je užívání návykových látek také velmi populární. Z důvodu malého množství informací výsledky opět pouze naznačují zvyklosti v užívání drog návštěvníky rave parties. Ti stejně jako čeští návštěvníci tanečních akcí a freeparties mají pravděpodobně nejvíce v oblibě alkohol a marihuanu. Dále mají návštěvníci rave parties v oblibě amfetamin a extázi, méně pak LSD, což vybízí k tomu, abychom návštěvníky rave parties z hlediska užívání návykových látek přirovnávali spíše k návštěvníkům tanečních akcí obecně než k návštěvníkům freeparties.

2.3 Účinky a rizika tanečních drog

Účinky

Účinek jakékoliv drogy závisí na očekávání jedince a je individuálně odlišný. Nemůžeme tedy účinky drog oddělit od individuální historie uživatele, jeho postojů k užití drogy a prostředí, v němž je droga užitá (setting). Účinky tanečních drog mohou mít obecně vliv na různé oblasti našeho života. Dle efektu, jaký má užití/užívání drog mohou mít taneční drogy dopady: v individuální rovině (droga vyvolává změny ve fyziologické oblasti, ovlivňuje či mění osobnost, znalosti, postoje a přesvědčení, motivy a potřeby a mění osobní drogovou zkušenost), na úrovni rodiny a komunity (v interakci jsou uživatel, rodinní příslušníci, vrstevníci, škola, kluby a organizace, či policie) a na úrovni společnosti (zde dominuje dostupnost a cena drog, zákon a postihy, politická prohlášení, postoje významných autorit k užívání drog, média a jejich postoj k drogám, reklamy na tabák a alkohol atd.) (Gabrhelík, 2010b).

Dále můžeme účinky tanečních drog členit na akutní, krátkodobé (někdy též střednědobé) a dlouhodobé. U akutní intoxikace závisí účinky drogy na množství (čistě) drogy potřebné k vyvolání účinku. U nelegálních drog dále závisí na jejich čistotě, tedy obsahu účinné látky, na způsobu užití, akutní kondici a tělesné kompozici uživatele i jeho drogové historii, významný je také podíl settingu (např. úzkostné stavy v případě nepohodlného prostředí) (Gabrhelík, 2010b).

Při krátkodobém užívání drogy (několikrát po sobě či v rámci několika na sobě nezávislých užití během dnů či týdnů) dochází k dočasným změnám nervového systému, zejména působením neurotransmiterů na nervových zakončeních – synapsích. Případná chemická nerovnováha se v těle upravuje během několika dnů až týdnů. Při dlouhodobém užívání se obtížně specifikuje jednoznačný dopad tanečních drog na jejich uživatele, protože dopady užívání tanečních drog jsou velmi individuální (Gabrhelík, 2010b).

Rizika

Noční život a rekreační užívání návykových látek s sebou nese řadu akutních či dlouhodobých rizik. „*Zdá se, že nepříznivé účinky drog souvisí spíše*

s prostředím, ve kterém jsou užívány, než že by vyplývaly výhradně z toxických účinků látek samotných.“ (Calafat aj., 2010, cit. dle Saberžanovová, Vacek, 2011, s. 4) Pobyt na párty či festivalu je zátěžovou situací a tudíž možná rizika nesouvisí pouze s užíváním drog nebo s děním přímo na taneční akci, ale také například s dopravou tam a zpět (Saberžanovová, Vacek, 2011).

Bezprostřední rizika užívání rekreačních drog:

- dehydratace způsobená dlouhotrvajícím tance ve špatně větraných místnostech,
- dopravní a jiné nehody,
- nadměrné pití alkoholu,
- zdravotní rizika související s užitím tablet prodáváných jako extáze, které obsahují jiné psychoaktivní látky (Petroš, Zábanský, 2003).

Mezi riziky tanečních drog stojí v první řadě riziko záměny látek, neboť skutečné složení a množství účinné látky může být odlišné od očekávání uživatele. Nežádoucí příměsi a různá množství účinné látky v tanečních drogách mohou způsobovat nežádoucí reakce či úmrtí. Zejména tablety extáze mohou obsahovat různé příměsi, například ketamin, pseudoefedrin, amfetamin, kofein apod. Drogy užívané při tanci jsou také často kombinovány s alkoholem, nebo tanečníci v průběhu večera kombinují i několik drog. Účinky kombinování psychoaktivních látek se potencují a mohou způsobovat nežádoucí psychické a somatické komplikace (Saberžanovová, Vacek, 2011).

Z pozice adiktologické práce lze do jisté míry ovlivnit rizika, jako jsou akutní zdravotní problémy, akutní intoxikace návykovými látkami včetně přehřátí, dehydratace či rizika spojeného s užitím tzv. nových syntetických drog, rizikové sexuální chování, doprava a násilí (Saberžanovová, 2010).

Akutní zdravotní problémy. Představují klíčovou oblast pro terénní práci na tanečních akcích. Spadají sem rizika somatických a psychických komplikací v přímé souvislosti s užitím drog, která mohou preventivní a harm reduction programy významně omezit nebo téměř zcela eliminovat (Saberžanovová, 2010). Evaluace projektu Safer Party Tour v letech 2008–2009 podává informace o tom, že většina návštěvníků prostředí nočního života zde zažila zdravotní komplikace.

Nejčastěji dotázaní uváděli nevolnost či zvracení a bolest hlavy. Jako příčiny obtíží nejčastěji respondenti uváděli nadměrnou konzumaci drog či jejich překvapivý účinek, nebo špatně větrané prostory na párty (NMS, 2009, cit. dle Saberžanovová, 2010). „*K náhlým a akutním zdravotním problémům po požití obvyklé dávky psychoaktivní látky je náchylná jen velmi malá část populace, jejíž rozsah nelze přesně odhadnout. Sociálně-psychologické problémy se pojí především s neinformovaným užitím halucinogenních drog (tj. bez znalosti předpokládaného účinku), s pravidelným nebo silným užíváním psychoaktivních drog a s individuální predispozicí jedince.*“ (Petroš, Zábranský, 2003, s. 3).

Akutní intoxikace návykovými látkami. Mezi hlavní rizika patří zejména předávkování, nechtěné, neočekávané a subjektivně nepříjemné prožitky během intoxikace (tzv. bad tripy) a nebezpečné kombinace drog s nepředvídatelnými účinky. Podporujícími rizikovými faktory zde jsou vysoká míra užívání drog mezi návštěvníky akcí, zhoršené rozpoznávací schopnosti vlivem intoxikace, ztráta zábrán a vyšší ochota riskovat, přítomnost experimentátorů a prvouživatelů, neznámé složení drog, substance s neznámými účinky, neznámý původ drog, kombinování drog apod. (Saberžanovová, 2010).

V souvislosti s užitím extáze je nejčastěji zmiňováno *přehřátí a dehydratace*. Relativně často se také objevují zprávy o úmrtích během intoxikace, ty však musíme dávat do souvislostí s (ne)bezpečností prostředí, kde k incidentu došlo. Za nejpravděpodobnější bezprostřední příčinu smrti lze totiž považovat spíše úpal, který má souvislosti s nevhodným prostředím bez klidových zón a dostupnost pitné vody zdarma. Dalšími často zmiňovanými riziky je *užívání tzv. nových syntetických drog* s neznámým složením. Tyto drogy jsou různě nebezpečné a některé z nich mohou způsobit i úmrtí. Jejich rizikovost spočívá v tom, že nevíme, co daná droga skutečně obsahuje za substance a jaká jsou specifika jejího účinku. *Úmrtí na předávkování* je nejzávažnější komplikace související s užíváním drog. U rekreačních uživatelů se objevují smrtelná předávkování MDMA nebo látkami prodávanými jako extáze, případně předávkování kokainem. V kontextu problémového užívání se setkáváme i s předávkováním ostatními drogami. Smrtelné předávkování MDMA nebo jinými nebezpečnějšími substancemi, které obsahují tablety extáze se v České republice vyskytují ojediněle (Saberžanovová, 2010).

Rizikové sexuální chování. Zde hovoříme o riziku výskytu infekčních a pohlavně přenosných chorob, jako jsou žloutenky, HIV/AIDS, syfilis, kapavka apod. V průběhu akutní intoxikace dochází u některých drog ke ztrátě zábrán a zvýšení sexuálního libida, což má za následek vyšší promiskuitu i rizikovější chování během sexuálního aktu (Hayaki aj., 2006, cit. dle Saberžanovová, 2010).

Doprava. Přímá intoxikace, únava způsobená tancem či pobytem na akci, změna denního rytmu, „kocovina“ po intoxikaci, to jsou skutečnosti, které mají vliv na reakční čas, odhadování vzdálenosti a rychlosti i rozhodovací schopnosti (Saberžanovová, 2010).

Násilí. Podle zahraničních výzkumů má intoxikace vliv na zvyšování rizika toho, že se intoxikovaný stane buď agresorem, nebo obětí agrese (Saberžanovová, 2010).

3 ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY NA TANEČNÍCH AKCÍCH

Prostředí nočního života je pro adiktologické služby velmi slibným místem. Noční život a taneční scéna je prostředí, kde se lidé mohou setkat s častější nabídkou drog a návštěvníci těchto akcí vykazují mnohem vyšší prevalenci užívání drog než jejich vrstevníci z obecné populace. Zacilení a poskytování adiktologických služeb se významně liší v závislosti na typu akcí (taneční, rockové, multizánrové; klubové či open-air; legální či ilegální; důležitá je i návštěvnost a délka trvání akce), přesto mají všechny akce obdobné hlavní charakteristiky a s nimi spojená rizika, jako je vysoká hustota návštěvníků, vysoká míra užívání návykových látek, vyčerpání způsobené dlouhotrvajícím tancem, vyšší výskyt rizikového chování (Saberžanovová, Vacek, 2011).

3.1 Cílové skupiny

Na tanečních akcích se můžeme setkat s různými cílovými skupinami sociální práce, mezi primární cílové skupiny adiktologických služeb poskytovaných v prostředí nočního života můžeme zařadit:

- experimentální, rekreační, pravidelné a problémové uživatele legální i nelegálních drog,
- osoby ohrožené užíváním drog, které se pohybují v prostředí se zvýšeným výskytem užívání drog,
- blízké osoby uživatelů nebo potenciálních uživatelů drog (např. rodiče, partneři) (Saberžanovová, Vacek, 2011).

Největší pozornost přitahují rekreační uživatelé na taneční scéně, na něž je také zaměřeno nejvíce intervencí zacílených na rekreační uživatele drog. Cílem intervencí zaměřených na rekreační uživatele na tanečních akcích je minimalizovat rizika spojená s konzumací drog (Gabrhelík, 2010a).

3.2 Intervence v oblasti noční zábavy

Abychom mohli efektivně kontaktovat cílové skupiny návštěvníků tanečních akcí ve fázi příležitostné konzumace drog, je nutné nabízet specifické služby prevence, tedy jiné služby než pro uživatele ve fázi problémového, resp. injekčního užívání drog nebo rozvinuté závislosti. Rekreační uživatelé sami sebe často nepovažují za uživatele drog a jsou velmi málo motivováni pro využívání preventivních služeb. Je tedy obtížné je oslovit s nabídkou služeb (Kandler, 2008). Terénní a kontaktní služby v prostředí zábavy se tedy od existujících standardizovaných služeb liší v cílové skupině. V prostředí zábavy jsou poradenské a harm reduction¹² intervence zacíleny na rekreační uživatele, prvo uživatele a experimentátory, kdežto existující standardizované služby se zaměřují na problémové uživatele drog (Saberžanovová, Vacek, 2011).

„Preventivní intervence na tanečních akcích patří mezi kontaktní služby, protože hlavní náplň přímé práce tvoří aktivní oslovení cílové skupiny a v systému sítě sociálních služeb mnohdy zajišťuje první kontakt s cílovou skupinou.“ (Kandler, 2008, s. 9). Tyto zásahy v oblasti rekreačního užívání drog v prostředí nočního života jsou tedy založeny na terénní práci a zaměřují se především na šíření informací o drogách, jejich negativních účincích a o způsobech, jak těmto účinkům předcházet. Dále nabízí krizovou intervenci a základní zdravotnickou pomoc v případě, že se vyskytnou akutní nežádoucí účinky a zdravotní problémy (Saberžanovová, Vacek, 2011). Zaměřují se tedy na předcházení (prevenci); na snižování rizik a poškození jedinců, kteří požili drogu či více drog v kombinaci (harm reduction) a na léčení jedince v případě výskytu nechtěných akutních život ohrožujících komplikací či závislosti (léčba) (Gabrhelík, 2010a).

Programy intervence v prostředí noční zábavy však nemusí být zaměřeny pouze na užívání taneční drog. Základními oblastmi jsou: alkohol, nelegální návykové látky či jiné látky, které nejsou a priori nelegální, sexuální zdraví včetně vynucovaného a nechtěného sexu, násilí, doprava, nehody (Gabrhelík, 2010a).

---

¹² Termín harm reduction, který se obvykle nepřekládá do češtiny, označuje přístupy snižování či minimalizace poškození drogami u osob, které drogy užívají a nejsou motivovány přestat v jejich užívání. Nejznámějšími postupy používanými v HR jsou výměna použitého injekčního náčiní, poskytování informací, kontaktní poradenství a edukace o rizicích (nezbytně zahrnuje i rady, návody a vysvětlení jak drogu bezpečně aplikovat, jak používat a dezinfikovat náčiní apod.). Spadá sem i zaměření na bezpečný sex včetně distribuce kondomů (Kalina aj., 2001).

Mezi základní typy intervencí v oblasti noční zábavy patří:

1. **Zvyšování znalostí a dovedností zaměstnanců a profesionálů** (pracovníci za barem, pořadatelé akcí, zdravotnický personál). Jedná se např. o strategie odmítání, zvládání krizových situací, znalost legislativy, lepší znalost účinků drog a průvodních stavů intoxikace atd.
2. **Testování tablet (extáze)**. Vychází z monitoringu „černého“ trhu a jedná se o samotné techniky testování a následného poučení uživatele.
3. **Vzdělávání návštěvníků tanečních akcí**. Sem patří všechny edukativně-informační programy (distribuce letáků na akcích, školské preventivní programy, internetové stránky apod.).
4. **Komunitní/Více komponentní intervence**, což je kombinace tří výše uvedených intervencí.
5. **Prosazování práva**.
6. **Faktory prostředí**. Zabývá se přizpůsobením prostředí tanečních akcí, které snižují rizika zdravotního poškození.
7. **První pomoc a lékařská péče**.
8. **Vliv politických rozhodnutí**. Jedná se nejen o politickou podporu umožňující úpravu legislativy, ale také např. o podporu finanční a legislativní pro poskytovatele intervencí na taneční scéně.
9. **Legislativní faktory**, které upravují pořádání akcí.
10. **Alkohol a další návykové látky za volantem** (Gabrhelík, 2010a).

Pokud hovoříme o adiktologických službách na tanečních akcích, musíme mít na paměti, že se opět jedná o jiné taneční akce, nežli freeparties. Vzhledem k celkové povaze těchto akcí nejsou na freeparties adiktologické služby přítomny.

3.3 Situace v České republice

Adiktologické služby v prostředí nočního života existují v České republice asi deset let. V roce 2002 zřídila Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP) pracovní skupinu „Prevence zneužívání syntetických drog“, jejímiž členy byla řada odborníků z dané oblasti. Skupina měla za úkol analyzovat

současnou situaci a navrhnout vhodná opatření v oblasti užívání syntetických drog typu extáze (MDMA) a dalších látek užívaných na tanečních akcích. Skupina se zaměřila na zhodnocení existujících aktivit, schválila materiály a doporučila zpracování výzkumného projektu zaměřeného na monitorování užívání legálních a nelegálních drog na tanečních akcích a na vyhodnocení efektivity preventivních aktivit v tomto prostředí. Mezi výsledky skupiny patří například materiál Doporučený postup při provádění preventivních intervencí na tanečních akcích z roku 2003. Cílem tohoto materiálu bylo sladit dosavadní aktivity zejména terénních pracovníků se základními odbornými a legislativní kritérii v ČR. Dalším materiál, též z roku 2003, je Bezpečnější tanec, který shrnuje hlavní doporučení pro bezpečnější organizaci tanečních akcí. Skupina se však sešla od listopadu 2002 do května 2003 celkem pětkrát a poté byla zrušena (Mravčík aj., 2008). V rámci RVKPP byla v lednu roku 2008 založena další pracovní skupina Prevence a snižování rizik užívání drog na tanečních akcích (Safer Party), jejímž výstupem byl pilotní projekt Safer Party Tour 2008. Projekt pokračuje i v dalších letech a směřuje k vytvoření fungující infrastruktury pro realizaci, další rozvoj a spolupráci služeb, včetně vytvoření standardů pro dobrou praxi. Akční plán realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2012 považuje nízkoprahové služby pro uživatele, kteří nespádají do definice problémových uživatelů drog za nedostatečně rozvinuté (Saberžanovová, Vacek, 2011).

Výhradně terénní programy realizují na tanečních akcích nestátní neziskové organizace (NNO). V letech 2003–2004 se těmto aktivitám věnovalo 16 programů a bylo kontaktováno 3700 osob. V roce 2006 prováděly informační a harm reduction služby na tanečních akcích pouze 4 nízkoprahové programy (Terénní program Drop-In – Praha, Jihočeský streetwork – České Budějovice, Terénní program CPPT – Plzeň a Terénní program Kappa – Přerov). V rámci těchto aktivit se podařilo kontaktovat 1122 uživatelů drog a provést 276 orientačních testů tablet syntetických drog. Později, v roce 2007, se aktivitám na tanečních akcích začal také věnovat Terénní program Renarkon Ostrava (Mravčík aj., 2008).

Pokles počtu programů pracujících s uživateli tanečních drog a tím pádem i počet kontaktů s těmito uživateli způsobilo politického rozhodnutí z roku 2004,

kteře do rozhodnutí o poskytnutí dotace na tyto aktivity doplnilo požadavek, aby NNO z přidělených dotací nehradily služby orientačního (kvalitativního) testování obsahu tablet syntetických drog. Dlouholetým leadrem testování obsahu tablet bylo Sdružení Podané ruce z Brna, které zcela ukončilo svoje působení na tanečních akcích a v roce 2004 nahradilo tyto služby multimediálním informačním stanem. Informační stan šířil preventivní informace na barevných plakátech a letáčích a pomocí videoprojekce. Ovšem tato forma šíření informací se setkala s nízkým zájmem cílové skupiny, kdy na největší brněnské taneční akci Orionhall v roce 2003 proběhlo více než 500 přímých kontaktů s uživateli drog, zatímco v roce 2005 jich byly pouze 65 (Mravčík aj., 2008). V současné době působí v České republice v prostředí noční zábavy šest neziskových organizací. Každá organizace nabízí specifické služby, některé aktivity jsou však společné všem (Saberžanovová, Vacek, 2011).

Návštěvnost webových stránek věnovaných tanečním drogám a využívání on-line poraden také klesá. Program Prevence zneužívání syntetických drog provozuje informační webové stránky a on-line poradny pro uživatele tanečních drog (www.extc.cz). V roce 2008 evidovala poradna 4800 přístupů a zodpovězeno bylo cca 250 dotazů, oproti zhruba 12000 přístupům a 500 zodpovězeným dotazům v roce 2003. Tento pokles pravděpodobně způsobil pokles kontaktů pracovníků programu s cílovou populací v souvislosti s výše popsaným omezením služeb orientačního testování tablet syntetických drog (Mravčík aj., 2008).

V průzkumu tanec a drogy 2003 a 2007 bylo rovněž zjišťováno využívání orientačního testování tablet extáze. Podle dat z roku 2003 využilo z 860 osob, které užily extázi alespoň jednou v posledním roce, 38 % služby orientačního testování tablet a dalších 5 % si testovalo tablety pomocí vlastních reakčních činidel. Z těchto celkem 43 % uživatelů tablet extáze necelá polovina uvedla, že je informace o obsahu nebezpečnějších látek v testované tabletě vždy odradí od její konzumace, dalších 38 % uvedlo, že je taková informace odradí od užití drogy příležitostně a 13 %, že nikdy (Kubů aj., 2006). V roce 2007 při mapování podobných služeb více než polovina dotázaných (53 %) uvedla, že nevyužívá žádné služby, protože není na párty dostupná, 22 % službu využívá příležitostně nebo vždy, je-li k dispozici, 2 % si provádějí testy sama. Velká většina

respondentů (79 %) respondentů uvedla, že není spokojena s dostupností služeb (včetně informačních) na párty (Mravčík aj., 2008).

„Podle průzkumů mezi klienty preventivních a harm reduction programů na taneční scéně bylo mezi návštěvníky tanečních akcí v roce 2003 cca 10 % osob, které využily uvedených služeb (poradenství, informační rozhovor, kvalitativní testování tablet) bez předchozí zkušenosti s užitím extáze. Služby prevence a minimalizace rizik, poskytované přímo v prostředí tanečních akcí, tedy mohou být efektivním nástrojem také pro kontaktování a ovlivnění postav prouživatelů drog, kteří patří z hlediska negativních zdravotních následků mezi nejohroženější cílové skupiny.“ (Mravčík aj., 2008, s. 13)

4 EMPIRICKÝ VÝZKUM

4.1 Úvod

Problematikou užívání návykových látek na tanečních akcích se v České republice od roku 1998 zabývá Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (NMS). Dohromady proběhly celkem čtyři výzkumné studie na toto téma: Drogy a taneční scéna (Csémy aj., 2000), Anketa Semtex Dance 2000 (Kubů aj., 2000), Tanec a drogy 2003 (Kubů aj., 2006) a Tanec a drogy 2007 (NMS, 2008). Další vlna průzkumu Tanec a drogy byla realizována v roce 2010, jeho výsledky však zatím nebyly zveřejněny. Přestože se tyto studie věnují užívání návykových látek na akcích s elektronickou taneční hudbou, nerozlišují komerční či nekomerční akce, přestože jsou to dva různé světy. Nepodávají tedy konkrétní informace o užívání drog na freeparties. Poslední studie Tanec a drogy 2010 již do svého dotazníku zakomponovala otázku: „Který hudební styl máš nejraději?“ a jednou z možných odpovědí je např. DIY/freetekno, což je hudební styl, který je jádrem freeparties. Troufám si říci, že ale ani tato otázka nestačí k získání informací vypovídajících o užívání drog na freeparties. Oblasti užívání návykových látek na freeparties, potažmo subkultuře freetekno a drogám se věnovalo také několik studentů v absolventských, bakalářských a diplomových pracích. Studenti v nich ovšem provádí kvalitativní šetření, která nám přináší informace spíše o samotné subkultuře, jejích zvycích, vztazích, postojích apod. a problematice užívání návykových látek se věnují v menší míře.

Je zřejmé, že s touto cílovou populací rekreačních uživatelů je velmi malý, respektive žádný kontakt. Z toho plyne i nedostatek informací o míře rekreačního užívání drog, což znemožňuje efektivní intervenci ve vztahu k tomuto způsobu konzumace drog. Z výše zmíněných důvodů jsem se rozhodla, že ve své diplomové práci provedu kvantitativní výzkum prostřednictvím dotazníkového šetření, a to přímo na samotných freeparties. Cílem je získat informace o praxi užívání návykových látek na těchto parties, které doplní nejen studie

studentů a institucí zabývajících se výzkumy z této oblasti, ale také poslouží jako podklad pro další práce, které by se tomuto tématu chtěly dále věnovat.

4.2 Cíle a výzkumné otázky

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit údaje o tom, jaká je prevalence užívání návykových látek na freeparties¹³.

Současně jsem jako specifické cíle stanovila:

1. Popsat vztah mezi užíváním návykových látek a sociodemografickými charakteristikami sledovaného souboru.
2. Zjistit prevalenci užívání návykových látek respondentů, včetně některých nových syntetických drog.
3. Popsat chování sledovaného souboru ve vztahu k freeparties.
4. Popsat problémy sledovaného souboru spojené s užíváním návykových látek.
5. Popsat potřeby respondentů ve vztahu k adiktologickým službám.

S ohledem na výše zmíněné cíle jsem stanovila hlavní výzkumnou otázku:
Jaké návykové látky a v jakém rozsahu jsou na freeparties užívány?

Na hlavní otázku navazují následující specifické otázky:

V čem se liší uživatelé jednotlivých návykových látek na freeparties z hlediska:

- a) *sociodemografických charakteristik,*
- b) *zkušeností s návykovými látkami,*
- c) *chování ve vztahu k freeparties,*
- d) *problémů spojených s užíváním návykových látek,*
- e) *potřebnosti adiktologických služeb?*

---

¹³ Na základě informací zmíněných v kapitole 1 FREEPARTY a pro potřeby svého výzkumu jsem jako freeparty označila párty pořádanou freetekno komunitou, přestože na ní mohou kromě freetekna zaznít i jiné styly elektronické hudby. Vzhledem k tomu, že freetekno si ze své podstaty zakládá na nekomerčnosti, nekonvenčnosti, DIY principech apod., předpokládám splnění těchto zásad i u akcí s placeným vstupem. V tomto smyslu tedy nerozlišuji parties pořádané pod širým nebem či parties konané v uzavřených prostorech (např. v továrních halách).

4.3 Metodologie sběru dat

Se získáváním dat od návštěvníků freeparties je spojena řada omezení. Předně se jedná o konzumenty ilegálních drog, je tedy velmi obtížné získávat data od většího počtu těchto lidí mimo institucionální prostředí. Ještě obtížnější je získávat data od návštěvníků freeparties, kteří představují část široké populace rekreačních uživatelů drog a do styku s léčebnými centry přicházejí jen velmi zřídka. Ke zhodnocení způsobu a rozsahu rekreačního užívání drog byly již použity nejrůznější techniky výběru respondentů, počínaje metodou sněhové koule přes důvěrné vstupní pohovory až po inzeráty v magazínech nebo v lokálních rádiích. Ovšem často jedinými metodami pro výzkum způsobu a kontextu užívání drog mezi neinstitucionalizovanými konzumenty jsou některé formy nenáhodných vzorků, neboť náhodné reprezentativní vzorky skrytých uživatelů drog jsou téměř nedostupné (Kubů aj., 2006). Dalším omezením je také to, že se jen velmi těžko odhaduje struktura a složení této populace, protože na freeparties může přijít úplně kdokoli a kdykoli. Z výše zmíněných důvodů jsem se rozhodla, že respondenty budu na jednotlivých akcích vybírat nenáhodným způsobem, na základě dostupnosti na dané párty.

Vzhledem k tomu, že jsem chtěla dojít spíše k obecným poznatkům, které by se daly použít v různých praktických situacích, rozhodla jsem se pro kvantitativní výzkum. Podstatou kvantitativního výzkum je zkoumání především vztahů mezi proměnnými. Realitu zachycuje pomocí proměnných jejichž hodnoty se zjišťují měřením. Kvantitativní šetření tedy pojednává o tom, jak jsou proměnné rozloženy, jaké jsou mezi nimi vztahy a proč tomu tak je (Punch, 2008). Jako metodu sběru dat jsem zvolila nejběžnější metodu v kvantitativním šetření, a tou je standardizovaný dotazník. Dotazník jsem zvolila proto, že je to vysoce efektivní technika pro sběr informací, která může postihnout velký počet jedinců v poměrně krátkém čase, s poměrně malým nákladem a respondentům zaručuje relativně přesvědčivou anonymitu. Respondenti vyplňovali předem předtištěné otázky podle neměnných instrukcí, obsahu, formulace otázek a způsobu odpovídání (Disman, 2002). Podmínkami k vyplnění dotazníku byly pouze přítomnost respondenta na párty, ochota dotazník vyplnit, a schopnost hovořit českým jazykem. Sběry dat v průzkumech Tanec a drogy probíhaly prostřednictvím elektronických dotazníků umístěných na webových stránkách

(v roce 2003 probíhal sběr i na festivalech taneční hudby). Převážně se tedy jednalo o formu sebenominačního dotazníkového šetření, což je fakt, který mohl zkreslovat informace o celkové prevalenci užívání drog mezi návštěvníky tanečních akcí. Proto jsem distribuovala dotazníky výhradně přímo na jednotlivých freeparties (nikoli přes internet apod.), což mi zaručilo reprezentativnější metodu výběru souboru.

Dotazník má 21 otázek (viz příloha A). Osm otázek jsem vytvořila a třináct doslovně či s drobnými úpravami převzala z průzkumu Tanec a drogy 2010 realizovaného NMS.

Dotazník obsahuje okruhy pojednávající:

- a) o sociodemografických charakteristikách (pohlaví, věk, nejvyšší ukončené vzdělání, pozice na trhu práce, místo bydliště),
- b) o užívání návykových látek (prevalence užití uvedených návykových látek, drogy užívané pouze na freeparty, první zkušenost s uvedenými drogami, injekční užívání, odhad užívání návykových látek ostatními návštěvníky, užití či plánování užití drogy na dané párty),
- c) o freeparties (častost návštěv, délka a důvod navštěvování),
- d) o problémech a rizicích spojených s užíváním návykových látek (injekční užití během posledních dvanácti měsíců, užívání drog o samotě, braní drog pro překonání nepříjemných situací a stavů, nesplnění povinností kvůli konzumaci drog, obavy blízkých osob o míru konzumace drog),
- e) o potřebách respondentů ve vztahu k adiktologickým službám.

Mnou vytvořené otázky se týkají:

- a) navštěvování freeparties (častost a délka),
- b) látek užívaných pouze na freeparties,
- c) užití návykové látky na dané párty (užití či plánování užití drogy na dané párty), užití návykové látky o samotě, užití návykové látky pro překonání nepříjemných situací a stavů,
- d) odhadu prevalence užívání návykových látek mezi ostatními návštěvníky,

- e) prožití výrazně nepříjemných fyzických či psychických pocitů při akutní intoxikaci návykovou látkou,
- f) potřebnosti adiktologických služeb na freeparties.

4.4 Distribuce a sběr dat

Nejvíce informací o pořádání nějaké freeparty jsem zjišťovala z webových stránek sociální sítě www.nyx.cz, v sekci události. Dalším zdrojem informací pro mě byla také doporučení od přátel a známých. Jakmile jsem se o nějaké párty dozvěděla, zaznamenala jsem si údaje o ní do přehledné tabulky, vznikl mi tak seznam těchto akcí. Na základě toho jsem se dále rozhodovala, na kterou z nich se vydám. Při rozhodování pro mě bylo důležité místo konání – přednost jsem dávala akcím konaným v Čechách. Také jsem upřednostňovala akce, u kterých jsem předpokládala větší návštěvnost (100 lidí a více), což jsem odhadovala podle počtu „stejdží“¹⁴ a podle počtu sound systémů a jiných účinkujících.

Sběr dat probíhal od konce dubna do poloviny srpna 2012 na území České republiky. Celkem jsem navštívila 4 open-air akce v Karlovarském, Středočeském, Ústeckém a Plzeňském kraji (tabulka 6). Jednalo se o různě velké freeparties, které navštívilo přibližně sto (akce č. 2) až několik tisíc (akce č. 3) osob.

Tabulka 6: Informační tabulka o místech sběru dat

Číslo akce	Vyplnilo (osob)	Odmítlo vyplnit (osob)	Název, Místo konání	Datum konání, Sběr dat
1	18	11	Tribal Tekno Witches 2012 Letiště Krásno, Karlovy Vary	Pá 27. 4. – Ne 29. 4. 2012 So 28. 3. (11:00 – 14:00)
2	20	4	Metro, Tourista Debandade, Bass Beast + guess free party Raketová základna Bratronice, Středočeský kraj	So 28. 7. – Ne 29. 7. 2012 So 28. 7. (17:00 – 18:00)
3	25	40 (21 cizinců)	Space Piknik 2012 U Rumburku, Ústecký kraj	Pá 3. 8. – Út 7. 8. 2012 Ne 5. 8. (16:00 – 20:00) Po 6. 8. (12:00 – 13:00)
4	64	14	Open Your Mind Příchovice, Plzeňský kraj	Pá 17. 8. – Ne 19. 8. 2012 Pá 17. 8. (20:00 – 21:30) So 18. 8. (13:00 – 16:00)
Celkem	127	69		

¹⁴ V souvislosti s freeparties se jako stage („stejdží“), v překladu např. scéna, pódium, jeviště, označují různě velké stěny sestavené z reproboden, před nimiž tanečníci tancují.

Freeparty č. 1 posloužila k pilotnímu přezkoušení vytvořeného dotazníku. Po tomto prvním sběru dat bylo potřeba dvě otázky zjednodušit, zbylé otázky zůstaly v původním znění.

Dotazníky jsem rozdávala zejména tak, že jsem oslovovala skupinky lidí u aut a stanů, při procházení se po místě konání a také u baru a u stage. Poté, co jsem navázala kontakt s respondentem, předala jsem mu ústně informace o projektu (týká se užívání návykových látek na freeparties, provádím ho já v rámci své diplomové práce, po vyhodnocení budou získaná data uveřejněna v diplomové práci, která bude veřejně přístupná, dotazník je naprosto důvěrný a anonymní) a instrukce, jak má dotazník vyplnit. V případě, že si respondent s nějakou otázkou nevěděl rady, poskytla jsem mu podrobnější informace. Pro zajištění stoprocentní návratnosti jsem počkala, až respondent dotazník sám vyplní a odevzdá mi ho.

4.5 Analýza dat

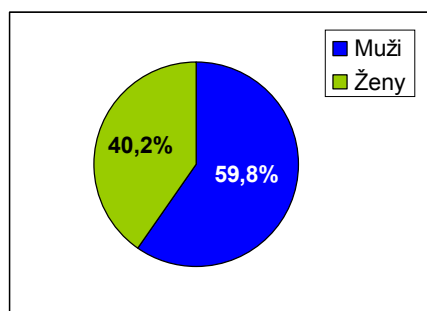
Před samotnou analýzou jsme data zorganizovali, zkontrolovali a okódovali, tedy jednotlivým proměnným přiřadili čísla. Odpovědi jsme následně zpracovali za pomoci programu Microsoft Excel a dále analyzovali ve zkušební verzi statistického software IBM SPSS Statistics. Pro ověření statistické významnosti byl u nominálních a pořadových proměnných použit test dobré shody (Chí-kvadrát), u poměrových proměnných test o shodnosti dvou průměrů (T-test) a ve vhodných případech byla pro zjištění vzájemného vztahu mezi poměrovými či pořadovými proměnnými provedena korelační analýza.

4.6 Výzkumný soubor

4.6.1 Struktura podle pohlaví a věku

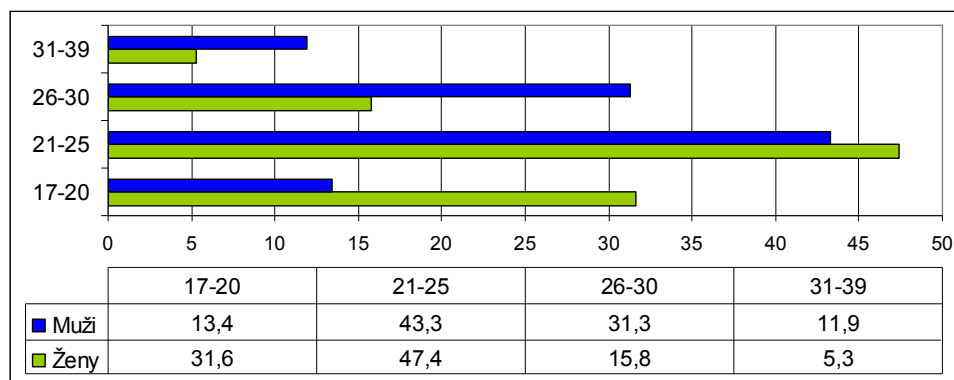
Dotazník vyplnilo celkem 127 respondentů ve věku 17–39 let, průměrný věk respondentů byl 24,4 let. Muži tvořili 59,8 % s průměrným věkem 25,3 let (min. 17 let, max. 39 let), ženy 40,2 % s průměrným věkem 22,9 let (min. 17 let, max. 32 let), viz graf 5.

Graf 5: Zastoupení pohlaví (v %)

Věkovou skupinu do 20 let tvořilo významně více žen než mužů (ženy 31,6 %, muži 13,4 %). Ve věkové skupině 21–25 let bylo procentuální zastoupení mužů a žen velmi vyrovnané s lehkou převahou žen (ženy 47,4 %, muži 43,3 %). Ve skupině 26–30 let naopak převažoval počet mužů nad ženami (muži 31,3 %, ženy 15,8 %) a podobně tomu bylo i ve skupině 31–39 let (muži 11,9 %, ženy 5,3 %), viz graf 6.

Graf 6: Zastoupení pohlaví ve věkových kategoriích (v %)

4.6.2 Nejvyšší dosažené vzdělání

Jako nejvyšší ukončené vzdělání respondenti nejčastěji uváděli středoškolské vzdělání s maturitou (43,7 %). Středoškolské vzdělání bez maturity uvedlo 29,3 % respondentů, vysokoškolské 13,5 %, základní 11,1 % a vyšší odborné 2,4 % (tabulka 7).

Tabulka 7: Nejvyšší ukončené vzdělání (v %)

Nejvyšší ukončené vzdělání	
Středoškolské s maturitou	43,7
Středoškolské bez maturity	29,3
Vysokoškolské	13,5
Základní	11,1
Vyšší odborné	2,4
Nedokončené základní	0,0

4.6.3 Pozice na trhu práce

Nejvíce dotazovaných v době sběru dat pracovalo (53,6 %). 15,2 % tvořili studenti a studentky vyšších odborných či vysokých škol, 14,4 % dotazovaných studovalo střední odbornou školu či učiliště. Nezaměstnaných bylo 12,8 % a 4 % tvořili respondenti jiných pozic na trhu práce (rodičovská a mateřská dovolená, invalidní důchod, sezónní práce v zahraničí). Mezi účastníky výzkumu nebyl nikdo, kdo by navštěvoval základní školu (tabulka 8).

Tabulka 8: Pozice na trhu práce (v %)

Pozice na trhu práce	
Pracuji	53,6
Student/ka VOŠ/VŠ	15,2
Student/ka SOU/SŠ	14,4
Nezaměstnaný/á	12,8
Jiné	4,0
Žák/yně ZŠ	0,0

4.6.4 Geografické rozložení

Přestože data byla sbírána v různých krajích České republiky, nejvíce respondentů žilo v době sběru dat v Praze (48,8 %) a v Plzeňském kraji (23,6 %). 8,7 % participantů žilo ve Středočeském kraji, 6,3 % v Jihočeském a další kraje byly zastoupeny v počtu nižším než 4 %.

4.6.5 Kulturní charakteristiky ve vztahu k freeparties

Průměrná doba navštěvování freeparties respondenty činila 7,4 let (min. 1 rok, max. 18 let). Muži navštěvovali freeparties průměrně 8,7 let (min. 1 rok, max. 18 let), ženy 5,6 let (min. 1 rok, max. 13 let). Participanty jsem z hlediska délky navštěvování freeparties rozdělila do čtyř skupin. První skupina účastníků výzkumu navštěvovala tyto akce 1 až 3 roky (23,9 %), druhá 4 až 6 let (23 %), třetí 7 až 10 let (31 %) a čtvrtá 11 let a déle (22,1 %), viz tabulka 9.

Tabulka 9: Délka navštěvování freeparties (v %)

Délka navštěvování freeparties	%
3 roky a méně	23,9
4 až 6 let	23,0
7 až 10 let	31,0
11 let a více	22,1

Nejvíce respondentů se těchto akcí zúčastňovalo alespoň jednou za měsíc (39,7 %) či jednou za čtvrt roku (27,3 %). Alespoň jednou za týden si na návštěvu freeparties udělalo čas 12,4 % dotazovaných, alespoň jednou za půl roku 9,9 %, alespoň jednou za rok 5,8 % a 5 % účastníků výzkumu navštěvovalo freeparties méně často než jednou ročně. Nejvíce mužů i žen však tyto akce navštěvovalo alespoň 1x měsíčně (muži 38,4 %, ženy 41,7 %), viz tabulka 10.

Tabulka 10: Frekvence návštěv freeparties podle pohlaví (v %)

Frekvence návštěv freeparties	Pohlaví	
	Muži	Ženy
Alespoň 1x týdně	9,6	16,7
Alespoň 1x měsíčně	38,4	41,7
alespoň 1x čtvrtletně	34,2	16,7
Alespoň 1x půlročně	11,0	8,3
Alespoň 1x ročně	2,7	10,4
Méně často	4,1	6,3

Pro snazší orientaci jsem účastníky výzkumu z hlediska frekvence návštěv freeparties rozdělila do dvou skupin. První skupinu zastupovali častější návštěvníci freeparties (alespoň jednou za měsíc a častěji) – tuto skupinu tvořilo 52,1 % účastníků výzkumu (28,9 % mužů, 23,2 % žen). Druhou skupinu představovali ti, s méně častou frekvencí návštěv (alespoň jednou za čtvrt roku a méně často) – v této skupině bylo 47,9 % respondentů (31,4 % mužů, 16,5 % žen), viz tabulka 11.

Tabulka 11: Častější a méně časté frekvence návštěv freeparties celkem a podle pohlaví (v %)

Frekvence návštěv freeparties	Celkem	Muži	Ženy
Alespoň 1x za měsíc a častěji	52,1	28,9	23,2
Alespoň 1x za čtvrt roku a méně často	47,9	31,4	16,5

Hlavním důvodem, proč se respondenti zúčastňovali freeparties, nebylo užívání drog, ale hudba a tanec (77,6 %), dále setkání s kamarády (61,6 %), odreagování, odpočinek a nečerpání sil do života (60 %). Druhým nejčastějším důvodem pro navštívení freeparties bylo pro 46,4 % dotazovaných poznávání nových lidí. 44,8 % participantů uvedlo, že navštěvuje tyto akce, aby zažilo pocit nevázanosti a svobody. Dát si alkohol uvedlo 36,8 % a dát si ilegální drogu 26,4 % respondentů. 28,8 % participantů se snaží prostřednictvím návštěv freeparties uniknout před problémy všedního dne, 8 % na těchto akcích hledá sex na jednu noc a 7,2 % participantů zde hledá partnera/partnerku. Kolonku jiné

zaškrtno 7,9 % respondentů, kteří jako důvody pro návštěvu freeparties uváděli např. organizaci, dekorování, DJing, členství v některém ze sound systémů, poznání scény/kultury, relativně volný (zdarma) vstup či klid a pohodu. Kvůli konzumaci alkoholu a ilegálních drog navštěvovali freeparties nejvíce nezaměstnaní a respondenti s frekvencí návštěv alespoň jednou za čtvrt roku.

4.7 Výsledky

Pro ověření statistické významnosti byly rozdíly v datech mezi sledovanými skupinami podrobeny příslušným testům, a to v závislosti na povaze dat.

4.7.1 Zkušenosti s návykovými látkami

Do průzkumu byly zařazeny drogy, jejichž užitím se zabývala studie Tanec a drogy 2010. Mezi sledovanými drogami jsou i tzv. nové syntetické drogy, jmenovitě se jedná o mefedron¹⁵, syntetické piperaziny¹⁶ (BZP, mCPP, TFMPP a další), sirup¹⁷ (DXM/dextromethorphan) a syntetické halucinogeny¹⁸ (jako např. 2C-B, DOB, 2C-B-Fly, Bromo-Dragonfly, TMA-2).

4.7.1.1 Prevalence užití sledovaných skupin drog

Abychom mohli lépe sledovat typické konzumenty drog, rozdělila jsem jednotlivé drogy podle podobných charakteristik do osmi skupin:

1. skupina – Alkohol.
2. skupina – Tabák.
3. skupina – Marihuana.
4. skupina – Extáze a podobné – extáze (MDMA), GHB (GABA) a syntetické piperaziny (BZP, mCPP, TFMPP a další).

---

¹⁵ Syntetický stimulant s empatogenními a euforickými účinky. Nejčastěji se s ním setkáme ve formě bílého prášku, někdy i tablet (Mephedrone, 2009).

¹⁶ Látky používané ve farmaceutickém průmyslu. Legálně byli prodávány v Amsterdam shopech, v poslední době se objevují v tabletách extáze jako náhražka MDMA (Piperaziny – popis, rizika, druhy, 2009).

¹⁷ Používá se jako prostředek proti kašli, ve vysokých dávkách má anestetické účinky podobné ketaminu (DXM - dextromethofran, 2009).

¹⁸ Patří sem např. entaktogeny a amfetaminy s halucinogenními účinky (Páleníček aj., 2004).

5. skupina – Stimulancia – kokain, pervitin, amfetamin (speed), crack a mefedron.

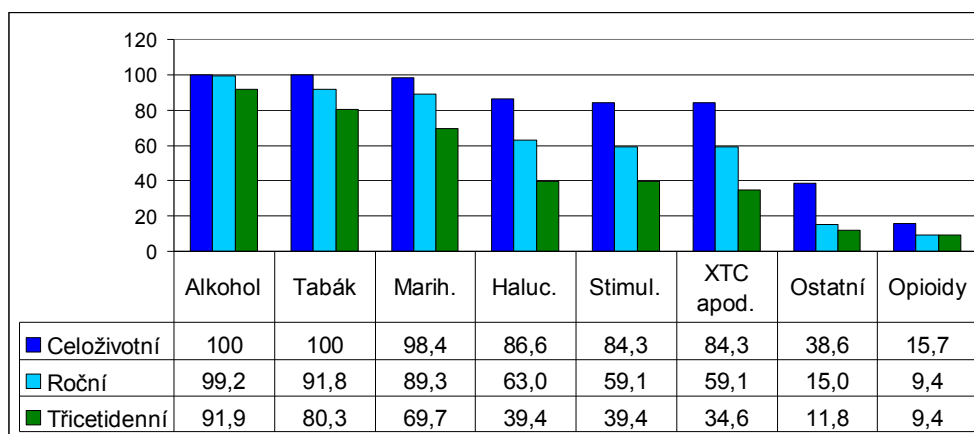
6. skupina – Halucinogeny – LSD, lysohlávky/halucinogenní houby, ketamin a syntetické halucinogeny (jako např. 2C-B, DOB, 2C-B-Fly, Bromo- Dragonfly, TMA-2 a jiné).

7. skupina – Opioidy – heroin, subutex/suboxone a sirup (DXM).

8. skupina – Ostatní – poppers, organická rozpouštědla a jiné těkavé látky.

Ze jmenovaných skupin stojí z hlediska celoživotní, roční i třicetidenní prevalence na prvních třech místech alkohol, tabák a marihuana. Alkohol a tabák vyzkoušeli alespoň jednou za život všichni dotazovaní. Alespoň jednou v posledních dvanácti měsících užilo alkohol 99,2 % a tabák 91,8 % všech zúčastněných. V posledních třiceti dnech konzumovalo alkohol 91,9 % a tabák 80,3 % respondentů. Třetí nejužívanější drogou je marihuana, jejíž celoživotní prevalence dosahuje 98,4 %, roční prevalence 89,3 % a třicetidenní prevalence 69,7 %. Z hlediska celoživotní prevalence stojí na čtvrtém, pátém a šestém místě skupiny drog, které užily více jak tři čtvrtiny účastníků výzkumu a jejichž prevalence hodnoty jsou velmi vyrovnané. Jsou to halucinogeny (86,6 %), stimulancia (84,3 %) a extáze a podobné drogy (84,3 %). Předposlední místo obsadily „ostatní“ drogy (38,6 %) a na posledním místě se umístily opioidy (15,7 %). Hodnoty roční i třicetidenní prevalence užití halucinogenů, stimulancí a extáze a podobných drog jsou opět velmi vyrovnané. Halucinogeny užilo v posledním roce 63 % respondentů, stimulancia 59,1 % a extázi a podobné drogy 59,1 %. V posledních třiceti dnech konzumovalo halucinogeny i stimulancia 39,4 % účastníků výzkumu a extázi a podobné drogy 34,6 %. Více než jedna třetina respondentů někdy v životě užila „ostatní“ drogy (přičemž se jedná především o užití poppers), v posledním roce tak učinilo 15 % a v posledních třiceti dnech 9,4 %. Nejméně účastníci výzkumu v životě experimentovali s opioidy (15,7 %), během posledních dvanácti měsíců i během posledních třiceti dnů opioidy užilo 9,4 % respondentů (graf 7).

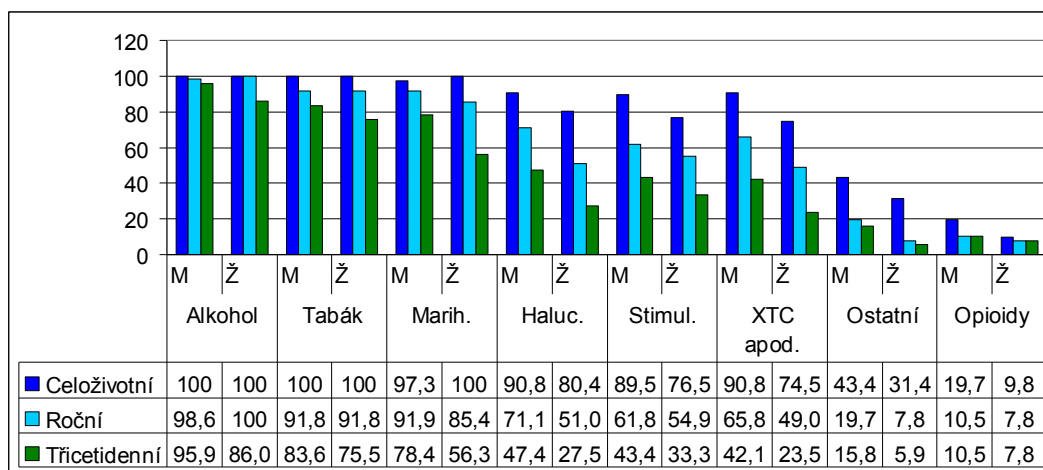
Graf 7: Prevalence užití jednotlivých skupin drog (v %)

Marih. = marihuana. Haluc. = halucinogeny. Stimul. = stimulancia. XTC apod. = extáze a podobné drogy. Ostatní = ostatní drogy.

Údaje o celoživotní, roční a měsíční prevalenci užití některých skupin drog vykazovaly statisticky signifikantní rozdíly s ohledem na pohlaví. V následujících případech byly prevalenční hodnoty užití drog významně vyšší u mužů než u žen: celoživotní prevalence užití extáze a podobných drog (muži 90,8 %, ženy 74,5 %) a stimulancií (muži 89,5 %, ženy 76,5 %); roční prevalence užití halucinogenů (muži 71,1 %, ženy 51 %); třicetidenní prevalence užití alkoholu (muži 95,9 %, ženy 86 %), marihuany (muži 78,4 %, ženy 56,3 %), extáze a podobných drog (muži 42,1 %, ženy 23,5 %) a halucinogenů (muži 47,4 %, ženy 27,5 %), viz graf 8.

Graf 8: Prevalence užití jednotlivých skupin drog podle pohlaví (v %)

M = muži, Ž = ženy.

Marih. = marihuana. Haluc. = halucinogeny. Stimul = stimulancia. XTC apod. = extáze a podobné drogy.

Mezi věkovými skupinami byly zjištěny významné rozdíly v celoživotní prevalenci užití extáze a podobných drog, halucinogenů, opioidů a ostatních drog. Ze jmenovaných drogových skupin vyzkoušeli alespoň jednou v životě nejvíce

drog dotazování ve věkové kategorii 26–30 let, u halucinogenů se jednalo o věkovou kategorii 31–39 let (extáze a podobné drogy 92,6 %, halucinogeny 92,6 %, ostatní 70,4 %, opioidy 29,6 %). Nejméně drog pak někdy v životě vyzkoušeli účastníci z věkové kategorie 17–20 let (extáze a podobné drogy 66,7 %, halucinogeny 66,7 %, ostatní 19 %, opioidy 0 %).

Statisticky významné rozdíly s ohledem na pozici na trhu práce vykazovala celoživotní prevalence užívání extáze a podobných drog, s nimiž měli nejmenší zkušenost studenti středních škol (50 %) a největší zkušenost studenti vysokých a vyšších odborných škol (94,7 %) či nezaměstnaní (93,8 %). Významné rozdíly také vykazovaly hodnoty roční a třicetidenní prevalence užívání halucinogenů. Tyto drogy v posledním roce i v posledním měsíci nejvíce užívali studenti vysokých a vyšších odborných škol (roční prevalence 78,9 %, třicetidenní prevalence 57,9 %) a nejméně opět studenti středních škol (roční prevalence 27,8 %, třicetidenní prevalence 11,1 %).

Z hlediska délky návštěv freeparties se objevily významné rozdíly u celoživotní prevalence užívání extáze a podobných drog, stimulantů, halucinogenů a opioidů. U těchto skupin drog hodnoty celoživotní prevalence spolu s délkou návštěv freeparties rostly, přičemž nejméně s uvedenými drogami v životě experimentovali respondenti navštěvující freeparties nejkratší dobu, tedy 1–3 roky, tabulka 12.

Tabulka 12: Celoživotní prevalence užívání jednotlivých skupin drog podle délky návštěv freeparties (v %)

Skupina drog	Délka návštěv freeparties			
	3 roky a méně	4–6 let	7–10 let	11 let a více
Extáze a podobné	66,7	88,5	91,4	92,0
Stimulancia	66,7	80,8	91,4	96,0
Halucinogeny	66,7	96,2	94,3	92,0
Opioidy	3,7	7,7	11,4	32,0

U frekvence návštěv freeparties byly zjištěny významné rozdíly pouze u roční prevalence užívání halucinogenů, které užívali více účastníci s frekvencí návštěv alespoň jednou za měsíc a častější (76,2 %) než ti s frekvencí návštěv alespoň jednou za čtvrt roku a méně často (46,6 %).

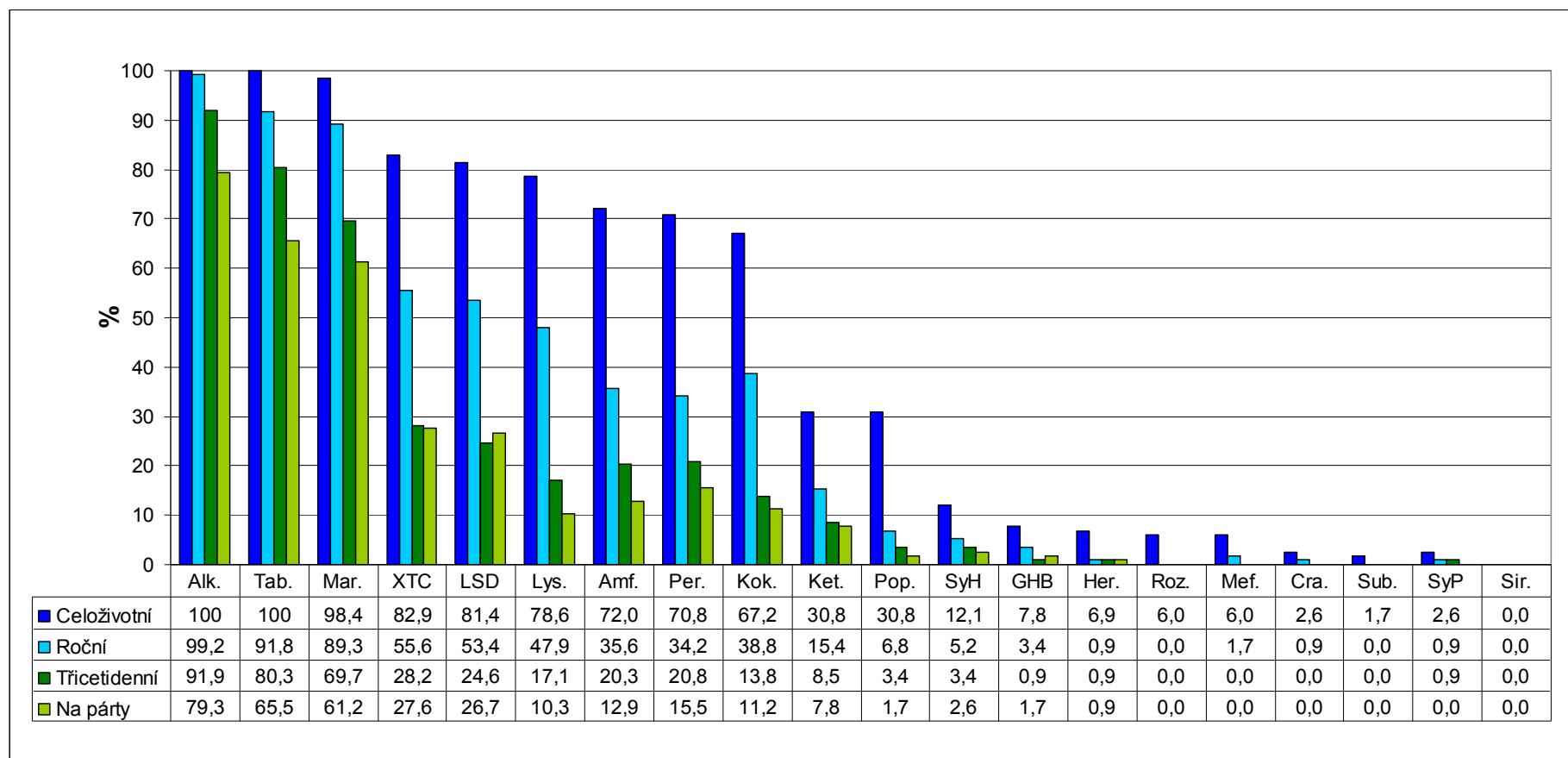
4.7.1.2 Prevalence užití jednotlivých sledovaných drog

Na prvních místech byl již výše zmíněný alkohol, tabák a marihuana. Mezi v posledním roce běžně konzumované drogy (roční prevalence vyšší než 50 %) patřily extáze a LSD, jejichž prevalenční hodnoty jsou ve velmi těsné blízkosti. Dále následovaly látky, které v posledním roce konzumovala více jak jedna třetina respondentů, tedy lysohlávky/halucinogenní houby, amfetamin, pervitin a kokain. Během posledních třiceti dnů dotazovaní konzumovali opět nejvíce alkohol, tabák, marihuanu, dále extázi (28,2 %), LSD (24,6 %), pervitin (20,8 %) a amfetamin (20,3 %). Podrobnější informace o prevalenci sledovaných drog znázorňuje graf 9.

Na otázku, zda respondenti na dané párty užíli nebo se chystají užít některou z uvedených drog, odpovědělo 85,5 %, že drogu již užílo nebo se chystá užít. Výčet drog, které dotazovaní na dané párty užíli, nebo se chystají užít, se ve většině případů shodoval s třicetidenní prevalencí. Na prvním místě byl alkohol (79,3 %), tabák (65,5 %) a marihuana (61,2 %). Následovala extáze (27,6 %) a LSD (26,7 %), dále ostatní drogy v čele s pervitinem (15,5 %). Užití či plánované užití sledovaných drog na dané párty znázorňuje graf 9.

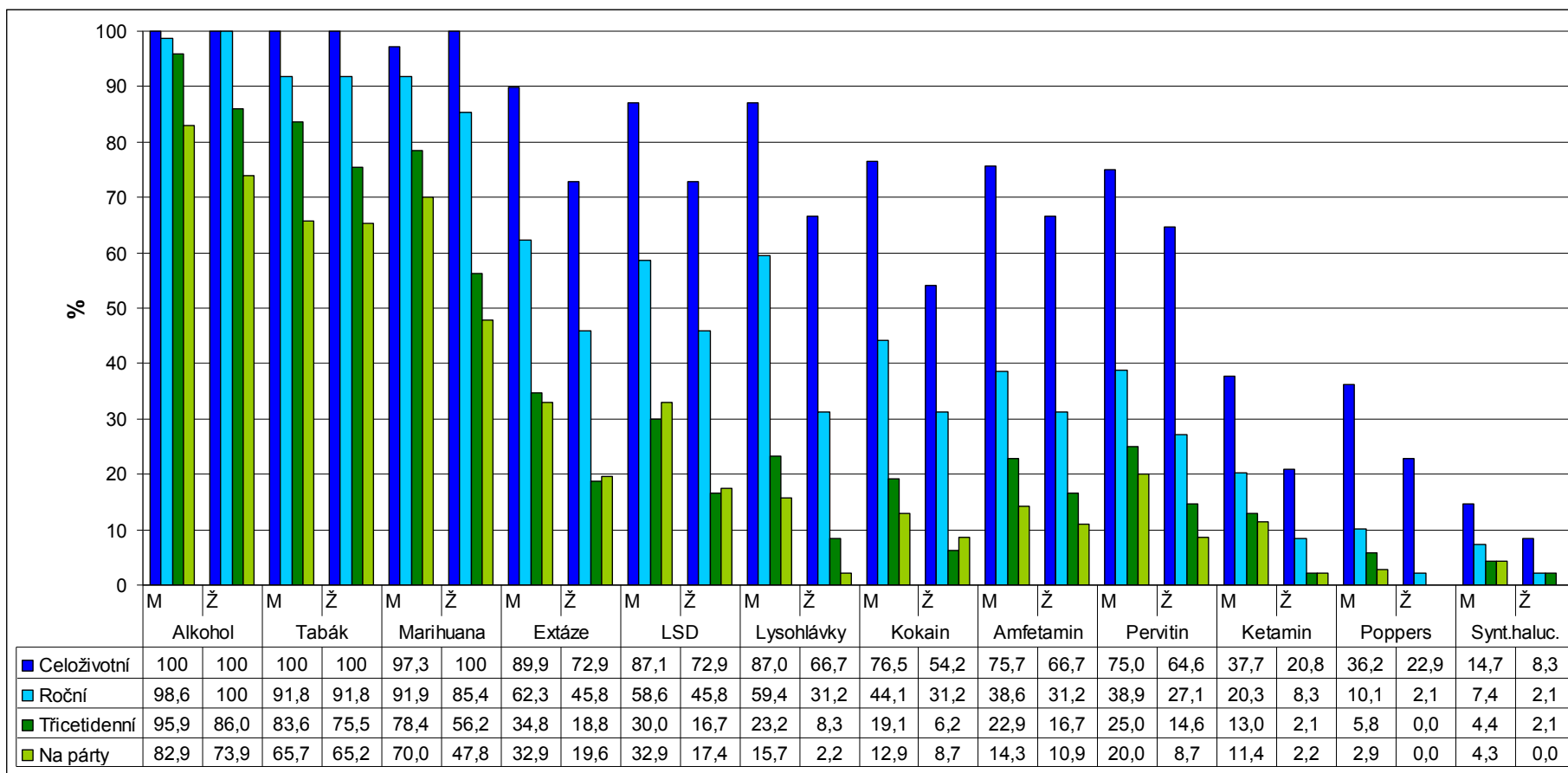
Údaje o celoživotní, roční a třiceti denní prevalenci užití některých sledovaných drog vykazovaly statisticky signifikantní rozdíly s ohledem na pohlaví. Byli to vždy muži, kteří u některých drog měli vyšší prevalenční hodnoty. U mužů byla významně vyšší celoživotní prevalence užití extáze (muži 89,9 %, ženy 72,9 %), kokainu (muži 76,5, ženy 54,2 %) a lysohlávek/halucinogenních hub (muži 87 %, ženy 66,7 %). Stejně tak během posledních dvanácti měsíců užílo podstatně více mužů lysohlávky/halucinogenní houby (muži 59,4, ženy 31,2 %). Oproti ženám vykazovali muži také významně vyšší třicetidenní prevalence užití alkoholu (muži 95,9, ženy 86 %), marihuany (muži 78,4, ženy 56,3 %), kokainu (muži 19,1, ženy 6,3 %), lysohlávek/halucinogenních hub (muži 23,2, ženy 8,3 %) a ketaminu (muži 13 %, ženy 2,1 %). Celoživotní, roční a třicetidenní prevalence užití vybraných drog (alespoň jedna z prevalenčních hodnot vyšší než 10 %) podle pohlaví shrnuje graf 10. Celoživotní, roční a třicetidenní prevalence užití drog vykazujících statisticky signifikantní rozdíly s ohledem na pohlaví znázorňuje tabulka 13.

Graf 9: Prevalence sledovaných drog a užití či plánované užití sledovaných drog na dané párty (v %)

Alk. = alkohol. Tab. = tabák. Mar. = marihuana. XTC = extáze. Lys. = lysohlávký/halucinogenní houby. Amf. = amfetamin. Per. = pervitin. Kok. = kokain. Ket. = ketamin. Pop. = poppers. SyH = syntetické halucinogeny. Her. = heroin. Roz. = rozpouštědla. Mef. = mefedron. Cra. = crack. Sub. = subutex/suboxone. SyP = syntetické piperaziny. Sir. = sirup (DXM).

Graf 10: Prevalence vybraných drog a užití či plánované užití vybraných drog na dané párty podle pohlaví (v %)

M = muži. Ž = ženy. Synt.haluc. = syntetické halucinogeny

Tabulka 13: Prevalence vybraných drog a užití či plánované užití vybraných drog na dané párty podle pohlaví (v %)

Droga	Prevalence	Pohlaví		Droga	Prevalence	Pohlaví	
		Muži	Ženy			Muži	Ženy
Alkohol	Celoživotní	100	100	Lysohlávky/ halucinogenní houby	Celoživotní*	87,0	66,7
	Roční	98,6	100		Roční*	59,4	31,2
	Třicetidenní*	95,9	86,0		Třicetidenní*	23,2	8,3
	Na párty	82,9	73,9		Na párty*	15,7	2,2
Marihuana	Celoživotní	97,3	100	Kokain	Celoživotní*	76,5	54,2
	Roční	91,9	85,4		Roční	44,1	31,3
	Třicetidenní*	78,4	56,3		Třicetidenní*	19,1	6,3
	Na párty*	70,0	47,8		Na párty	12,9	8,7
Extáze (MDMA)	Celoživotní*	89,9	72,9	Ketamin	Celoživotní	37,7	20,8
	Roční	62,3	45,8		Roční	20,3	8,3
	Třicetidenní	34,8	18,8		Třicetidenní*	13,0	2,1
	Na párty	32,9	19,6		Na párty	11,4	2,2

* Rozdíly jsou na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

Statisticky signifikantní rozdíly s ohledem na různé věkové skupiny vykazovala celoživotní, roční i třicetidenní prevalence užití sledovaných drog. Významné rozdíly se objevily u celoživotní prevalence užití extáze, pervitinu, amfetaminu, LSD, lysohlávek/halucinogenních hub, heroinu a poppers. U respondentů ve věku 17–20 let byla nejnižší celoživotní prevalence užití extáze (66,7 %), amfetaminu (52,4 %), LSD (66,7 %) a lysohlávek/halucinogenních hub (57,1 %). Přestože se jedná o nejnižší prevalenční hodnoty, více jak 50 % všech respondentů v tomto věku mělo alespoň jednu zkušenost se jmenovanými drogami. U věkové skupiny 17–20 let byla také nejnižší třicetidenní prevalence užití pervitinu (57,1 %). Naopak věková skupina ve věku 26–30 let vykazovala nejvyšší celoživotní, roční a třicetidenní prevalenční hodnoty užití pervitinu (celoživotní p. 84,6 %, roční p. 57,7 %, třicetidenní p. 46,2 %). Stejně tak hodnoty celoživotní a roční prevalence užití amfetaminu (celoživotní p. 88 %, roční p. 52 %) byly nejvyšší u této věkové kategorie (tabulka 14).

Tabulka 14: Prevalence užití vybraných drog a užití či plánované užití vybraných drog na dané párty podle věkových kategorií (v %)

Droga	Prevalence	Věkové skupiny			
		17–20 let	21–25 let	26–30 let	31–39 let
Extáze (MDMA)	Celoživotní*	66,7	91,1	91,7	88,9
	Roční	47,6	62,2	54,2	55,6
	Třicetidenní	19,0	40,0	29,2	22,2
	Na párty	22,2	36,4	22,2	40,0
Pervitin	Celoživotní*	57,1	67,4	84,6	55,6
	Roční*	19,0	28,3	57,7	0,0
	Třicetidenní*	4,8	17,4	46,2	0,0
	Na párty*	5,6	11,4	40,7	0,0
Amfetamin (speed)	Celoživotní*	52,4	75,6	88,0	55,6
	Roční*	19,0	37,8	52,0	11,1
	Třicetidenní	14,3	20,0	32,0	11,1
	Na párty	0,0	15,9	25,9	10,0
LSD	Celoživotní*	66,7	82,6	91,7	90,0
	Roční	42,9	52,2	50,0	60,0
	Třicetidenní	19,0	26,1	29,2	30,0
	Na párty	11,1	29,5	33,3	40,0
Lysohlávky/ halucinogenní houby	Celoživotní*	57,1	80	91,7	100
	Roční	38,1	44,4	45,8	70,0
	Třicetidenní	19,0	22,2	12,5	20,0
	Na párty	16,7	13,6	11,1	0,0
Heroin	Celoživotní*	0,0	4,4	20,8	11,1
	Roční	0,0	0,0	4,2	0,0
	Třicetidenní	0,0	0,0	4,2	0,0
	Na párty	0,0	0,0	3,7	0,0
Poppers	Celoživotní*	14,3	20	66,7	55,6
	Roční	14,3	2,2	8,3	22,2
	Třicetidenní	9,5	0,0	0,0	22,2
	Na párty	0,0	0,0	7,4	0,0

* Rozdíly jsou na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

Hodnoty roční prevalence užití některých drog s ohledem na věkové skupiny účastníků stoupají či klesají. U užití tabáku a kokainu je patrný pokles s rostoucím věkem. Stejně tak je tomu i u marihuany, kde roční prevalence jejího užití s věkem klesá, přestože u respondentů starších třiceti let je roční prevalence užití marihuany 100%. U halucinogenů (konkrétně u LSD a lysohlávek/halucinogenních hub), pervitinu a amfetaminu roční prevalence s věkem narůstá, ovšem u pervitinu a amfetaminu je tomu opět pouze do věku 30 let (tabulka 15). Rozdílné stoupání a klesání hodnot roční prevalence užití některých drog u účastků starších 30 let oproti mladším účastníkům připisují malému početnému zastoupení respondentů ve věkové kategorii 31–39 let.

Tabulka 15: Pokles či nárůst hodnot roční prevalence vybraných drog podle věkových kategorií (v %)

Droga	Věkové skupiny			
	17–20 let	21–25 let	26–30 let	31–39 let
Tabák	95,2	89,1	92,6	77,8
Marihuana	95,2	87,2	84,6	100
Kokain	42,9	40,0	37,5	22,2
LSD	42,9	52,2	50,0	60,0
Lysohlávky/halucinogenní houby	38,1	44,4	45,8	70,0
Amfetamin	19,0	37,8	52,0	11,1
Pervitin	19,0	28,3	57,7	0,0

Statisticky významné rozdíly s ohledem na frekvenci návštěv freeparties vykazovalo užití pervitinu, LSD, lysohlávek/halucinogenních hub a ketaminu. Respondenti navštěvující tyto akce alespoň jednou měsíčně či častěji užili během celého života významně více ketamin (43,1 %) než ti s méně častou návštěvností (19,6 %). Hodnoty roční prevalence užití pervitinu, LSD a lysohlávek/halucinogenních hub byly přibližně o polovinu vyšší opět u respondentů s frekvencí návštěv alespoň jednou za měsíc a častější (pervitin 42,4 %, LSD 69 % a lysohlávky/halucinogenní houby 62,1 %). Stejně tak u těchto častějších návštěvníků byla významně vyšší třicetidenní prevalence užití pervitinu (25,4 %) a lysohlávek/halucinogenních hub (24,1 %) než u respondentů s méně častou frekvencí návštěv (pervitin 10,5 %, lysohlávky/halucinogenní houby 8,9 %). Prevalenci užití drog vykazujících statisticky signifikantní rozdíly s ohledem na frekvenci návštěv freeparties shrnuje tabulka 16.

Tabulka 16: Prevalence užití vybraných drog podle frekvence návštěv freeparties (v %)

Droga	Prevalence	Frekvence návštěv freeparties	
		Alespoň 1x za měsíc a častěji	Alespoň 1x za čtvrt roku a méně často
Pervitin	Celoživotní	78,0	61,4
	Roční*	42,4	21,1
	Třicetidenní*	25,4	10,5
LSD	Celoživotní	86,2	75,4
	Roční*	69,0	36,8
	Třicetidenní	25,9	21,1
Lysohlávky/ halucinogenní houby	Celoživotní	81,0	75,0
	Roční*	62,1	32,1
	Třicetidenní*	24,1	8,9
Ketamin	Celoživotní*	43,1	19,6
	Roční	20,7	10,7
	Třicetidenní	13,8	3,6

* Rozdíly jsou na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

Hodnoty celoživotní prevalence užívání extáze, kokainu, amfetaminu, LSD, lysohlávek/halucinogenních hub a poppers vykazovaly statisticky významné rozdíly s ohledem na délku navštěvování freeparties. Ve všech těchto případech hodnoty celoživotní prevalence stoupaly spolu s délkou navštěvování freeparties. Nejmenší zkušenost se jmenovanými drogami měli účastníci výzkumu navštěvující tyto akce tři roky či kratší dobu. Hodnoty celoživotní prevalence užívání drog vykazující statisticky signifikantní rozdíly s ohledem na délku navštěvování freeparties znázorňuje tabulka 17.

Tabulka 17: Celoživotní prevalence vybraných drog podle délky navštěvování freeparties (v %)

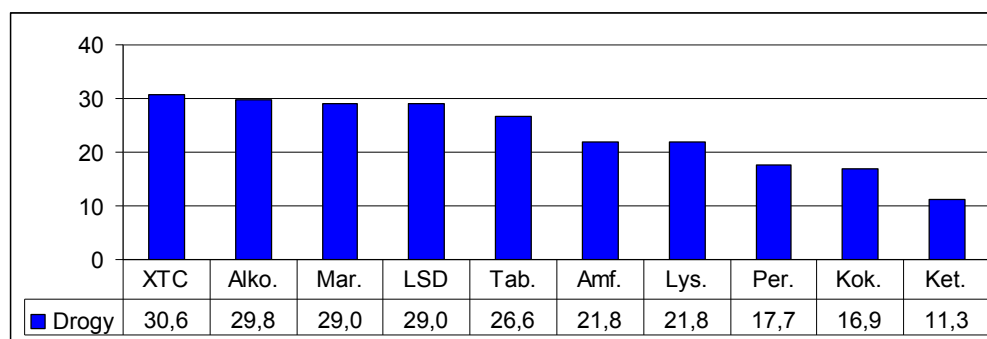
Droga	Délka navštěvování freeparties			
	3 roky a méně	4–6 let	7–10 let	11 let a více
Extáze (MDMA)*	65,4	88,0	90,9	91,3
LSD*	57,7	92,0	93,9	91,3
Lysohlávky/halucinogenní houby*	57,7	92,0	84,8	91,3
Amfetamin (speed)*	57,7	60,0	81,8	87,5
Kokain*	46,2	52,0	84,8	81,8
Poppers*	3,8	20,0	45,5	60,9

* Rozdíly jsou na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

4.7.1.3 Drogy užívané pouze na freeparties

Většinou neměli účastníci výzkumu vyhraněné drogy, které by užívali pouze na freeparties. Pokud však uvedli, že některé drogy užívají pouze na freeparties, byly to opět nejčastěji extáze (30,6 %), alkohol (29,8 %), marihuana (29,0 %), LSD (29,0 %) a tabák (26,6 %). Drogy, které pouze na freeparties užívá alespoň 10 % respondentů, znázorňuje graf 11.

Graf 11: Vybrané drogy, které respondenti užívají pouze na freeparties

XTC = extáze. Alko. = alkohol. Mar. = marihuana. Tab. = tabák. Amf. = amfetamin.
Lys. = lysohlávky/halucinogenní houby. Per. = pervitin. Kok. = kokain. Ket. = ketamin.

4.7.1.4 Počet užitých typů drog

Alespoň jednou za život respondenti průměrně užíli 8,6 typů drog (min. 2, max. 15), včetně alkoholu a tabáku. V posledních dvanácti měsících průměrně užíli 5,8 typů drog (min. 0, max. 13) a v posledních třiceti dnech 3,8 (min. 0, max. 10), viz tabulka 18.

Tabulka 18: Počet typů drog užitých během celého života, během posledních dvanácti měsíců a během posledních třiceti dnů.

Počet užitých typů drog	Průměr	Max	Min
Během celého života	8,6	15	2
Během posledních 12 měsíců	5,8	13	0
Během posledních 30 dnů	3,8	10	0

Počet užitých typů drog opět vykazoval statisticky signifikantní rozdíly s ohledem na pohlaví. Muži za celý život, během posledních dvanácti měsíců i během posledních třiceti dnů užíli v průměru významně více druhů drog než ženy. Během celého života užíli muži průměrně 9,1 (min. 2, max. 14) typů drog, ženy 7,8 (min. 3, max. 15). Během posledních dvanácti měsíců užíli muži 6,2 (min. 0, max. 13), ženy 5,1 (min. 1, max. 10) typů drog a během posledních třiceti dnů užíli muži průměrně 4,3 (min. 0, max. 10) a ženy 3,1 (min. 0, max. 9) typů drog (tabulka 19).

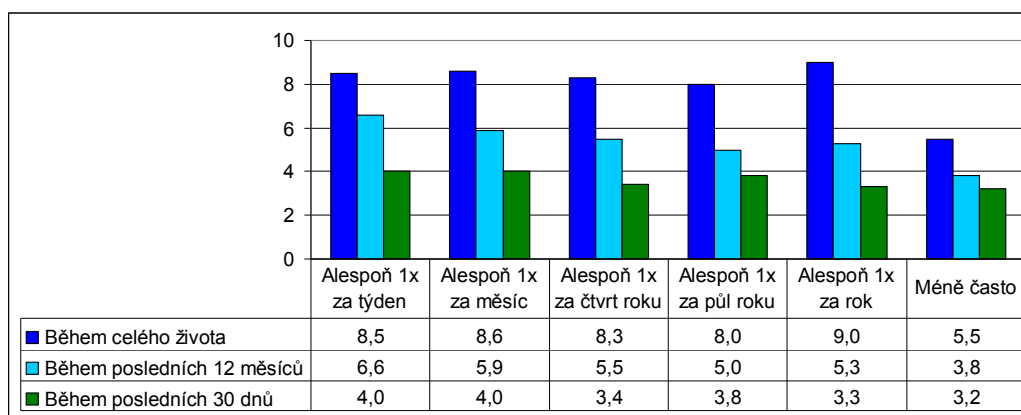
Tabulka 19: Počet typů drog užitých během celého života, během posledních dvanácti měsíců a během posledních třiceti dnů podle pohlaví.

Počet užitých typů drog	Pohlaví					
	Ženy			Muži		
	Průměr	Max	Min	Průměr	Max	Min
Během celého života*	7,8	15	3	9,1	14	2
Během posledních 12 měsíců*	5,1	10	1	6,2	13	0
Během posledních 30 dnů*	3,1	9	0	4,3	10	0

* Rozdíly jsou na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

S ohledem na frekvenci návštěv se počet užitých typů drog lišil u respondentů navštěvujících tyto akce méně často než jednou za rok. Na grafu 12 můžeme vidět, že respondenti navštěvující freeparties méně často než alespoň jednou za rok, užíli během celého života i během posledních dvanácti měsíců viditelně méně typů drog než účastníci s častější frekvencí návštěv.

Graf 12: Průměrný počet typů drog užitých během celého života, během posledních dvanácti měsíců a během posledních třiceti dnů podle frekvence návštěv freeparties

4.7.1.5 Odhad míry užívání drog u ostatních návštěvníků freeparties

Účastníci výzkumu měli odhadnout, zda ostatní návštěvníci freeparties v porovnání s nimi užívají drogy podstatně méně, méně, asi tak stejně, více či podstatně více. 30,8 % respondentů odhadovalo, že ostatní návštěvníci freeparties drogy užívají asi tak stejně nebo více. 25,6 % se domnívalo, že ostatní návštěvníci užívají drogy v porovnání s nimi podstatně více, 8,5 % podstatně méně a 4,3 % méně (tabulka 20).

Tabulka 20: Odhad užívání drog ostatními návštěvníky freeparties

Odhad užívání drog ostatními	%
Podstatně méně	8,5
Méně	4,3
Asi tak stejně	30,8
Více	30,8
Podstatně více	25,6

Mezi počtem užitých typů drog a odhadem respondentů o užívání drog ostatními návštěvníky freeparties se objevila slabá pozitivní a negativní korelace. Počet typů drog užitých během celého života slabě koreloval s odhadem, že ostatní návštěvníci freeparties užívají přibližně stejné množství drog. Zároveň s tímto počtem slabě negativně koreloval odhad, že ostatní návštěvníci freeparties užívají drogy podstatně více. Stejně tak tomu bylo i u počtů typů drog užitých během posledních dvanácti měsíců, třiceti dnů a na dané párty (tabulka 21). Dále se také objevila silná korelace mezi počtem drog užitých během celého života a počtem drog užitých během posledních dvanácti měsíců a třiceti dnů. Počet drog

užitých přímo na dané párty silně koreloval s počtem drog užitých v posledních třiceti dnech a středně koreloval s počtem drog užitých během posledních dvanácti měsíců a celého života (tabulka 21).

Tabulka 21: Korelace mezi počtem typů drog užitých během celého života, během posledních dvanácti měsíců, během posledních třiceti dnů a na párty a mezi odhadem respondentů o užívání drog ostatními účastníky výzkumu

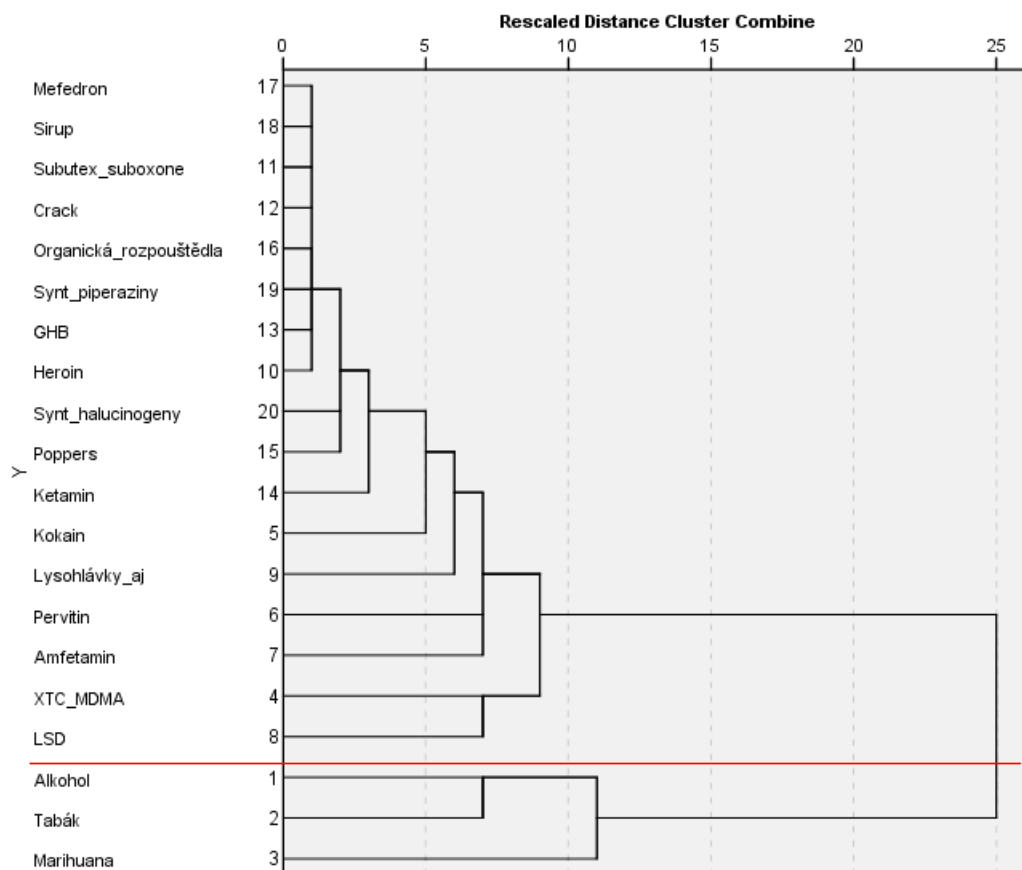
		Počet typů drog užitých:			
		Během celého života	Během posledních 12 měsíců	Během posledních 30 dnů	Na párty
Počet typů drog užitých:	Během celého života	1,000	0,658*	0,522*	0,337*
	Během posledních 12 měsíců	0,658*	1,000	0,522*	0,337*
	Během posledních 30 dnů	0,522*	0,667*	1,000	0,516*
	Na párty	0,337*	0,378*	0,516*	1,000

* Korelace je na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

4.7.1.6 Užívání více drog současně

Odpovědi respondentů na otázku „Jaké drogy jsi užil/a alespoň jednou v posledních třiceti dnech?“ nám s pomocí hierarchické trsové analýzy ukázaly, že mezi účastníky výzkumu existují dvě od sebe výrazně oddělené skupiny konzumovaných drog, což dokazuje dendrogram (graf 13). Nejvolnější vazba je mezi alkoholem, tabákem, marihuanou a ostatními drogami, tato hranice je na grafu vyznačena červenou čarou. Nejtěsnější je pak spojení mezi užitím mefedronu, sirupu, subutexu/suboxone, cracku, organických rozpouštědel či jiných těkavých látek, syntetických piperazinů, GHB a heroinu. Za pozitivní lze považovat to, že drogy, jejichž pravidelné užívání je problémové zůstaly za „čarou“.

Graf 13: Výsledek hierarchické trsové analýzy – drogy užívané v posledních třiceti dnech

Při sledování kombinací drog v posledních dvanácti měsících a v posledních třiceti dnech bylo zjištěno, že užívání drog v různých kombinacích je mezi respondenty velmi častým jevem. V mnoha případech spolu užití určitých drog vzájemně korelovalo, dané drogy jsou spolu ve vzájemném vztahu. Mezi drogami užitými v posledních třiceti dnech se objevila nejsilnější korelace mezi užitím extáze s LSD, amfetaminem či kokainem. Dále spolu vzájemně korelovalo např. užití alkoholu s tabákem či marihuanou; užití kokainu s amfetaminem či pervitinem; užití pervitinu s kokainem či LSD; užití amfetaminu s kokainem či LSD; užití LSD s amfetaminem či pervitinem; užití lysohlávek/halucinogenních hub s extází či kokainem. Podrobnější znázornění vzájemných korelací mezi vybranými drogami (třicetidenní prevalence vyšší než 10 %) užitými v posledních třiceti dnech znázorňuje tabulka 22.

Tabulka 22: Korelace mezi užitím vybraných drog v posledních třiceti dnech

Droga	Alk.	Tab.	Mar.	XTC	Kok.	Per.	Amf.	LSD	Lys.
Alk.	1,000	0,333*	0,291*	0,181	0,116	0,065	0,143	0,164	0,131
Tab.	0,333*	1,000	0,208*	-0,105	-0,043	0,096	-0,059	-0,112	-0,061
Mar.	0,291*	0,208*	1,000	0,181	0,113	0,202*	-0,080	0,131	0,260*
XTC	0,181	-0,105	0,181	1,000	0,413*	0,282*	0,455*	0,493*	0,392*
Kok.	0,116	-0,043	0,113	0,413*	1,000	0,331*	0,365*	0,242*	0,296*
Per.	0,065	0,096	0,202*	0,282*	0,331*	1,000	0,283*	0,310*	0,155
Amf.	0,143	-0,059	-0,080	0,455*	0,365*	0,283*	1,000	0,326*	0,130
LSD	0,164	-0,112	0,131	0,493*	0,242*	0,310*	0,326*	1,000	0,265*
Lys.	0,131	-0,061	0,260*	0,392*	0,296*	0,155	0,130	0,265*	1,000

* Korelace je na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

Alk. = alkohol, Tab. = tabák. Mar. = marihuana. XTC = extáze. Kok. = kokain. Per. = pervitin. Amf. = amfetamin. Lys. = lysohlávky/halucinogenní houby.

U drog užitých během posledních dvanácti měsíců byla nejsilnější korelace mezi užitím LSD s lysohlávkami/halucinogenními houbami a mezi užitím amfetaminu s kokainem a pervitinem. Dále korelovalo např. užití extáze s LSD, kokainem, amfetaminem či užití LSD s ketaminem. Podrobnější znázornění vzájemných korelací mezi vybranými drogami (roční prevalence vyšší než 10 %) užitými respondenty v posledním roce znázorňuje tabulka 23.

Tabulka 23: Korelace mezi užitím vybraných drog v posledních dvanácti měsících

Droga	Alk.	Tab.	Mar.	XTC	Kok.	Per.	Amf.	LSD	Lys.	Ket.
Alk.	1,000	0,304*	0,263*	0,104	0,074	0,066	0,068	0,099	0,089	0,040
Tab.	0,304*	1,000	0,089	0,096	0,055	0,151	0,163	0,018	0,046	-0,046
Mar.	0,263*	0,089	1,000	0,286*	0,115	0,135	0,032	0,160	0,284*	0,151
XTC	0,104	0,096	0,286*	1,000	0,433*	0,216*	0,405*	0,445*	0,370*	0,374*
Kok.	0,074	0,055	0,115	0,433*	1,000	0,290*	0,522*	0,282*	0,165	0,320*
Per.	0,066	0,151	0,135	0,216*	0,290*	1,000	0,531*	0,342*	0,313*	0,344*
Amf.	0,068	0,163	0,032	0,405*	0,522*	0,531*	1,000	0,292*	0,201*	0,356*
LSD	0,099	0,018	0,160	0,445*	0,282*	0,342*	0,292*	1,000	0,647*	0,395*
Lys.	0,089	0,046	0,284*	0,370*	0,165	0,313*	0,201*	0,647*	1,000	0,350*
Ket.	0,040	-0,046	0,151	0,374*	0,320*	0,344*	0,356*	0,395*	0,350*	1,000

* Korelace je na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

Alk. = alkohol, Tab. = tabák. Mar. = marihuana. XTC = extáze. Kok. = kokain. Per. = pervitin. Amf. = amfetamin. Lys. = lysohlávky/halucinogenní houby. Ket. = ketamin.

4.7.1.7 První zkušenost se sledovanými drogami

S legálními drogami (tabák, alkohol) měli návštěvníci freeparties první zkušenost v průměru mezi 12. a 13. rokem věku (s alkoholem ve 12 letech, s tabákem ve 13 letech). Ve 14 letech pak následovala první zkušenost s ilegální drogou marihuanou. Ostatní ilegální drogy, konkrétně LSD, extázi

a lysohlávky/halucinogenní houby, užívali respondenti poprvé mezi 17. a 18. rokem věku. S pervitinem a heroinem měli účastníci výzkumu první zkušenost po dosažení zákonné plnoletosti. Amfetamin dotázaní poprvé užívali v průměru v 19 letech a kokain ve 20 letech (tabulka 24).

Tabulka 24: Průměrný věk prvního užití vybraných drog

Droga	Věk		
	Průměr	Min	Max
Alkohol	12,4	1	18
Tabák	13,3	6	20
Marihuana	14,3	9	18
LSD	17,5	13	30
Extáze (MDMA)	17,7	13	25
Lysohlávky/halucinogenní houby	17,8	13	28
Pervitin	18,1	13	28
Heroin	18,4	13	24
Amfetamin (speed)	19,0	13	28
Kokain	19,7	15	32

S ohledem na pohlaví se věk prvního užití sledovaných drog významně příliš nelišil. Pouze věk prvního užití tabáku vykazoval statisticky signifikantní rozdíly, kdy muži vyzkoušeli poprvé tabák v průměru o rok dříve (ve 12,9 letech) než ženy (ve 13,9 letech).

4.7.1.8 Injekční užití drog

Velmi pozitivním zjištěním je, že téměř všichni respondenti (90,1 %) nikdy neužili drogu injekčně. 1,7 % účastníků výzkumu užívalo drogu injekčně jednou (0,8 % žen a 0,8 % mužů) a 8,3 % účastníků užívalo drogu injekčně opakovaně (2,5 % žen a 5,8 % mužů).

4.7.2 Rizikové faktory

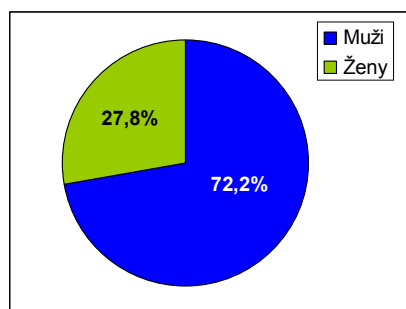
4.7.2.1 Injekční užití drog během posledních dvanácti měsíců

Injekční užití drogy během posledních dvanácti měsíců bylo opět velmi ojedinělé. Téměř všichni účastníci výzkumu (98,4 %) v posledních dvanácti měsících neužili drogu injekčně. Opakovaně užívalo drogu injekčně 1,6 % dotazovaných, jednou užívalo během posledních dvanácti měsíců drogu injekčně 0 % účastníků výzkumu.

4.7.2.2 Užívání drog o samotě

59 % respondentů přiznalo, že užívá návykové látky o samotě. Přičemž statisticky signifikantní rozdíly vykazovalo užívání drog o samotě podle pohlaví. Drogy o samotě užívali významně více muži (70,3 %) než ženy (41,7 %), viz graf 14.

Graf 14: Užívání drog o samotě podle pohlaví (v %)

4.7.2.3 Rizikové chování respondentů ve vztahu k užívání drog

Jednotlivé odpovědi v rizikových oblastech jsem po poradě s odborníkem ohodnotila určitým počtem bodů.

První oblast tvoří injekční užití drog v posledních dvanácti měsících, tedy otázka, zda respondent užil drogu injekčně v posledních dvanácti měsících. Obodování odpovědí:

- ani jedno injekční užití drogy během posledních dvanácti měsíců = 0 bodů,
- jedno injekční užití drogy během posledních dvanácti měsíců = 1 bod,
- opakované injekční užití drogy během posledních dvanácti měsíců = 2 body.

Druhou oblast tvoří užívání drog o samotě, tedy otázka, zda respondent užívá drogy o samotě. Obodování odpovědí:

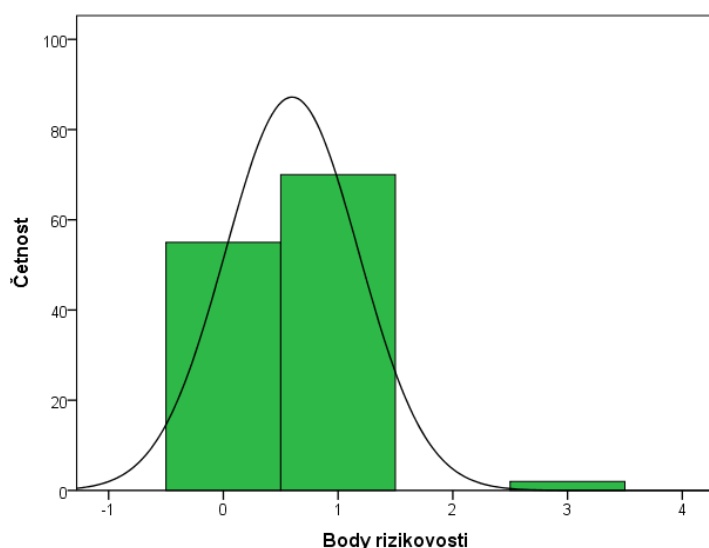
- ne = 0 bodů,
- ano = 1 bod.

Jedinec tedy mohl obdržet maximálně 0–3 body vypovídající o míře jeho rizikivosti chování ve vztahu k užívání drog. Vzniklou škálu bodů jsem ohodnotila následovně:

- 0 bodů = chování bez rizika,
- 1 bod = málo rizikové chování,
- 2 body = středně rizikové chování,
- 3 body = velmi rizikové chování.

Celkový průměr rizikosti chování ve vztahu k užívání drog se u respondentů přibližoval k 1 bodu (0,6 bodů – min. 0, max. 3), viz graf 15. Celkově bychom tedy mohli chování respondentů ve vztahu k užívání drog označit za málo rizikové.

Graf 15: Rizikost chování respondentů ve vztahu k užívání návykových látek

Body rizikosti slabě korelovaly s roční a třicetidenní prevalencí užití některých skupin drog. Z hlediska roční prevalence korelovaly body rizikosti s užitím stimulancií, z hlediska měsíční prevalence s užitím stimulancií a marihuany (tabulka 25).

Tabulka 25: Korelace mezi body rizikosti a mezi roční a třicetidenní prevalencí užití jednotlivých skupin drog

Body rizikosti	Prevalence	Alko.	Tabák	Marih.	XTC apod.	Stimul.	Haluc.	Opioidy	Ostatní
	Roční	-0,074	-0,069	0,141	0,124	0,250*	0,099	0,119	0,071
	Třicetidenní	0,014	0,041	0,278*	0,073	0,233*	0,088	0,119	0,141

* Korelace je na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

Alko. = alkohol. Marih. = marihuana. XTC apod. = extáze a podobné drogy. Stimul = stimulancia. Haluc. = halucinogeny.

U jednotlivých drog body rizikovosti středně korelovaly s roční a třicetidenní prevalencí užití kokainu, pervitinu a heroinu (tabulka 26).

Tabulka 26: Korelace mezi body rizikovosti a mezi roční a třicetidenní prevalencí užití vybraných drog

Body rizikovosti	Prevalence	Kokain	Pervitin	Heroin
	Roční	0,215*	0,318*	0,185*
	Třicetidenní	0,296*	0,265*	0,185*

* Korelace je na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

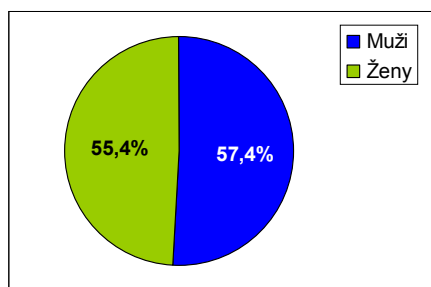
S ohledem na různá hlediska nebyly mezi respondenty v rizikovosti chování ve vztahu k užívání drog významné rozdíly. Ženy, které se zúčastnily výzkumu, se spíše přibližovaly k 0 bodům – žádnému riziku, muži k 1 bodu – malému riziku. Z hlediska věkových kategorií se rizikovost chování ve vztahu k užívání drog zvyšovala spolu s věkem. K 0 bodům se nejvíce přibližovala věková skupina 17–20 let (průměr 0,4 bodů). Nejblíže k 1 bodu byla skupina 31–39 let (průměr 0,8 bodů). Podle nejvyššího ukončeného vzdělání se rizikovost chování nejčastěji v průměru pohybovala okolo 1 bodu, přičemž k 0 bodům byli nejblíže respondenti s vysokoškolským vzděláním, jejichž chování ve vztahu k užívání drog můžeme považovat za nejméně rizikové. K 1 bodu, tedy k málo rizikovému chování, byli nejblíže participanti se základním vzděláním. Jako nejvíce rizikovní se jeví respondenti s vyšším odborným vzděláním, kteří se přibližovali ke 2 bodům, tedy ke středně rizikovému chování ve vztahu k užívání drog. Z hlediska pozice na trhu práce byla rizikovost chování dotazovaných velmi vyrovnaná, pohybovala se v průměru mezi 0,6–0,7 body.

4.7.3 Problémové faktory

4.7.3.1 Užití drogy pro překonání nepříjemných situací a stavů

Pro překonání nepříjemných situací a stavů užilo drogu 56,2 % respondentů (muži 55,4 %, ženy 57,4 %), viz graf 16.

Graf 16: Užití drogy pro překonání nepříjemných situací a stavů podle pohlaví (v %)

4.7.3.2 Nesplnění povinností kvůli konzumaci drog

Více jak polovina respondentů (54,7 %) někdy kvůli konzumaci drog nesplnila svoje povinnosti (28,2 % méně často než měsíčně, 6 % měsíčně, 11,1 % týdně a 9,4 % (skoro) denně). Nejčastěji zmiňovanými drogami kvůli kterým respondenti nesplnili povinnosti byly marihuana, alkohol a pervitin. Méně často než měsíčně nesplnilo nejvíce respondentů svoje povinnosti kvůli konzumaci alkoholu. Měsíčně a týdně účastníci výzkumu zanedbali svoje povinnosti nejčastěji kvůli konzumaci marihuany a skoro denně kvůli konzumaci pervitinu.

4.7.3.3 Obavy o míru konzumace

Polovina respondentů přiznala, že někdo z jejich blízkých někdy projevil obavy o míru jejich konzumace drog. 25,2 % respondentů odpovědělo, že se tak stalo v posledních dvanácti měsících. Stejný počet respondentů uvedl, že někdo z jejich blízkých projevil obavy o míru jejich konzumace drog, ale nebylo to v posledních dvanácti měsících.

4.7.3.4 Problémové chování respondentů ve vztahu k užívání drog

Stejně jako u rizikových faktorů, jsem i u problémových faktorů ohodnotila jednotlivé odpovědi v problémových oblastech určitým počtem bodů.

První oblast tvoří užití drogy pro překonání nepříjemných situací a stavů, tedy otázka, zda někdy respondent užil drogu, aby překonal nepříjemné situace a stavy. Obodování odpovědí:

- ano = 2 body,
- ne = 0 bodů.

Druhou oblast tvoří nesplnění povinností kvůli konzumaci drog, tedy otázka, jak často respondent kvůli konzumaci drog nesplnil svoje povinnosti. Obodování odpovědí:

- nikdy = 0 bodů,
- méně často než měsíčně = 1 bod,
- měsíčně = 2 body,
- týdně = 3 body,
- (skoro) denně = 4 body.

Třetí oblast tvoří obavy o míru konzumace, tedy otázka, zda někdy někdo z blízkých respondenta projevil obavy o míru konzumace drog. Obodování odpovědí:

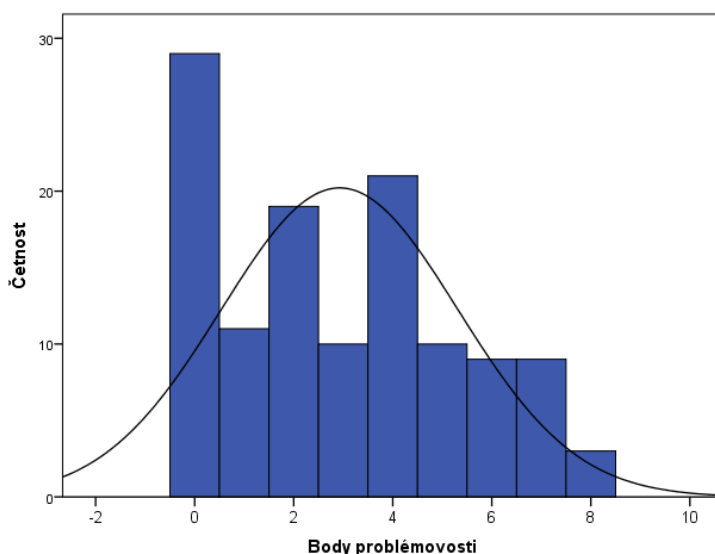
- ne = 0 bodů,
- ano, ale ne v posledních dvanácti měsících = 1 bod,
- ano, v posledních dvanácti měsících = 2 body.

Jednotlivec tedy mohl získat 0–8 bodů vypovídajících o míře jeho problémovosti ve vztahu k užívání drog. Vzniklou škálu bodů jsem ohodnotila následovně:

- 0–1 body = chování bez problémů,
- 2–3 body = málo problémové chování,
- 4–7 bodů = středně problémové chování,
- 8 bodů = velmi problémové chování.

Na základě tohoto hodnocení bychom obecně mohli chování respondentů výzkumu ve vztahu k užívání drog označit za málo problémové. Celkově se v průměru respondenti pohybují okolo 3 bodů (průměr 2,93; min. 0, max. 8), viz graf 17.

Graf 17: Problémovost chování respondentů ve vztahu k užívání návykových látek

Body problémovosti slabě korelovaly s roční a třicetidenní prevalencí užití některých skupin drog. Z hlediska roční prevalence body problémovosti korelovaly s užitím stimulancií, z hlediska měsíční prevalence s užitím alkoholu, marihuany, stimulancií a halucinogenů (tabulka 27).

Tabulka 27: Korelace mezi body problémovosti a mezi roční a třicetidenní prevalencí užití jednotlivých skupin drog

Body problémovosti	Prevalence	Alko.	Tabák	Marih.	XTC apod.	Stimul.	Haluc.	Opioidy	Ostatní
	Roční		0,122	0,052	0,035	0,081	0,198*	0,101	0,113
Třicetidenní		0,189*	0,097	0,251*	0,121	0,249*	0,245*	0,113	0,112

* Korelace je na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

Alko. = alkohol. Marih. = marihuana. XTC apod. = extáze a podobné drogy. Stimul = stimulancia. Haluc. = halucinogeny.

U jednotlivých drog s body problémovosti středně korelovala roční a třicetidenní prevalence užití pervitinu. Slabá korelace se objevila mezi body problémovosti a třicetidenní prevalencí užití kokainu a LSD (tabulka 28).

Tabulka 28: Korelace mezi body problémovosti a mezi roční a třicetidenní prevalencí užití vybraných drog

Body problémovosti	Prevalence	Kokain	Pervitin	Amfetamin	LSD
	Roční		0,071	0,443*	0,237*
Třicetidenní		0,193*	0,361*	0,144	0,263*

* Korelace je na daném vzorku statisticky signifikantní ($p < 0,05$)

U žen i u mužů bylo chování ve vztahu k užívání drog velmi podobné, pohybovalo se okolo 3 bodů (muži 3,2 bodů, ženy 2,5 bodů), tedy v oblasti malé problémovosti příloha. Z věkových skupin můžeme za nejproblémovější označit skupinu respondentů ve věku 26–30 let, která se blížila již ke 4 bodům (průměr 3,5 bodů – min. 0, max. 8) a je tak středně problémovou skupinou. Ostatní věkové skupiny se pohybovaly v průměru okolo 3 bodů, tedy v oblasti malé problémovosti. Z hlediska nejvyššího ukončeného vzdělání vykazovali nejvíce problémové chování ve vztahu k užívání drog dotazovaní se základním vzděláním. Tito účastníci dosahovali v průměru 4,8 bodů a jejich chování tak můžeme označit za středně problémové. Ostatní kategorie se pohybovaly okolo 2–3 bodů, jsou tedy málo problémové. Z hlediska pozice na trhu práce se středně problémového chování ve vztahu k užívání drog nejvíce dopouštěly „jiné“ pozice na trhu práce a nezaměstnaní, kteří se pohybovaly okolo 4 bodů („jiné“ 4,3 bodů; nezaměstnaní 3,7 bodů). Naopak jako nejméně problémoví se jeví studenti středních odborných škol a učilišť, kteří v průměru dosahovali 1,7 bodů, tedy jejich chování ve vztahu k užívání drog můžeme považovat za málo problémové.

4.7.4 Potřebnost adiktologických služeb

V souvislosti se zjišťováním, zda by respondenti na freeparties uvítali některé adiktologické služby, jsme se také ptali na to, zda účastníci výzkumu někdy zažili po požití drogy výrazně nepříjemné fyzické či psychické pocity, které mohou být jednou z indikací pro poskytnutí adiktologických služeb.

4.7.4.1 Výrazně nepříjemné fyzické či psychické pocity po požití drogy

Více jak polovina respondentů (53,3 %) někdy po požití drogy zažila výrazně nepříjemné psychické pocity, 47,5 % participantů výrazně nepříjemné fyzické pocity. Obojí, tedy psychické i fyzické pocity někdy prožilo 32,3 % dotázaných.

4.7.4.2 Přítomnost adiktologických služeb na freeparties

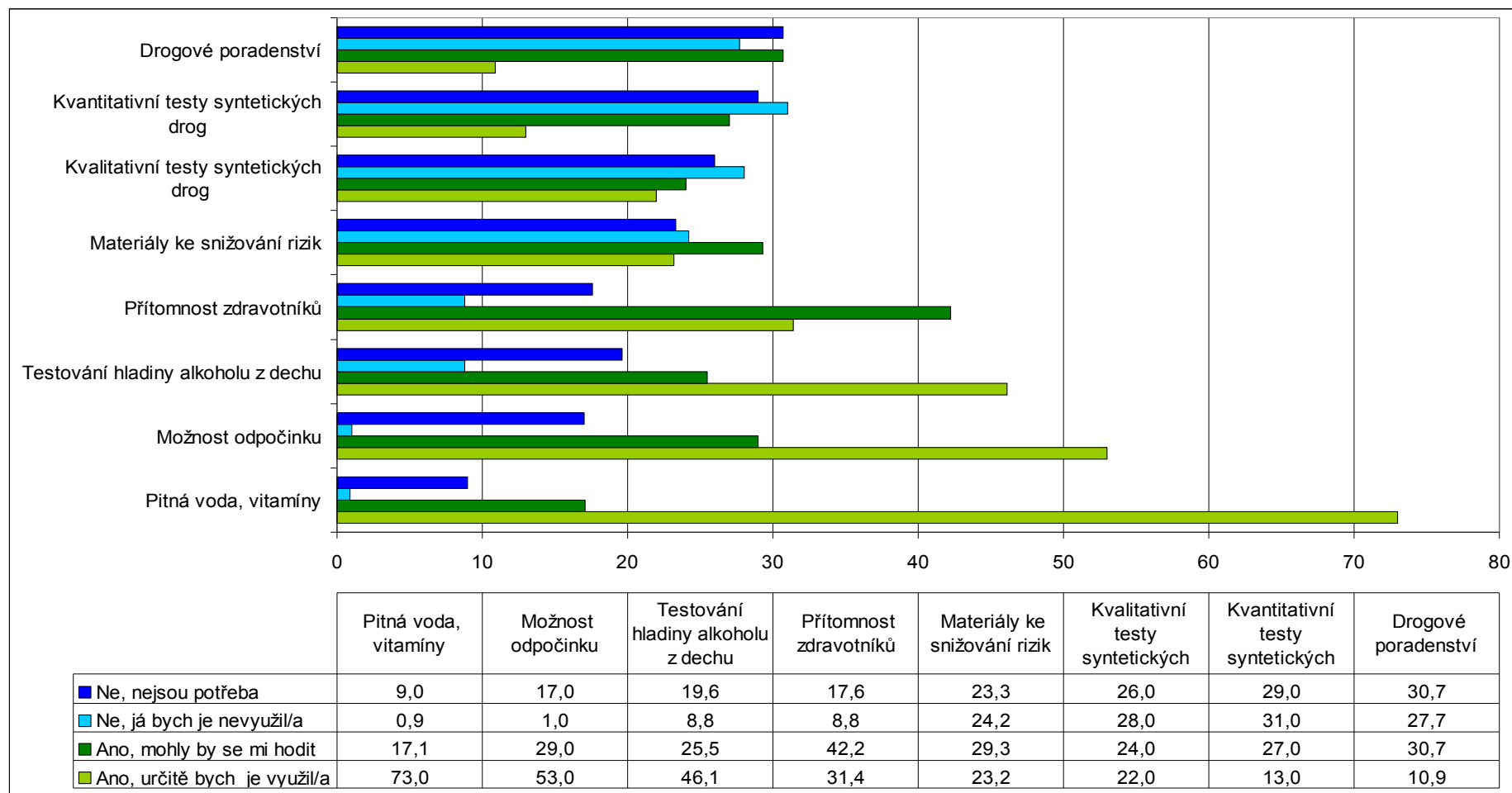
Nejvíce respondentů (73 %) by na freeparties určitě využilo pitnou vodu a vitamíny, více jak polovina (53 %) možnost odpočinku a téměř polovina

(46,1 %) možnost testování hladiny alkoholu z dechu. Přítomnost zdravotníků by se mohla hodit 42,2 % účastníkům výzkumu. Naopak mezi služby, které podle respondentů nejsou na párty vůbec potřeba, patřilo drogové poradenství (30,7 %) a kvantitativní (29 %) a kvalitativní (26 %) testy syntetických drog. Podrobný popis potřebnosti adiktologických služeb shrnuje tabulka 29 či graf 18.

Tabulka 29: Potřebnost adiktologických služeb na freeparties (v %)

Služby	Ano, určitě bych je využil/a	Ano, mohly by se mi hodit	Ne, já bych je nevyužil/a	Ne, nejsou potřeba
Pitná voda, vitamíny	73,0	17,1	0,9	9,0
Možnost odpočinku	53,0	29,0	1,0	17,0
Testování hladiny alkoholu z dechu	46,1	25,5	8,8	19,6
Přítomnost zdravotníků	31,4	42,2	8,8	17,6
Materiály ke snižování rizik	23,2	29,3	24,2	23,2
Kvalitativní testy syntetických drog	22,0	24,0	28,0	26,0
Kvantitativní testy syntetických drog	13,0	27,0	31,0	29,0
Drogové poradenství	10,9	30,7	27,7	30,7

Graf 18: Potřebnost adiktologických služeb na freeparties (v %)

4.8 Shrnutí hlavních výsledků a diskuse

Jsem si vědoma toho, že výsledky z mého výzkumu nelze zobecnit na celou populaci. Nicméně podrobila jsem je validní korelační analýze, což umožnilo zjistit vztahy mezi proměnnými. Věřím, že získaná data poskytnou v této oblasti cenné informace.

4.8.1 Jaké návykové látky a v jakém rozsahu jsou na freeparties užívány

Výzkumu se zúčastnilo 127 respondentů (60 % mužů, 40 % žen) s průměrným věkem 24 let. Věkovou skupinu do 20 let tvořilo větší procento žen než mužů (32 % žen, 13 % mužů). Ženy navštěvovaly freeparties spíše v mladším věku, věkovou kategorii 17–20 let tvořilo 31,6 % žen a 13,4 % mužů. Naopak muži nad ženami procentuálně převažovali ve věkových kategoriích 26–30 let (31 % mužů, 16 % žen) a 31–39 let (12 % mužů, 5 % žen). Nejvíce respondentů mělo jako nejvyšší ukončené vzdělání střední školu s maturitou (44 %). Přibližně polovina účastníků v době sběru dat pracovala (54 %) a žila v Praze (49 %). Účastníci výzkumu navštěvovali freeparties v průměru 7 let. Nejvíce respondentů navštěvovalo tyto akce alespoň jednou měsíčně (40 %). Dominujícími důvody jejich návštěv byla hudba a tanec (78 %), setkání s kamarády (62 %) a odreagování a načerpání sil do života (60 %). Dát si alkohol uvedlo 37 % a dát si ilegální drogu 26 % respondentů. Tyto dva důvody uváděli nejvíce nezaměstnaní a respondenti s frekvencí návštěv alespoň jednou za čtvrt roku.

Ze sledovaných skupin drog dotazovaní nejvíce užívali alkohol, tabák a marihuanu, které v posledním roce i v posledních třiceti dnech užilo minimálně 70 % respondentů. Z hlediska roční prevalence dále následovaly halucinogeny (63 %) a stimulancia současně s extází a podobnými drogami (59 %). Hodnoty třicetidenní prevalence užití halucinogenů, stimulancií, extáze a podobných drog byly velmi vyrovnané, pohybovaly se mezi 35–40 %. Nejméně respondenti užívali opioidy, jejichž roční a třicetidenní prevalence nepřevýšila 9 % a drogy ze skupiny „ostatní“ s přibližně 12% roční a třicetidenní prevalence.

Mnoho účastníků výzkumu v životě experimentovalo s užitím široké škály drog. Alespoň jednou za život užil každý respondent průměrně 9 typů drog

(včetně alkoholu a tabáku). V posledních dvanácti měsících 6 typů a v posledním měsíci 4 typy drog. Celoživotní prevalence užití extáze, LSD a lysohlávek/halucinogenních hub dosahuje přibližně 80 %. Zhruba 70 % účastníků někdy v životě užilo amfetamin, pervitin či kokain. Necelá jedna třetina někdy v životě vyzkoušela ketamin a poppers. U zbylých drog nepřevýšila celoživotní prevalence 12 %. V posledním roce konzumovala přibližně polovina respondentů extázi, LSD a lysohlávky/halucinogenní houby. Více než jedna třetina participantů užila v posledních dvanácti měsících amfetamin, pervitin, či kokain. Roční prevalence užití ketaminu byla o polovinu nižší (15 %). Dvanácti měsíční prevalence užití poppers dosahovala 7 %, což je přibližně o 24 procentních bodů méně oproti celoživotní prevalenci. Tento skok může být způsoben tím, že poppers (podobně jako např. rajský plyn) je droga, jejíž užití dnes již není tak aktuální. U zbylých drog nepřevýšila roční prevalence 7 %. V posledních třiceti dnech užila necelá jedna třetina respondentů extázi či LSD. Přibližně 20 % užilo amfetamin, pervitin a lysohlávky/halucinogenní houby. Užití ketaminu kleslo opět přibližně na polovinu (9 %). Měsíční prevalence užití zbylých drog nepřevyšuje 3 %. Naprostá většina respondentů (90 %) nikdy v životě neužila drogu injekčně, 2 % účastníků výzkumu užila drogu injekčně jednou a 8 % opakovaně.

86 % respondentů uvedlo, že na dané párty drogu již užilo nebo se chystá užít. Výčet a množství užití jednotlivých drog na dané párty korespondoval s třicetidenní prevalencí. Každá droga, která byla či měla být na dané párty užita byla oproti třicetidenní prevalenci méně procentuálně zastoupena (kromě LSD a GHB).

Většina respondentů neměla vyhraněné drogy, které by užívala pouze na freeparties. Necelá jedna třetina uvedla, že pouze na freeparties užívá tabák, alkohol, marihuanu, extázi a LSD. Přibližně 22 % dotázaných užívalo pouze na freeparties amfetamin a lysohlávky/halucinogenní houby.

S novými syntetickými drogami měli dotazovaní jen velmi malou zkušenost. Nejvíce respondentů (12 %) někdy v životě vyzkoušelo syntetické halucinogeny, 6 % mefedron a 3 % syntetické piperaziny. Sirup (DXM) v životě neužil žádný účastník výzkumu. Hodnoty roční a třicetidenní prevalence užití syntetických drog nepřevýšily 6 %, v čele stály opět syntetické halucinogeny.

4.8.1.1 V čem se liší užitelné návykových látek

Respondenti výzkumu, jakožto návštěvníci freeparties, hojně experimentovali s užitím různých typů drog, což vypovídá o jejich kladném vztahu k drogám. Fakt, že freetekno subkultura pozitivně přistupuje k experimentování s drogami potvrzuje i to, že u halucinogenů, stimulantů, extáze a podobných drog, „ostatních“ a opioidů rostly hodnoty celoživotní prevalence spolu s délkou navštěvování freeparties. Tyto skupiny drog někdy v životě užíli nejvíce respondenti ve věku 26–30 let a nejméně ti ve věku 17–20 let. Z hlediska pohlaví užívali drogy významně více muži než ženy, muži také oproti ženám užíli i více typů drog.

Alkohol

Nejvíce respondenti užívali alkohol. První zkušenost s touto látkou měli průměrně ve 12 letech. V posledním roce konzumovalo alkohol 99 % a v posledním měsíci 92 % účastníků výzkumu. Alkohol byl nejčastěji užíván spolu s tabákem či marihuanou.

Tabák

Druhou nejužívanější drogou byl tabák s nímž měli účastníci výzkumu první zkušenost průměrně ve 13 letech. Tabák v posledním roce konzumovalo 92 % účastníků výzkumu a v posledním měsíci 80 %. Roční prevalence užití tabáku spolu s rostoucím věkem klesala. Tato droga byla nejčastěji užívána s alkoholem.

Marihuana

Třetí místo obsadila marihuana, s níž měli účastníci výzkumu první zkušenost průměrně ve 14 letech. Tuto drogu v posledním roce užilo 89 % respondentů a v posledním měsíci 70 %. Stejně jako u tabáku, tak i u marihuany roční prevalence užití spolu s rostoucím věkem klesala. Marihuana byla nejčastěji užívána s alkoholem.

Halucinogeny

Čtvrtou nejužívanější skupinu drog představovaly halucinogeny. S asi nejnámějšími halucinogeny, jako je LSD a lysohlávky/halucinogenní houby, měli respondenti první zkušenost průměrně v 18 letech. V posledních dvanácti měsících užilo tyto drogy 63 % a v posledních třiceti dnech 39 % účastníků výzkumu. Halucinogeny užívali nejvíce studenti vysokých a vyšších odborných škol a účastníci s frekvencí návštěv alespoň jednou za čtvrt roku a častěji. Nejméně tyto drogy užívali studenti středních škol.

U LSD a lysohlávek/halucinogenních hub hodnoty roční prevalence rostly spolu s rostoucím věkem. Tento fakt může být způsoben charakteristickými účinky halucinogenů (způsobují halucinace), z nichž může mít mnoho lidí obavy. Ke konzumaci těchto látek se tedy odhodlají např. až když se na užití dané drogy cítí být psychicky připraveni, až když o dané droze získají potřebné informace a důvěru k ní, nebo např. poté, co jim přestanou z nejrůznějších důvodů jiné drogy (např. extáze či stimulancia) vyhovovat apod. Muži měli větší zkušenost s užíváním lysohlávek/halucinogenních hub a ketaminu. Ketamin někdy v životě užili nejvíce participanti navštěvující freeparties alespoň jednou za měsíc a častěji. Tito častější návštěvníci freeparties také významně více konzumovali LSD a lysohlávky/halucinogenní houby.

LSD bylo nejčastěji užíváno s lysohlávkami/halucinogenními houbami, s extází a se stimulancii (s kokainem, pervitinem a amfetaminem). Lysohlávky/halucinogenní houby respondenti nejčastěji konzumovali s marihuanou, extází a s LSD. Ketamin byl nejčastěji konzumován s extází, se stimulancii (s kokainem a amfetaminem) a s halucinogeny (s LSD a lysohlávkami/halucinogenními houbami).

Stimulancia

Stimulancia se umístila na pátém místě. První zkušenost s pervitinem měli respondenti průměrně v 18 letech, s amfetaminem v 19 a s kokainem ve 20 letech. V posledním roce užilo stimulancia 59 % a v posledním měsíci 39 % účastníků výzkumu.

Roční konzumace kokainu spolu s rostoucím věkem klesala. Naopak u pervitinu a amfetaminu roční prevalence spolu s rostoucím věkem narůstala.

Kokain, pervitin či amfetamin byli nejčastěji užívány s extází (MDMA), s ostatními stimulanty (s kokainem, pervitinem či amfetaminem) a s LSD.

Extáze a podobné drogy

Tato skupina zaujala šesté místo. První zkušenost s extází měli účastníci výzkumu průměrně v 18 letech. V posledním roce konzumovalo extázi a podobné drogy 59 % a v posledním měsíci 35 % respondentů. Někdy v životě tyto drogy užili nejvíce studenti vysokých či vyšších odborných škol či nezaměstnaní. Nejméně s užitím extáze a podobných drog experimentovali studenti středních škol.

Extáze (MDMA) byla nejčastěji užívána se stimulanty (s kokainem, pervitinem a amfetaminem) a s halucinogeny (s LSD a lysohlávkami/halucinogenními houbami).

Ostatní drogy

Skupina ostatních drog byla na předposledním místě. Hodnoty celoživotní a třicetidenní prevalence užití těchto drog nepřevýšily 15 %, ovšem jedná se pouze o užití poppers, nikoliv o užití organických rozpouštědel a jiných těkavých látek.

Opioidy

Tyto tlumivé látky byly respondenty užívány nejméně. Během posledního roku a během posledních třiceti dnů užilo opioidy 9 % dotázaných. S heroinem měli účastníci výzkumu první zkušenost průměrně v 18 letech.

4.8.1.2 Rizikové a problémové chování respondentů ve vztahu k užívání návykových látek

Více rizikové a problémové chování ve vztahu k užívání návykových látek vykazovali muži, osoby starší 26 let, respondenti se základním či vyšším odborným vzděláním a nezaměstnaní. Naopak nejméně rizikového

a problémového chování se dopouštěli účastníci výzkumu mladší 20 let, studenti středních škol a dotazovaní s vysokoškolským vzděláním.

Rizikovost

Více jak polovina respondentů (60 %) užívala drogy o samotě, přičemž se jednalo především o užívání marihuany, alkoholu či tabáku. Naprostá většina respondentů (98 %) v posledním roce neužila drogu injekčně. Opakovaně tak učinila 2 % účastníků výzkumu. Tento velmi malý výskyt intravenózního užívání drog mezi respondenty nasvědčuje tomu, že s problémovými uživateli drog se mezi návštěvníky freeparties setkáme v podstatně menší míře než s rekreačními uživateli drog. Průměrný počet bodů rizikovosti chování ve vztahu k užívání drog se u respondentů přibližoval k 1 bodu (ze 3 bodů). Celkově jsem chování respondentů ve vztahu k užívání drog označila za málo rizikové. Rizikovějšího chování se dopouštěli signifikantně více respondenti, kteří v posledním roce i v posledních třiceti dnech užívali kokain, pervitin a heroin.

Problémovost

Více jak polovina respondentů (56 %) užívala někdy drogu pro překonání nepříjemných situací a stavů. Stejně tak více jak polovina respondentů (55 %) kvůli užívání drog někdy nesplnila svoje povinnosti. Méně často než měsíčně nesplnili své povinnosti nejčastěji kvůli konzumaci marihuany, měsíčně a týdně kvůli konzumaci alkoholu a (skoro) denně kvůli konzumaci pervitinu. U poloviny respondentů někdo z jejich blízkých někdy projevil obavy o míru jejich konzumace drog a u 25 % dotázaných se tak stalo v posledních dvanácti měsících. Průměrný počet bodů problémovosti chování ve vztahu k užívání drog se u respondentů přibližoval ke 3 bodům (z 8 bodů). Celkově jsem chování respondentů ve vztahu k užívání drog označila za málo problémové. Rizikovějšího chování se dopouštěli signifikantně více respondenti, kteří v posledním roce užívali amfetamin, v posledním roce i v posledních třiceti dnech pervitin a v posledních třiceti dnech alkohol, marihuanu, kokain a LSD.

4.8.1.3 Potřebnost adiktologických služeb

Přibližně polovina respondentů někdy po požití drogy zažila nepříjemné fyzické či psychické pocity. Zřejmě proto by účastníci výzkumu na freeparties

nejvíce uvítali pitnou vodu a vitamíny (73 %) a možnost odpočinku (53 %). Téměř polovina participantů také uvedla, že by určitě využila testování hladiny alkoholu z dechu. Naopak nejméně potřebné na freeparties je podle respondentů kvalitativní a kvantitativní testování syntetických drog a drogové poradenství. Výsledky tedy spíše hovoří v neprospěch adiktologických služeb na freeparties. Myslím, že poskytování adiktologických služeb na freeparties je spíše nerealizovatelná představa a tyto služby by zde zřejmě měly malý úspěch. Troufám si říci, že by jistě někteří návštěvníci freeparties tyto služby uvítali a využili. Nicméně se domnívám, že navzdory tomu u nich převládá pocit, že by tyto služby byly cizím prvkem zasahujícím do této undergroundové subkultury, který by se jí snažil svými zásahy ovlivňovat a kontrolovat, a proto je z principu odmítají. Možným řešením by byl pokus domluvit se na spolupráci s členy jednotlivých sound systémů, ovšem opět by záleželo na jejich ochotě spolupracovat, což by zřejmě bylo v mnoha ohledech problematické.

4.8.2 Validita

K ověření validity jsme mezi sledované drogy zařadili smyšlenou drogu nazvanou netalin. Na tuto validizační otázku odpovědělo 0 % respondentů, z tohoto důvodu nebyl žádný respondent z výzkumu vyřazen.

Validitu dotazníku dále potvrzují samotné výsledky průzkumu, které dokazují, že respondenti na otázky odpovídali smysluplně a upřímně. Jedná se např. o:

Zkušenosti s návykovými látkami

Větší zkušenosti s drogami měli respondenti starší 26 let, menší respondenti mladší 20 let. Tomu logicky odpovídá i fakt, že celoživotní prevalence užití halucinogenů, stimulancií, extáze a podobných drog, „ostatních“ a opioidů stoupala spolu s délkou navštěvování freeparties.

Užití či plánované užití drog na dané párty.

Výčet drog, které respondenti na dané párty užili, nebo se chystali užít, se ve většině případů shodoval s jejich třicetidenní prevalencí.

Odhad míry užívání drog u ostatních návštěvníků freeparties.

Počet typů drog užitých během celého života, během posledních dvanácti měsíců a na dané párty slabě koreluje s odhadem účastníka, že ostatní návštěvníci freeparties užívají přibližně stejné množství drog. Zároveň s tímto počtem slabě negativně koreluje odhad, že ostatní návštěvníci freeparties užívají drogy podstatně více. Tento fakt nám ukazuje, že čím více typů drog respondent užil, tím pravděpodobněji zaškrtnl odpověď, že ostatní návštěvníci freeparties užívají v porovnání s ním asi tak stejné množství drog a naopak méně pravděpodobně zaškrtnl odpověď, že ostatní návštěvníci freeparties užívají v porovnání s ním podstatně více drog. To opět dokazuje smysluplné vyplnění dotazníku a také to, že respondenti byli schopni odhadnout spotřebu drog u sebe samých, ale i u ostatních návštěvníků freeparties.

Počet užitých typů drog

Počet drog užitých přímo na dané párty koreloval s počtem drog užitých v posledních třiceti dnech, během posledních dvanácti měsíců a během celého života. Tedy, čím více drog respondent užil během celého života, tím více jich užil i během posledních dvanácti měsíců, třiceti dnů, ale i na dané párty.

4.8.3 Sběr dat

Jak jsem již zmínila, náhodné reprezentativní vzorky skrytých uživatelů drog jsou téměř nedostupné a jen velmi těžko se odhaduje struktura a složení této populace (Kubů aj., 2006). Navíc u freeparties je to ještě složitější, neboť tyto akce může navštívit úplně kdokoliv a kdykoliv. Vzhledem k tomu jsem si během sběru dotazníků nemohla respondenty příliš vybírat, a proto jsem je na jednotlivých akcích oslovovala nenáhodným způsobem, na základě dostupnosti na dané párty. Pro reprezentativnější metodu výběru souboru jsem dotazníky distribuovala výhradně přímo na jednotlivých freeparties (nikoli přes internet apod.). Tento způsob sběru dat byl velmi náročný na čas a v případě neočekávaných komplikací jsem se potýkala s řadou nepříjemností souvisejících s posunutím sběru dat. Např. na jedné párty, která byla naprosto ideální pro sběr dat, jsem si podvrtnula kotník, takže jsem nebyla schopná dotazníky rozdávat. Přišla jsem tak nejméně o 20 dotazníků, což je v takto malém průzkumu velká

ztráta. Nicméně tento způsob distribuce dotazníků mi zaručil jejich stoprocentní návratnost.

Z původně plánovaných 150 až 200 dotazníků se mi jich podařilo získat 127. Vyplnit dotazník odmítlo celkem 69 respondentů, z toho 21 cizinců. Vyplnění jednoho dotazníku trvalo přibližně 10 minut, v některých případech i 20–30 minut. Hlavními důvody, proč se mi nepodařilo dosáhnout stanoveného počtu dotazníků byly:

- Stanovení krátkého časového období pro sběr dat.
- Sběr dat pozdržely zdravotní komplikace výzkumníka.
- Dlouhá adaptace na roli výzkumníka. Dlouho mi trvalo, než jsem našla to správné tempo, výraz, způsob oslovení respondentů (začala jsem se do této role vžívat až na akcích č. 3 a 4).

Většina oslovených návštěvníků freeparty se k vyplňování dotazníků stavěla spíše skepticky. Zejména se jim nelíbilo, že sběrem dotazníků zasahuji do soukromí této subkultury a vytrhávám ji tak z undergroundu. Nicméně i přesto mnoho lidí s vyplněním z kolegiality souhlasilo. Někteří respondenti vyplnili dotazník rádi, jiní to dokonce považovali za jakousi malou zpověď.

Nejvíce se osvědčilo oslovovat lidi u aut a stanů, a také ty, kteří netancovali a jen tak posedávali. Ovšem v těchto případech jsem občas narazila na někoho, kdo nechtěl vyplnit dotazník ani ne proto, že by nechtěl, ale spíše proto, že pro něj vyplnění dotazníku bylo příliš obtížné a namáhavé kvůli únavě nebo jinému psychickému rozpoložení. Dále se osvědčilo u víkendových akcí (pátek až neděle) rozdávat dotazníky hned v pátek v podvečer, kdy už hodně lidí na párty dorazilo a „zabydlelo se“ a v sobotu dopoledne a odpoledne, kdy většina návštěvníků odpočívala nebo se schovávala před sluncem (v létě bývá na open-air parties často velké horko a tak se většina lidí schovává před sluncem ve stínu často u aut a stanů).

4.8.4 Doporučení

- Prodloužit dobu sběru dat. Pokud budou chtít rozdávat dotazníky pouze na open-air parties, tak si stanovit dobu sběru dat např. na konec dubna až konce září, popř. října. Tím se minimalizují nepříjemnosti způsobené

nejrůznějšími komplikacemi při sběru dat a výzkumník bude mít i více času na přivyknutí si na svou novou roli.

- Při zabývání se prevalencí užívání návykových látek na freeparties omezit otázky v dotazníku jen na tuto oblast. Neboť již pouhá otázka zjišťující celoživotní, roční a třicetidenní prevalenci užití např. 21 druhů drog je sama o sobě pro respondenty náročná na přemýšlení a vyplnění.

Za zajímavé dále považuji následující návrhy respondentů:

- V rámci dotazníku rozdělit drogy na dvě skupiny. Do jedné skupiny zařadit tabák, alkoholu a marihuanu a do druhé skupiny drogy ostatní. Tento požadavek se týkal zejména otázek, které se ptají na užívání drog o samotě a pro překonání nepříjemných situací a stavů.
- Mít k dispozici anglickou verzi dotazníku. Jelikož součástí českých freeparties je i nezanedbatelné množství cizinců, kteří většinou dobře ovládají anglický jazyk.
- Zařadit mezi sledované drogy opium, které se zřejmě vlivem zahraničních návštěvníků začíná na parties objevovat stále častěji.

4.8.5 Srovnání výsledků s předchozími výzkumy

Česká republika

Informace o užívání drog respondenty kvalitativních průzkumů Bednaříkové (2010) a Hasseho (2008) se velmi podobají s mými výsledky. Závěry a výsledky všech těchto průzkumů ukazují, že návštěvníci freeparties mají skutečně bohaté zkušenosti s konzumací mnoha drog. Na prvním místě respondenti zmiňovali alkohol, užívaný naprostou většinou účastníků výzkumů. Z ilegálních drog pak měli v oblibě nejvíce marihuanu, kterou i v posledních třiceti dnech konzumovala většina participantů výzkumů. Extáze a LSD byly dalšími v posledním roce běžně užívanými drogami, jež užila více jak polovina respondentů. O něco méně pak účastníci výzkumů zmiňovali konzumaci lysohlávek a stimulantů, zejména amfetaminu a pervitinu, ovšem ani tyto drogy pro ně nebyly ničím neobvyklým.

Srovnání mých výsledků z freeparties s výsledky studií zaměřených na taneční parties obecně (Tanec a drogy 2007 a 2010) ukazuje, že prevalenční hodnoty užití drog, k nimž máme údaje pro srovnání, jsou v mnoha případech vyšší u respondentů mého výzkumu. Velmi vyrovnané jsou hodnoty celoživotní, roční i třicetidenní prevalence užití alkoholu, marihuany, extáze a heroinu. U ostatních drog byly u účastníků mého výzkumu prevalenční hodnoty i několikanásobně vyšší, zejména se jednalo o užití LSD (roční prevalence 53 % vs. 21 %; třicetidenní prevalence 25 % vs. 7 %) a lysohlávek/halucinogenních hub (roční prevalence 48 % vs. 20 %; třicetidenní prevalence 17 vs. 4 %). Naopak respondenti výzkumů Tanec a drogy 2007 a 2010 mají větší zkušenosti s konzumací poppers (celoživotní prevalence 42 % vs. 31 %; roční prevalence 17 % vs. 7 %) (NMS, 2008; Mravčík aj., 2011).

Zahraničí

Zdá se, že na zahraničních rave parties (konkrétně v Kanadě a ve Španělsku) jsou drogy užívány ve větší míře než na českých freeparties. Respondenti studií z prostředí rave parties užívali drogy i několikanásobně více, zejména stimulancia (konkrétně amfetamin a kokain), extázi či ketamin.

Výsledky kanadské kvantitativní studie z prostředí rave parties (Gross aj., 2002) ukázaly, že i na těchto akcích jsou drogy užívány „ve velkém“. Přestože experimentování s drogami bylo zaznamenáno v daleko větší míře u respondentů mého průzkumu (zejména užití extáze, tabáku, LSD, kokainu), hodnoty třicetidenní prevalence byly u většiny drog i několikanásobně vyšší u účastníků kanadské studie. Jednalo se především o užití amfetaminu (65 % vs. 20 %), MDMA (53 % vs. 28 %), ketaminu (35 % vs. 9 %), GHB (28 % vs. 1 %) a kokainu (27 % vs. 14 %).

Španělská kvantitativní studie prováděná na underground rave parties (Fernández-Calderón aj., 2012) poskytla mimo jiné informace o konzumaci drog na dané párty. U respondentů tohoto výzkumu byly prevalenční hodnoty užití jednotlivých drog na dané rave party opět i několikanásobně vyšší než v mé studii. Opět se jednalo zejména o užití amfetaminu (75 % vs. 13 %), extáze (64 % vs. 28 %), kokainu (28 % vs. 11 %) a ketaminu (24 % vs. 8 %).

ZÁVĚR

Záměrem mé práce bylo poskytnout informace o tom, jaké návykové látky a v jakém rozsahu jsou užívány na freeparties. Teoretická část čtenáři poskytla nejzákladnější informace potřebné k pochopení fenoménu freeparty a s ním spojené konzumace drog, včetně tanečních drog. Empirická část shrnula výsledky dotazníkového šetření realizovaného v roce 2012 na vzorku 127 respondentů ve věku 17–39 let. V rámci průzkumu jsem sledovala nejen ukazatele týkající se prevalence užívání návykových látek (včetně některých nových syntetických drog), ale také problémů spojených s užíváním návykových látek či potřebnosti adiktologických služeb.

Výsledky studie potvrdily, že konzumace drog je skutečně nedílnou součástí těchto tanečních akcí. O kladném vztahu respondentů k drogám vypovídá i to, že každý účastník výzkumu užil alespoň jednou během života průměrně 9 typů drog (včetně alkoholu a tabáku). Přibližně 80 % participantů alespoň jednou v životě užilo extázi, LSD a lysohlávky/halucinogenní houby, přibližně 70 % někdy v experimentovalo s užitím amfetaminu, pervitinu či kokainu.

Ze sledovaných drog byly nejvíce užívány legální alkohol a tabák. Tyto látky užilo během posledních třiceti dnů více než 80 % respondentů. Z ilegálních drog účastníci výzkumu nejvíce konzumovali marihuanu, kterou alespoň jednou v posledním měsíci užilo téměř 70 % respondentů. Mezi v posledním roce běžně konzumované drogy (roční prevalence vyšší než 50 %) dále patřily extáze a LSD. V menší míře pak byla užívána stimulancia jako je amfetamin, pervitin či kokain, která v posledním roce užila více než jedna třetina participantů. Nejméně dotazovaní užívali opioidy (heroin, subutex/suboxone a DXM). Velmi malou zkušenost měli respondenti také s novými syntetickými drogami, nejvíce dotázaných (12 %) někdy v životě vyzkoušelo syntetické halucinogeny.

Vyšší prevalenční hodnoty užití drog vykazovali muži a respondenti starší 26 let. Rizikovějšího a problémovějšího chování ve vztahu k užívání návykových

látek se dopouštěli muži, participanti starší 26 let, participanti se základním či vyšším odborným vzděláním a nezaměstnaní.

Z adiktologických služeb by účastníci výzkumu na freeparties určitě uvítali zejména služby zabezpečující jejich fyzickou pohodu, jako je pitná voda a vitamíny, možnost odpočinku, případně testování hladiny alkoholu z dechu. Za nepotřebné označili především drogové poradenství, kvantitativní a kvalitativní testy syntetických drog.

Průzkum tedy poskytl velmi zajímavé informace, které mohou přispět k vytvoření komplexnější teorie o užívání návykových látek v prostředí tanečních akcí/freeparties, mohou rozšířit znalosti o rekreačním užívání návykových látek na tanečních akcích/freeparties (včetně některých nových syntetických drog) a v neposlední řadě mohou přispět k rozhodování o zavedení/nezavedení adiktologických služeb do prostředí freeparties. Přesto se domnívám, že je potřeba přistupovat k návštěvníkům freeparties jako k respondentům velmi pozvolna a opatrně. Výzkumů zabývajících se užíváním drog na freeparties se začíná uskutečňovat stále více a účastníci freeparties si toho jsou vědomi. To by mohlo v budoucnu vést k neochotě respondentů odpovídat na podobné průzkumy a vůbec k neochotě celé freetekno subkultury se jakkoliv k těmto otázkám vyjadřovat.

SEZNAM LITERATURY

BEDNAŘÍKOVÁ, Vendula. *Specifika užívání drog na freetekno parties*. Olomouc, 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta.

BĚLÁČKOVÁ, V.; NECHANSKÁ, B.; CHOMYNOVÁ aj. *Celopopulační studie užívání návykových látek a postojů k němu v České republice v roce 2008*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2012. ISBN 978-80-7440-052-0.

CSÉMY, L.; SOVINOVÁ, H.; KOMÁREK, J. *Drogy a taneční scéna*. Praha: Státní zdravotní ústav, 2000. ISBN 80-7071-167-1

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7

EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DROGOVOU ZÁVISLOST (EMCDDA). *Výroční zpráva za rok 2011: Stav drogové problematiky v Evropě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011. ISBN 978-92-9168-466-3.

FERNÁNDEZ-CALDERÓN, F.; LOZANO, O. M.; BILBAO, I. aj. *Efectos asociados al policonsumo de drogas en fiestas rave*. *Health and Addictions*. 2012, roč. 12, č. 1, s. 37-59.. ISSN 1578-5319.

FLUET-HOWRISH, C.; HUTTON, S.; HARVEY-JANSEN, Z. *Understanding the Youth and Young Adult Perspective of Raving in Alberta*. Technical report. Alberta Alcohol and Drug Abuse Commission, 2004. ISBN 0-7785-3283-6.

GABRHELÍK, Roman. *Taneční drogy: Prevence a Léčba*. Výukový text. Praha: Centrum adiktologie, 2010a.

GABRHELÍK, Roman. *Taneční drogy: Účinky*. Výukový text. Praha: Centrum adiktologie, 2010b.

GABRHELÍK, Roman. *Taneční drogy: Úvod*. Výukový text. Praha: Centrum adiktologie, 2010c.

GROSS, S. R.; BARRETT, S. P.; SHESTOWSKY J. S. aj. *Ecstasy and Drug Consumption Patterns: A Canadian Rave Population Study*. *Canadian Journal of Psychiatry*. 2002, roč. 47, č. 6. ISSN 0706-7437.

HAASE, Jan. *Freetechno subkultura*. Olomouc, 2008. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta.

HORKÁ, M. *Freetekno jako nový kmen*. Brno, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

HOUDKOVÁ, A. *Komunikace subkultury freetekno*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

HROUDA, Jan. *Freetechno: historie, charakteristika a kontext hnutí*. Praha, 2004. Absolventská práce. Vyšší odborná škola publicistiky.

KAJANOVÁ, A.; KLEČACKÁ, A. Motivation for Using Illegal Drugs at Freetekno Parties. *Journal of Nursing, Social Studies, Public Health and Rehabilitation*. 2011, roč. 2, č. 3-4, s. 264-269. ISSN 1804-7181.

KALINA, Kamil aj. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2001. ISBN 80-238-8014-4.

KALINA, Kamil. *Úvod do drogové politiky: Základní principy, pojmy, přístupy a problémy*. In *Drogy a drogové závislosti: Mezioborový přístup*, 1. díl. Praha : Úřad vlády ČR, 2003. s. 15-24. ISBN 80-86734-05-6.

KANDLER, M. *Možnosti rozvoje systému harm reduction služeb poskytovaných terénním programem CPPT na tanečních akcích*. Plzeň, 2008. Diplomová práce. Západočeská univerzita, Fakulta pedagogická.

KUBŮ, P.; KŘÍŽOVÁ E.; CSÉMY, L. Anketa Semtex Dance 2000. *Tripmag (4)*, 2000. s. 24-30. ISSN 1212-4958.

KUBŮ, P.; ŠKAŘUPOVÁ, K.; CSÉMY, L. *Tanec a drogy 2000 a 2003: Výsledky dotazníkové studie s příznivci elektronické taneční hudby v České republice*. Praha: Úřad vlády české republiky, 2006. ISBN 80-86734-77-3.

MACEK, P.; ZÁMEK, D. *Policie a hromadná narušení veřejného pořádku*. Praha: PA ČR, 2007. ISBN 987-80-7251-264-5.

MARÁDOVÁ, Eva. *Prevence závislostí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-70-9

MRAVČÍK, V.; ŠKAŘUPOVÁ, K.; ORLÍKOVÁ, B. Rekreační užívání drog: Užívání drog v prostředí zábavy a existující intervence v ČR. *Zaostřeno na drogy*. 2008, roč. 6, č. 3, s. 1-16. ISSN 1214-1089.

MRAVČÍK, V., PEŠEK, R., HORÁKOVÁ M. aj. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2010*. Praha: Úřad vlády ČR, 2011. ISBN 978-80-7440-056-8

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI (NMS). *Tanec a drogy 2007*. Praha: Úřad vlády ČR, 2008.

NEŠPOR, Karel. *Diagnostika a diagnostická kritéria poruch vyvolaných návykovými látkami*. In *Drogy a drogové závislosti: Mezioborový přístup*, 1. díl. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. s. 217-222. ISBN 80-86734-05-6.

NOVÁK, P.; GABRHELÍK, Roman. *Taneční drogy: Uživatelé*. Praha: Centrum adiktologie, 2010. Výukový text.

PÁLENÍČEK, Tomáš. *Taneční drogy: Aktuální informace o drogách na taneční scéně. Zaostřeno na drogy*. 2010, roč. 8, č. 4, s. 1-21.. ISSN 1214-1089.

PÁLENÍČEK, T.; KUBŮ, P.; MRAVČÍK, V. *Nové syntetické drogy: Charakteristika a hlavní rizika*. Praha: Úřad vlády ČR, 2004. ISBN 80-86734-26-9.

PETROŠ, O; ZÁBRANSKÝ, T. Rekreační užívání drog – zásadní výzva: Opatření je třeba zaměřit na snižování rizik. *Zaostřeno na drogy*. 2003, roč. 1, č. 5, s. 1-8. ISSN 1214-1089.

PUNCH, K. F. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9

ROME, Ellen. It's a rave new world: Rave culture and illicit drug use in the young. *Cleveland Clinic Journal of Medicine*. 2001, roč. 68, č. 6, s. 541-550. ISSN 0891-1150.

RUŠOVÁ, Aneta. „Freetekno“ jako fenomén v kontextu sdílené zkušenosti: rituály, symboly a mýty vyznavačů české „freetekno“ scény. Pardubice, 2009. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta.

SABERŽANOVOVÁ, P. *Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů preventivních a harm reduction služeb v prostředí nočního života*. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta.

SABERŽANOVOVÁ, P.; VACEK, J. Adiktologické služby v prostředí zábavy: Preventivní a harm reduction programy pro rekreační uživatele drog. *Zaostřeno na drogy*. 2011, roč. 9, č. 2, s. 1-16. ISSN 1214-1089.

SAUNDERS, Nicholas. *Extáze & Techno scéna*. Brno: Jota, 1996. ISBN 80-85617-93-5

SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7

ŠVEC, J. *Freetekno subkultura a postoje k drogovému abúzu*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

WEIR, E. Raves: a review of the culture, the drugs and the prevention of harm. *Canadian Medical Association*. 2000, roč. 162, č. 13, s. 1843-1848. ISSN 1488-2329

ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *Drogová epidemiologie*. In *Drogy a drogové závislosti: Mezioborový přístup*, 1. díl. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. s. 41-53. ISBN 80-86734-05-6.

Internetové zdroje

ALEF. *Co to je „Do-It-Yourself Culture“?* [online]. 2003. [cit. 2012-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/15798.html>>

DXM - dextromethorfan [online]. 2009. [cit. 2013-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.extc.cz/dxm.html>>

Mephedrone [online]. 2009. [cit. 2013-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.extc.cz/mephedrone.html>>

Piperaziny – popis, rizika, druhy [online]. 2009. [cit. 2013-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.extc.cz/piperaziny.html>>

Psilocybin, houba lysohlávka [online]. 2009. [cit. 2013-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.extc.cz/psilocybin.html>>

Freetekno & CzechTek 2005 [online]. 2006. [cit. 2012-09-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.freetekno.cz/Public23/freetekno-shm8.pdf>>

Historie freescény: 1. díl - vznik [online]. 2010. [cit. 2012-07-17]. Dostupný z WWW: <<http://eskanoizze.com/historie-freesceny-1-dil-vznik/>>

Taneční drogy: Souhrn [online]. 2003. [cit. 2012-07-09]. Dostupný z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/ilegalni_drogy/-tanecni_drogy/tanecni_drogy_souhrn>

KELLYOVÁ, Irina. *No system!* [online]. 2004. [cit. 2012-06-18]. Dostupný z WWW: <<http://blisty.cz/art/19809.html>>

NĚMEC, Jan. *CzechTek 03: One Tribe, One Vibe* [online]. 2003. [cit. 2012-07-24]. Dostupný z WWW: <<http://blisty.cz/art/14905.html>>

RYCHETSKÝ. *Podstata freetekna je nekonzumní* [online]. 2005. [cit. 2012-07-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.dariusz.cz/jankeller/-cl26p.html>>

The History of Rave Culture [online]. 2011. [cit. 2012-07-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.thesite.org/drinkanddrugs/drugculture/drugstrade/the-historyofrave>>

Freetekno [online]. 2012. [cit. 2012-06-18]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Freetekno>>

Techno [online]. 2012. [cit. 2012-06-18]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Techno>>

Freetekno soundsystém [online]. 2012. [cit. 2012-06-18]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Freetekno_soundsyst%C3%A9m>

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1: PREVALENCE UŽITÍ ALKOHOLU A TABÁKU V OBECNÉ POPULACI (V %)	26
TABULKA 2: PREVALENCE UŽITÍ VYBRANÝCH NELEGÁLNÍCH DROG V OBECNÉ POPULACI (15–64 A 15–34 LET) PODLE POHLAVÍ (V %)	27
TABULKA 3: PREVALENCE UŽITÍ SLEDOVANÝCH DROG MEZI ÚČASTNÍKY TANEČNÍCH AKCÍ V LETECH 2000, 2003 A 2007 (%)	28
TABULKA 4: PREVALENCE UŽITÍ DROG V KANADSKÉM PRŮZKUMU „ECSTASY AND DRUG CONSUMPTION PATTERNS: A CANADIAN RAVE POPULATION STUDY“ (V %)	32
TABULKA 5: PREVALENCE UŽITÍ DROG V KANADSKÉM PRŮZKUMU „UNDERSTANDING THE YOUTH AND YOUNG ADULT PERSPECTIVE OF RAVING IN ALBERTA“ (V %)	32
TABULKA 6: INFORMAČNÍ TABULKA O MÍSTECH SBĚRU DAT	49
TABULKA 7: NEJVYŠŠÍ UKONČENÉ VZDĚLÁNÍ (V %)	51
TABULKA 8: POZICE NA TRHU PRÁCE (V %)	52
TABULKA 9: DÉLKA NAVŠTĚVOVÁNÍ FREEPARTIES (V %)	52
TABULKA 10: FREKVENCE NÁVŠTĚV FREEPARTIES PODLE POHLAVÍ (V %)	53
TABULKA 11: ČASTĚJŠÍ A MĚNĚ ČASTÉ FREKVENCE NÁVŠTĚV FREEPARTIES CELKEM A PODLE POHLAVÍ (V %)	53
TABULKA 12: CELOŽIVOTNÍ PREVALENCE UŽITÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN DROG PODLE DÉLKY NAVŠTĚVOVÁNÍ FREEPARTIES (V %)	57
TABULKA 13: PREVALENCE VYBRANÝCH DROG A UŽITÍ ČI PLÁNOVANÉ UŽITÍ VYBRANÝCH DROG NA DANÉ PÁRTY PODLE POHLAVÍ (V %)	61
TABULKA 14: PREVALENCE UŽITÍ VYBRANÝCH DROG A UŽITÍ ČI PLÁNOVANÉ UŽITÍ VYBRANÝCH DROG NA DANÉ PÁRTY PODLE VĚKOVÝCH KATEGORIÍ (V %)	62
TABULKA 15: POKLES ČI NÁRŮST HODNOT ROČNÍ PREVALENCE VYBRANÝCH DROG PODLE VĚKOVÝCH KATEGORIÍ (V %)	63
TABULKA 16: PREVALENCE UŽITÍ VYBRANÝCH DROG PODLE FREKVENCE NÁVŠTĚV FREEPARTIES (V %)	63
TABULKA 17: CELOŽIVOTNÍ PREVALENCE VYBRANÝCH DROG PODLE DÉLKY NAVŠTĚVOVÁNÍ FREEPARTIES (V %)	64
TABULKA 18: POČET TYPŮ DROG UŽITÝCH BĚHEM CELÉHO ŽIVOTA, BĚHEM POSLEDNÍCH DVANÁCTI MĚSÍCŮ A BĚHEM POSLEDNÍCH TŘICETI DNŮ	65
TABULKA 19: POČET TYPŮ DROG UŽITÝCH BĚHEM CELÉHO ŽIVOTA, BĚHEM POSLEDNÍCH DVANÁCTI MĚSÍCŮ A BĚHEM POSLEDNÍCH TŘICETI DNŮ PODLE POHLAVÍ	65
TABULKA 20: ODHAD UŽÍVÁNÍ DROG OSTATNÍMI NÁVŠTĚVNÍKY FREEPARTIES	66

TABULKA 21: KORELACE MEZI POČTEM TYPŮ DROG UŽITÝCH BĚHEM CELÉHO ŽIVOTA, BĚHEM POSLEDNÍCH DVANÁCTI MĚSÍCŮ, BĚHEM POSLEDNÍCH TŘICETI DNŮ A NA PÁRTY A MEZI ODHADEM RESPONDENTŮ O UŽÍVÁNÍ DROG OSTATNÍMI ÚČASTNÍKY VÝZKUMU.....	67
TABULKA 22: KORELACE MEZI UŽITÍM VYBRANÝCH DROG V POSLEDNÍCH TŘICETI DNECH.....	69
TABULKA 23: KORELACE MEZI UŽITÍM VYBRANÝCH DROG V POSLEDNÍCH DVANÁCTI MĚSÍCÍCH	69
TABULKA 24: PRŮMĚRNÝ VĚK PRVNÍHO UŽITÍ VYBRANÝCH DROG	70
TABULKA 25: KORELACE MEZI BODY RIZIKOVOSTI A MEZI ROČNÍ A TŘICETIDENNÍ PREVALENCÍ UŽITÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN DROG.....	72
TABULKA 26: KORELACE MEZI BODY RIZIKOVOSTI A MEZI ROČNÍ A TŘICETIDENNÍ PREVALENCÍ UŽITÍ VYBRANÝCH DROG	73
TABULKA 27: KORELACE MEZI BODY PROBLÉMOVOSTI A MEZI ROČNÍ A TŘICETIDENNÍ PREVALENCÍ UŽITÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN DROG	76
TABULKA 28: KORELACE MEZI BODY PROBLÉMOVOSTI A MEZI ROČNÍ A TŘICETIDENNÍ PREVALENCÍ UŽITÍ VYBRANÝCH DROG	76
TABULKA 29: POTŘEBNOST ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB NA FREEPARTIES (V %).....	78

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1: CELOŽIVOTNÍ PREVALENCE UŽITÍ VYBRANÝCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK MEZI ÚČASTNÍKY TANEČNÍCH AKCÍ V LETECH 2000, 2003, 2007 A 2010 (V %)	29
GRAF 2: PREVALENCE UŽITÍ DROG MEZI 11 ÚČASTNÍKY KVALITATIVNÍHO PRŮZKUMU „SPECIFIKA UŽÍVÁNÍ DROG NA FREEPARTIES“ Z ROKU 2010 (V POČTECH UŽIVATELŮ)	31
GRAF 3: PREVALENČNÍ UŽITÍ DROG MEZI 13 ÚČASTNÍKY KVALITATIVNÍHO PRŮZKUMU „FREETECHNO SUBKULTURA“ Z ROKU 2008 (V POČTECH UŽIVATELŮ)	31
GRAF 4: PREVALENCE UŽITÍ DROG MEZI MLADÝMI DOSPĚLÝMI V OBECNÉ POPULACI A V POPULACI NÁVŠTĚVNÍKŮ TANEČNÍCH AKCÍ (V %)	34
GRAF 5: ZASTOUPENÍ POHLAVÍ (V %)	51
GRAF 6: ZASTOUPENÍ POHLAVÍ VE VĚKOVÝCH KATEGORIÍCH (V %)	51
GRAF 7: PREVALENCE UŽITÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN DROG (V %)	56
GRAF 8: PREVALENCE UŽITÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN DROG PODLE POHLAVÍ (V %)	56
GRAF 9: PREVALENCE SLEDOVANÝCH DROG A UŽITÍ ČI PLÁNOVANÉ UŽITÍ SLEDOVANÝCH DROG NA DANÉ PÁRTY (V %)	59
GRAF 10: PREVALENCE VYBRANÝCH DROG A UŽITÍ ČI PLÁNOVANÉ UŽITÍ VYBRANÝCH DROG NA DANÉ PÁRTY PODLE POHLAVÍ (V %)	60
GRAF 11: VYBRANÉ DROGY, KTERÉ RESPONDENTI UŽÍVAJÍ POUZE NA FREEPARTIES	64
GRAF 12: PRŮMĚRNÝ POČET TYPŮ DROG UŽITÝCH BĚHEM CELÉHO ŽIVOTA, BĚHEM POSLEDNÍCH DVANÁCTI MĚSÍCŮ A BĚHEM POSLEDNÍCH TŘICETI DNŮ PODLE FREKVENCE NÁVŠTĚV FREEPARTIES	66
GRAF 13: VÝSLEDEK HIERARCHICKÉ TRSOVÉ ANALÝZY – DROGY UŽÍVANÉ V POSLEDNÍCH TŘICETI DNECH	68
GRAF 14: UŽÍVÁNÍ DROG O SAMOTĚ PODLE POHLAVÍ (V %)	71
GRAF 15: RIZIKOVOST CHOVÁNÍ RESPONDENTŮ VE VZTAHU K UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	72
GRAF 16: UŽITÍ DROGY PRO PŘEKONÁNÍ NEPŘÍJEMNÝCH SITUACÍ A STAVŮ PODLE POHLAVÍ (V %)	74
GRAF 17: PROBLÉMOVOST CHOVÁNÍ RESPONDENTŮ VE VZTAHU K UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	76
GRAF 18: POTŘEBNOST ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB NA FREEPARTIES (V %)	79

PŘÍLOHY

Příloha A: Dotazník

Svou odpověď uváděj tak, že u každé otázky označíš křížkem odpovídající čtvereček.

1. Jakého jsi pohlaví?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Žena
- 2 Muž

2. Kolik je ti let?

Napiš svou odpověď zde:

_____

3. Jaké je tvoje nejvyšší ukončené vzdělání?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Nedokončené základní
- 2 Základní
- 3 Středoškolské bez maturity
- 4 Středoškolské s maturitou
- 5 Vyšší odborné
- 6 Vysokoškolské

4. Jaká je tvoje pozice na trhu práce?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Žák/yně ZŠ
- 2 Student/ka SOU/SŠ
- 3 Student/ka VOŠ/VŠ
- 4 Pracuji
- 5 Jsem nezaměstnaný/á
- 6 Jiné - prosím napiš svou odpověď zde:

_____

5. Ve kterém kraji žiješ?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

1 ☐ Hl. m. Praha	8 ☐ Plzeňský kraj
2 ☐ Jihomoravský kraj	9 ☐ Středočeský kraj
3 ☐ Jihočeský kraj	10 ☐ Ústecký kraj
4 ☐ Královehradecký kraj	11 ☐ Kraj Vysočina
5 ☐ Moravskoslezský kraj	12 ☐ Zlínský kraj
6 ☐ Olomoucký kraj	13 ☐ Žiji mimo ČR
7 ☐ Pardubický kraj	14 ☐ Karlovarský

6. Kolik let již navštěvuješ freeparties?

Napiš **pouze číslici**.

_____

7. Jak často navštěvuješ freeparties?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Alespoň 1x týdně
- 2 Alespoň 1x měsíčně
- 3 Alespoň 1x za čtvrt roku
- 4 Alespoň 1x za půl roku
- 5 Alespoň 1x za rok
- 6 Méně často

8. Proč navštěvuješ freeparties?

Možnost zvolit **více variant**.

1 ☐ Kvůli hudbě a tanci	7 ☐ Zažít pocit nevázanosti a svobody
2 ☐ Hledat sex na jednu noc	8 ☐ Poznávat nové lidi
3 ☐ Uniknout před problémy všedního dne	9 ☐ Hledat partnera/partnerku
4 ☐ Setkat se s kamarády	10 ☐ Odreagovat se, odpočinout si a načerpat síly do života
5 ☐ Dát si alkohol	11 ☐ Jiné - prosím napiš svou odpověď zde:
6 ☐ Dát si ilegální drogu	

_____

Droga	9. Kterou z následujících drog jsi užil/a: Zvol <i>pouze jednu</i> možnost v každém řádku.				10. Ze všech uvedených drog, které jsi někdy užil, zaškrtni ty, které užíváš <i>pouze na freeparties</i> .		
	Nikdy jsem neužil/a	Alespoň 1x v životě	Alespoň 1x během posledních 12 měsíců	Alespoň 1x během posledních 30 dnů	Droga	Užívám pouze na freeparties	
a	Alkohol	☐	☐	☐	☐	a Alkohol	☐
b	Tabák	☐	☐	☐	☐	b Tabák	☐
c	Marihuana	☐	☐	☐	☐	c Marihuana	☐
d	Extáze (MDMA)	☐	☐	☐	☐	d Extáze (MDMA)	☐
e	Kokain	☐	☐	☐	☐	e Kokain	☐
f	Pervitin	☐	☐	☐	☐	f Pervitin	☐
g	Amfetamin (speed)	☐	☐	☐	☐	g Amfetamin (speed)	☐
h	LSD	☐	☐	☐	☐	h LSD	☐
i	Lysohlávky/halucinogenní houby	☐	☐	☐	☐	i Lysohlávky/halucinogenní houby	☐
j	Heroin	☐	☐	☐	☐	j Heroin	☐
k	Subutex/Suboxone	☐	☐	☐	☐	k Subutex/Suboxone	☐
l	Crack	☐	☐	☐	☐	l Crack	☐
m	GHB (GABA)	☐	☐	☐	☐	m GHB (GABA)	☐
n	Ketamin	☐	☐	☐	☐	n Ketamin	☐
o	Poppers	☐	☐	☐	☐	o Poppers	☐
p	Organická rozpouštědla a jiné těkavé látky	☐	☐	☐	☐	p Organická rozpouštědla a jiné těkavé látky	☐
q	Mefedron	☐	☐	☐	☐	q Mefedron	☐
r	Netalin	☐	☐	☐	☐	r Netalin	☐
s	Sirup (DXM/dextromethorphan)	☐	☐	☐	☐	s Sirup (DXM/dextromethorphan)	☐
t	Syntetické piperaziny (např. BZP, mCPP, TFMPP)	☐	☐	☐	☐	t Syntetické piperaziny (např. BZP, mCPP, TFMPP)	☐
u	Syntetické halucinogeny (např. 2C-B, 2C-I, DOB, 2C-B-Fly, 5-Meo-DIPT, Bromo-Dragonfly, TMA-2)	☐	☐	☐	☐	u Syntetické halucinogeny (např. 2C-B, 2C-I, DOB, 2C-B-Fly, 5-Meo-DIPT, Bromo-Dragonfly, TMA-2)	☐
		1	2	3	4		

11. Když si uvědomíš, jak často a v jakém množství užíváš drogy, odhadni, zda ostatní návštěvníci freeparties v porovnání s tebou drogy užívají:

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Podstatně méně
- 2 Méně
- 3 Asi tak stejně
- 4 Více
- 5 Podstatně více

12. V jakém věku jsi poprvé zkusil/a uvedené drogy? Prosím, napiš věk.

Napiš **pouze číslice**. Pokud jsi některou drogu nikdy neužil/a, nech políčko prázdné.

1 Alkohol: _____	6 Pervitin: _____
2 Tabák: _____	7 Amfetamin (speed): _____
3 Marihuana/hašiš: _____	8 LSD: _____
4 Extáze/MDMA: _____	9 Lysohlávky/halucinogenní houby: _
5 Kokain: _____	10 Heroin: _____

13. Užil/a jsi někdy drogu injekčně?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Ano, jednou
- 2 Ano, opakovaně
- 3 Ne, nikdy

14. Užil/a jsi drogu injekčně během posledních 12 měsíců?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Ano, jednou
- 2 Ano, opakovaně
- 3 Ne

15. Užíváš někdy drogy o samotě?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Ano
- 2 Ne

16. Vzal/a jsi si někdy drogu, abys překonal/a nepříjemné situace a stavy?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Ano
- 2 Ne

17. Jak často jsi kvůli konzumaci drog nesplnil/a svoje povinnosti?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Nikdy
- 2 Méně než měsíčně - o jakou látku se jednalo?: _____
- 3 Měsíčně - o jakou látku se jednalo?: _____
- 4 Týdně - o jakou látku se jednalo?: _____
- 5 (skoro) denně - o jakou látku se jednalo?: _____

18. Projevil někdy někdo z tvých blízkých osob obavy o tvoji míru konzumace drog?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

- 1 Ne
- 2 Ano, ale ne v posledních 12 měsících - o jakou látku se jednalo?: _____
- 3 Ano, v posledních 12 měsících - o jakou látku se jednalo?: _____

19. Zažil/a jsi někdy po požití drogy výrazně nepříjemné fyzické či psychické pocity?

Možnost zvolit **více variant**.

- 1 Fyzické (např. nevolnost, pocit na zvracení, slabost, třes)
- 2 Psychické (např. úzkost, panika, strach, zmatení, stihomam)
- 3 Ne

20. Chtěl/a bys, aby na freeparties byly k dispozici následujících služby?

Zvol **pouze jednu** možnost v každém řádku.

Služby	ano, určitě bych je využil/a	ano, mohly by se mi hodit	ne, já bych je nevyužil/a	ne, nejsou potřeba
a Kvalitativní testy syntetických drog. Zjistí jen přítomnost či nepřítomnost několika málo substancí ve vzorku.	☐	☐	☐	☐
b Kvantitativní testy syntetických drog. Zjistí přesné hmotnostní zastoupení všech látek ve vzorku.	☐	☐	☐	☐
c Testování hladiny alkoholu z dechu.	☐	☐	☐	☐
d Drogové poradenství. Informace o drogách, z čeho jsou vyráběny, čistota, příměsi, účinky, bezpečnější užití, dávkování, legislativní otázky atd.	☐	☐	☐	☐
e Materiály ke snižování rizik (kondomy, špunty do uší, injekční stříkačky atd.)	☐	☐	☐	☐
f Možnost odpočinku (klidová zóna – chillout)	☐	☐	☐	☐
g Pitná voda, vitamíny.	☐	☐	☐	☐
h Přítomnost zdravotníků.	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

21. Užil/a jsi nebo chystáš se užít na této párty některou z uvedených drog?

Zvol **pouze jednu** z následujících možností:

Na této párty jsem:

- 1 Neužil/a a nemám v plánu užít drogu (včetně alkoholu nebo tabáku).
 2 Nevím, jestli si nějakou drogu dám.
 3 Určitě drogu užiji, ale ještě vůbec nevím jakou.
 4 Již jsem drogu užil/a anebo velmi pravděpodobně užiji, a to:

Možnost zvolit **více variant**.

- 1 Alkohol
 2 Tabák
 3 Marihuana
 4 Extáze
 5 Kokain
 6 Pervitin
 7 Amfetamin (speed)
 8 LSD
 9 Lysohlávky/halucinogenní houby
 10 Heroin
 11 Subutex/Suboxone
 12 Crack
 13 GHB
 14 Ketamin
 15 Poppers
 16 Organická rozpouštědla a jiné těkavé látky
 17 Mefedron
 18 Netalin
 19 Sirup (DXM/dextromethorphan)
 20 Syntetické piperaziny (BZP, mCPP, TFMP, a další)
 21 Syntetické halucinogeny (např. 2C-B, 2C-I, DOB, 2C-B-Fly, Bromo-Dragonfly, TMA-2, 5-Meo-DIPT)
 22 Jiné - prosím napiš svou odpověď zde:

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora/ky: Petra Novotná

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Užívání návykových látek na freeparties

Počet stran (bez příloh): 100

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů české literatury a pramenů: 35

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 6

Počet internetových odkazů: 16

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Vacek

Rok dokončení práce: 2013

Evidenční list knihovny

Souhlasím s tím, aby má bakalářská/diplomová práce byla využívána ke studijním účelům.

V Praze, dne:.....

.....

Uživatel/ka potvrzuji svým podpisem, že pokud tuto bakalářskou/diplomovou práci využiji ve své práci, uvedou ji v seznamu literatury a budou ji řádně citovat jako jakýkoliv jiný pramen:

Jméno, příjmení	Adresa	Datum	Podpis

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Petra Novotná

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Užívání návykových látek na freeparties

Vedoucí práce: Jaroslav Vacek, Klinika adiktologie VFN a 1.LF UK

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 100

Počet stránek příloh: 4

Počet titulů v seznamu literatury: 56

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Realizaci jakých adiktologických služeb a konkrétních intervencí byste na základě výsledků výzkumu a znalosti prostředí freeparties doporučila a proč, případně nedoporučila a proč?
- 2) Čím si vysvětlujete, že v porovnání se zahraničními se na českých parties užívá většina rizikových drog méně?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Předložená diplomová práce se zabývá drogovou problematikou a popisuje chování členů úzce vymezené subkultury (příznivci freeparties), u nichž se předpokládá vyšší prevalence užívání návykových látek, která ale nebyla dosud výzkumně potvrzena. Z hlediska sociální práce a sociální politiky je téma aktuální a vhodně zvolené, neboť se jedná o veřejně (např. rozehnutí technoparty Czechtek v roce 2005) i odborně (implementace adiktologických služeb v prostředí zábavy je součástí akčního plánu protidrogové politiky ČR) diskutovanou ale dosud nezmapovanou oblast, která by mohla být potenciálně pokrytá specifickým typem služeb.

Název práce odpovídá jejímu obsahu, členění kapitol je logické a jejich názvy přiléhavé. Věcný obsah teoretické části je v souladu s cílem práce, záběru a rozsahu textu není co vytknout. Při podrobnějším čtení lze nalézt nepřesné formulace, např. pojem „kladný vztah účastníků k drogám“ ve smyslu vyšší prevalence užívání může být zavádějící – osoba závislá, tedy častěji užívající, má ke své droze většinou vztah ambivalentní... Takto mlhavě použitý pojem je však v textu výjimkou, která potvrzuje pravidlo jinak přesných formulací a vhodných citací. Použitá literatura je aktuální a relevantní (včetně internetových zdrojů), její rozsah je dostatečný (přes 50 pramenů, včetně zahraničních) a až na opravdu drobné formální nedostatky (použitá zkratka aj. pro další autory namísto a kol. nebo et al.) je bezchybně citována. Z formálního hlediska je práce bez pravopisných a gramatických chyb, je čtivá ale zároveň odborná, vlastní názor autorky je jasně odlišitelný od poznatků či názorů citovaných autorů.

Praktická část práce je ambiciózně zpracovaná, cíl a výzkumné otázky jsou precizně definované, metody vhodně zvolené a podrobně popsány. Kladně hodnotím zejména 1) originalitu v zaměření výzkumu – pro sociální práci s ohroženou skupinou uživatelů drog v tanečním prostředí chybí relevantní údaje, které tato práce doplňuje; 2) rozsah výzkumného souboru – získat přes 120 respondentů v terénu na freeparties je náročné logisticky, časově, energeticky i finančně; 3) použití matematicko-analytických statistických metod pro testování dílčích hypotéz – i v případě rezignace na ověřování statistické významnosti souvislostí mezi proměnnými by práce byla velmi hodnotná svou originalitou, takto však získává vyšší vypovídací hodnotu pro zobecnění (o originalitě dendrogramu nemluvě); a 4) věnování se reliabilitě a validitě výzkumu, a to jak během přípravy a realizace sběru dat, tak v analýze a diskusi. Výsledky samotné v podstatě odpovídají očekávání, nicméně jsou velmi detailně a jasně prezentované, což umožní jejich další využití.

Autorka předložené diplomové práce prokázala schopnost práce s literaturou, odborný vhled do tematiky takřkajíc na pomezí kulturní antropologie, adiktologie a sociální práce, i dovednost naplánovat, realizovat a dokončit výzkumnou studii menšího rozsahu. Práce svou kvalitou a rozsahem zejména v praktické části převyšuje nároky kladené na diplomové práce. Autorce doporučuji výsledky výzkumu publikovat v odborném periodiku, klidně v zahraničním, protože jsou originální i v celosvětovém kontextu.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 20. 5. 2013

NeuZ

**Posudek oponenta diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Petra Novotná
 Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
 Název práce: Užívání návykových látek na freeparties
 Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Vacek
 Oponent práce: Mgr. Jan Jakub Zlámaný

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 100

Počet stránek příloh: 4

Počet titulů v seznamu literatury: 57

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Otázka k obhajobě: Jak by autorka stanovila hranici mezi experimentátory s tanečními drogami od lidí již závislých? Dají se nějak rozlišit? Kde, dle autorky, končí experiment a začíná závislost na tanečních drogách?

Předkládaná práce splňuje nároky kladené na magisterskou práci. Autorka rozdělila práci na teoretickou a empirickou část. Teoretická část práce obsahuje v prvních dvou kapitolách základní pojmy a charakteristiky tanečních akcí, typologii návštěvníků těchto akcí, účinky a rizika tanečních drog. Ve třetí kapitole se soustředí na problematiku adiktologických služeb na tanečních akcích. Z teoretického hlediska nevynechala, dle mého názoru, nic podstatného. V další kapitole, která je zároveň empirickou částí práce, kolegyně provedla kvantitativní výzkumné šetření s cílem zjistit jaké drogy se užívají na tanečních akcích za pomoci dotazníku vlastní konstrukce.

Kolegyně v teoretické části prokázala schopnost práce s odbornou literaturou a systematického shromažďování informací o daném tématu. V empirické části pro svůj výzkumný cíl využila mapující výzkumnou sondu s cílem zjistit jaké taneční drogy užívají návštěvníci tzv. freeparties. Autorka je poměrně stylisticky zdatná a v teoretické části popisuje všechny podstatné pojmy a teoretické koncepty spojené se studovanou problematikou. V praktické části své práce, prokazuje schopnost shromáždit poměrně vysoký počet těžko dostupných dat v rámci dotazníkového šetření (127 respondentů) a srozumitelně interpretovat výsledky.

Připomínky:

Formální: Neshledávám závažnější formální nedostatky, kromě toho, že do práce by bylo vhodné zařadit kapitolu diskuse, kde by autorka zaujala kritické stanovisko k výsledkům svého šetření.

Obsahové: Práce by mohla mít hlubší metodologický záběr, vzhledem k výsledkům o vysokých počtech konzumentů drog na tanečních akcích mohla do sondy zařadit např. i kvalitativní studii – kasuistiku, která by ilustrovala získaná data. Výsledky by tím získaly na plasticitě. Viz. otázka k obhajobě.

Celkově: **Ocenit musíme schopnost autorky při sběru a systematizaci důvěrných dat v rámci výzkumné sondy. Práci hodnotím jako výbornou a doporučuji ji k obhajobě.**

Navrhovaná klasifikace: **výborně**

Doporučení k obhajobě: doporučuji*

Datum, podpis: 20.5.2013

* nehodící se, škrtněte